

Λεμι'naðə
il·lustre
Valencià
llengua
[baleN'θjaɲo]
llengua valenciana

COMPETÈNCIES BÀSIQUES II

UNIDAD 1

De cap a peus

Curs de valencià competències clau nivell 2

Benvingut/da al mòdul de Valencià del Curs de Competències Clau Nivell 2.

Tot seguit et presentem un material educatiu format per 10 unitats amb què podràs aprendre activament com utilitzar el valencià en situacions reals de la vida quotidiana.

En cada unitat estudiarem un tipus de text, un poc de vocabulari i semàntica, gramàtica, sintaxi, ortografia i com redactar alguns dels textos més habituals.

Recorda que sempre que ho necessites pots utilitzar el diccionari o vocabulari. També pots preguntar al teu professor/a: **“Com es diu en valencià?”**

Així que quan acabes el curs volem que sàpies moltes més coses en la nostra llengua i, a més, pugues posar en pràctica tot allò que hages après.

Molta sort i endavant!

Unitat 1

De cap a peus

A. En acabar sabrem... (objectius)

- Fer la descripció d'una persona seguint un model.
- Llegir un text i comprendre el que diu.
- Localitzar les principals parts del cos humà.
- Identificar els elements de la comunicació.
- Utilitzar el diccionari d'una manera correcta.
- Conèixer els pronoms personals forts.
- Separar el subjecte i el predicat en una oració.
- Conèixer i utilitzar els adjectius correctament.
- Conèixer l'alfabet, els dígrafs i les lletres compostes.
- Diferenciar el so obert i tancat en les vocals e i o.
- Utilitzar correctament les majúscules i minúscules.
- Redactar un correu electrònic.

B. Què sabem sobre...? (coneixements previs)

En aquesta primera unitat anem a veure com es presenten dues persones que s'acaben de conèixer. Ací teniu un exemple de com podem presentar-nos:

Com et diuen?

Hola, em dic... (Nom).

El meu nom és ...

D'on ets / eres?

Jo sóc de (d') / Visc a ... (Nom del poble o ciutat).

A què et dediques?

Treballa de (d') ... (nom de l'ofici)

Estudie ... (nom dels estudis).

Quines aficions tens?

M'agrada ... (Ecoltar música, anar al cinema, practicar un esport, llegir ...).

C. Què hem de treballar i com? (continguts i activitats)

1. Tipologia textual i comprensió escrita

El text descriptiu : La descripció de persones

Un xic amb el nom de Gabriel es descriu en una xarxa social per a trobar amics:

Hola! Em dic Gabriel, tinc 27 anys. Sóc de Veneçuela i visc en la ciutat de València.

Físicament sóc moreno, alt i prim. Tinc els cabells curts. Els meus ulls són marrons i grans.

De caràcter sóc simpàtic i amable. Sempre estic de bon humor. També sóc molt generós. Sols tinc un defecte: sóc un poc desordenat.

Estudie Competències Clau Nivell 2 i sóc molt treballador. M'agrada la música, anar al cinema, eixir amb els amics...

Si t'interessa posar-te en contacte amb mi pots escriure'm a Gabriel@busqueamics.com

El text que acabes de llegir és un text descriptiu. El text descriptiu explica com són les persones, els animals, els objectes, els llocs, els paisatges...

En els textos descriptius apareixen molts adjectius: gran, prim, blau, verd, amable, simpàtica... que són paraules que descriuen els noms.

En la descripció d'una persona podem dir com és físicament algú, quina personalitat el caracteritza, què fa habitualment, quins gustos i aficions té...

Activitat 1.1. Responen a les següents preguntes:

- A. Com és Gabriel físicament?
- B. Quins adjectius descriuen el caràcter de Gabriel?
- C. Què estudia?
- D. Quines activitats li agrada fer en el temps lliure?

Activitat 1.2. Fes la teua descripció seguint el model de l'exercici anterior.

Els elements de la comunicació

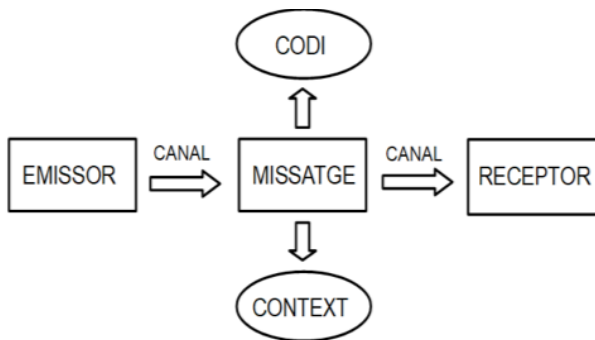

El text del missatge de Gabriel publicat en la xarxa social és un exemple de comunicació.

La comunicació és la transmissió d'informació a través de missatges. Pot ser verbal (amb paraules) o no verbal (mitjançant gestos, imatges, sons...).

A continuació veurem els elements que participen d'una comunicació: emissor, receptor, missatge, codi, canal i context. En l'exemple del text anterior, Gabriel seria l'emissor perquè és qui ha escrit el missatge.

Els elements de la comunicació es representen de la següent manera:

Emissor: És qui emet el missatge.

Receptor: Rep el missatge.

Missatge: Allò que es comunica.

Codi: La llengua o sistema de signes que s'utilitza.

Canal: El mitjà pel qual es transmet el missatge.

Context: El lloc on es produeix la comunicació.

Activitat 1.3. Identifica els elements de la comunicació en la següent situació: "Un estudiant està en la biblioteca llegint una novel·la":

A	Emissor
B	Receptor
C	Missatge
D	Codi
E	Canal
F	Context

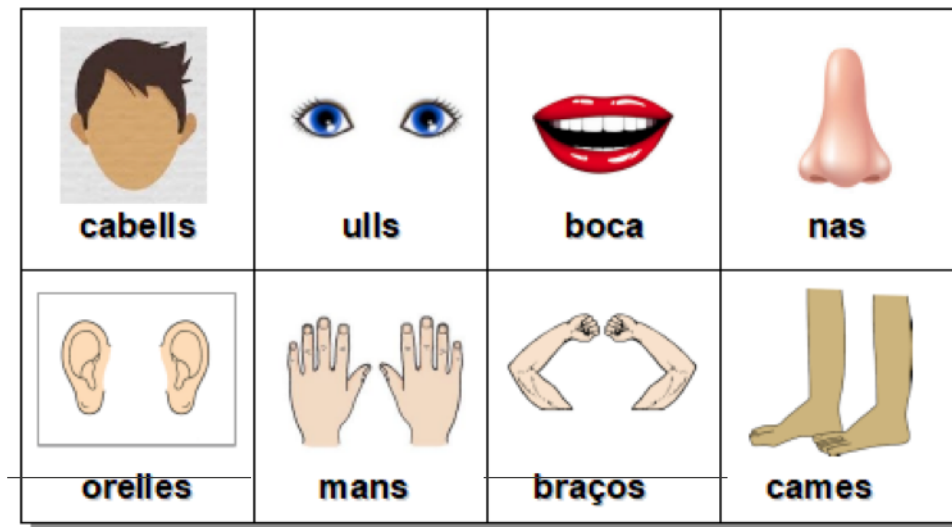
L'estudiant	
La biblioteca	
L'autor del llibre	
La història que es narra	
La llengua	
Visual	

2. Lèxic i semàntica

Vocabulari: Les parts del cos humà

Ací pots veure les principals parts del cos humà en valencià:

Activitat 2.1. Uniu cada part del cos amb la seua definició. Escriviu en els requadres de la dreta la lletra que corresponga.

A	orelles
B	braços
C	ulls
D	cabells

En tenim dos i van des dels muscles fins a les mans.	
El conjunt de pèls que naixen en el cap.	
Escoltem amb aquestes.	
Òrgans de la visió.	

Ús del diccionari (imprés i en línia)

Quan no sabem el significat d'una paraula podem buscar-la al diccionari. Hi ha diccionaris tant en format paper com en versió digital.

En el diccionari en paper, les paraules estan ordenades alfabèticament. Per això, és molt important conèixer l'abecedari per a buscar les paraules. Per a usar un diccionari en Internet, és important escriure bé la paraula per a trobar-la. El conjunt format per una paraula i els seus significats rep el nom d'entrada.

Els **substantius i adjectius** apareixen sempre en **singular**. En el cas dels **verbs**, sempre apareix la forma en **infinitiu** (anar, beure, sentir) i mai en forma conjugada. En el cas de les paraules **polisèmiques** (paraules amb diferents significats) cada significat està separat per números o barres.

Activitat 2.2. Com buscaríeu en el diccionari el significat de la forma verbal "llig"?

- Lliges.
- Llegir.
- Llegim.

Activitat 2.3. Quina de les següents paraules apareix en el diccionari ?

- Blaus.
- Blaves.
- Blau - blava.

3. Morfologia i sintaxi

Els pronoms personals forts

Fixa't en les següents oracions:

Àngela i Maria van a classe pel matí —→ Elles van a classe pel matí.

Com heu vist, hem substituït els noms propis «Àngela i Maria» de la primera oració pel pronom personal fort «Elles» en la segona oració.

Els pronoms personals forts són les paraules que substitueixen el nom de persones en l'oració. Els pronoms personals normalment van davant del verb. En valencià i castellà es poden suprimir, però no en anglès. Exemple:

En valencià podem dir **Jo visc en València** o simplement, **Visc a València**, sense anteposar el pronom davant del verb, ja que en el verb ja va inclosa la persona. Mentre que en anglès sempre direm l'oració amb el pronom personal. Exemple: **I live in Valencia.**

Els pronoms personals forts en valencià són els següents:

	singular	plural
1a persona	jo	nosaltres
2a persona	tu, vosté	vosaltres, vostés
3a persona	ell, ella	ells, elles

Activitat 3.1. Completa amb el pronom fort adequat:

Dos grups d'estudiants coincideixen en un hotel de València. Dos d'ells entaulen conversa.

- *Hola! Com et dius?*

- *_____ em dic Carles. I _____? Com et dius?*

- *Em dic Carla! Quina coincidència, veritat?*

- *Molta! _____ estem de visita a València. _____ també veniu d'excursió?*

- *Sí, estem passant uns dies. Als meus pares no els feia molta gràcia deixar-me vindre. _____ són molt protectors, saps?*

Però finalment van accedir i estic encantada!

L'adjectiu. Classes i morfologia

L'adjectiu és la classe de paraula que explica com és el nom al qual acompanya. Per exemple, si diem muntanya escarpada, muntanya és un substantiu i escarpada l'adjectiu que explica una qualitat de la muntanya. L'adjectiu concorda en gènere i nombre amb el substantiu. En l'exemple que acabem de veure, seria femení singular.

Formació del femení: Per norma general, formem el femení afegint una -a al masculí (gris > grisa, verd > verda).

Formació del plural: Per norma general, formem el masculí plural afegint -s al singular (verd > verds). Formem el femení plural afegint -es al masculí singular (verda > verdes).

Algunes vegades l'adjectiu pot estar en **grau superlatiu** per a expressar una qualitat en un alt grau. Per exemple: menjar **boníssim**, palmera **altíssima**.

Activitat 3.2. Relacioneu els substantius de la primera columna amb els adjectius de la segona, de manera que coincidisquen en gènere i en nombre.

taula	enuvolat
arròs	coixa
cel	pintoresc
poble	vells
pantalons	cuit

Activitat 3.3. Completeu la graella:

masculí singular	masculí plural	femení singular	femení plural
gat gris			
	gossos blancs		
		fulla verda	
			xiquetes altes
pare vell			
	bous negres		

4. Ortografia

Sons i grafies. L'alfabet valencià.

Quan escrivim, fem servir lletres que representen els sons de la llengua parlada. La majoria de lletres tenen un so únic i unívoc, però de vegades una lletra es pot pronunciar de dues formes (la g sona diferent en gerani i en gos), o diverses lletres poden sonar igual (per exemple la g sona igual que la j en les paraules gerani i justícia).

L'alfabet valencià consta de **26 lletres**:

A	a	a
B	b	b (alta)
C	c	ce
D	d	de
E	e	e

F	f	efe
G	g	ge
H	h	hac
I	i	i (llatina)
J	j	jota

K	k	Ka
L	l	ele
M	m	eme
N	n	ene
O	o	o
P	p	pe
Q	q	cu
R	r	erre

S	s	esse
T	t	te
U	u	u
V	v	ve baixa
W	w	ve doble
X	x	ics
Y	y	i grega
Z	z	zeta

Les lletres k, w i y només apareixen en paraules que provenen d'altres llengües.

La ç (ce trencada) es considera una lletra modificada: adreça, plaça, març.

Recorda que conèixer l'abecedari és fonamental per a poder buscar paraules en un diccionari o enciclopèdia en format llibre.

Activitat 4.1. Trieu l'opció en la que les paraules estan ordenades alfabèticament:

- a) albercoc, cirera, maduixa, meló, taronja i plàtan.
- b) albercoc, cirera, maduixa, meló, plàtan i taronja.
- c) albercoc, cirera, meló, maduixa, taronja i plàtan.

Els dígrafs

Un dígraf és un conjunt de dues lletres que sonen com una sola. Igual que en castellà, en valencià tenim **els dígrafs següents**:

qu	aquest
gu	àguila
ll	lluna
rr	carro

A més, en tenim d'altres com:

ss	passió
ny	canya
tz	horitzó
tx	cotxe
tj	platja
tg	metge
ig	roig

Les lletres compostes

Són dues lletres que, quan van juntes, no sonen de manera independent, sinó d'una manera concreta:

mm	immers, immaculat
nn	innocent, innecessari
tl	guatla, motle
tl	enrotllar, ratlla
tm	setmanari, aritmètica
tn	cotna, ètnic
l·l (ele geminada)	excel·lent, il·legal

Les vocals

En valencià tenim cinc vocals, però set sons vocàlics, ja que la e i la o poden sonar obertes (Amèlia, glòria) o tancades, igual que en castellà (saber, camió).

Activitat 4.2. Escolta com sonen les següents paraules que tenen la e oberta:

mel, verd, cel, amnèsia, ciència,

Activitat 4.3. Escolta com sonen les següents paraules que tenen la o oberta:

glòria, cosa, dimoni, això, Gregori.

Ús de majúscules i minúscules

Escrivim majúscula:

- A principi d'oració.
- Els noms propis: de persona (Carles), llocs (Xàtiva), institucions (Diputació), etc.
- Les fórmules de tractament abreujades (Sr., Sra., St., etc.).

Escrivim minúscula:

- Les fórmules de tractament quan no van abreujades (la senyora Pilar).
- Els dies de la setmana i el mesos de l'any (setembre, dimarts...).
- Els noms dels vents i els punts cardinals (fa vent de l'oest, o siga, ponent).

Activitat 4.4. Per error hem escrit tot el text en majúscules. Hauràs de tornar-lo a escriure utilitzant les majúscules només quan calga.

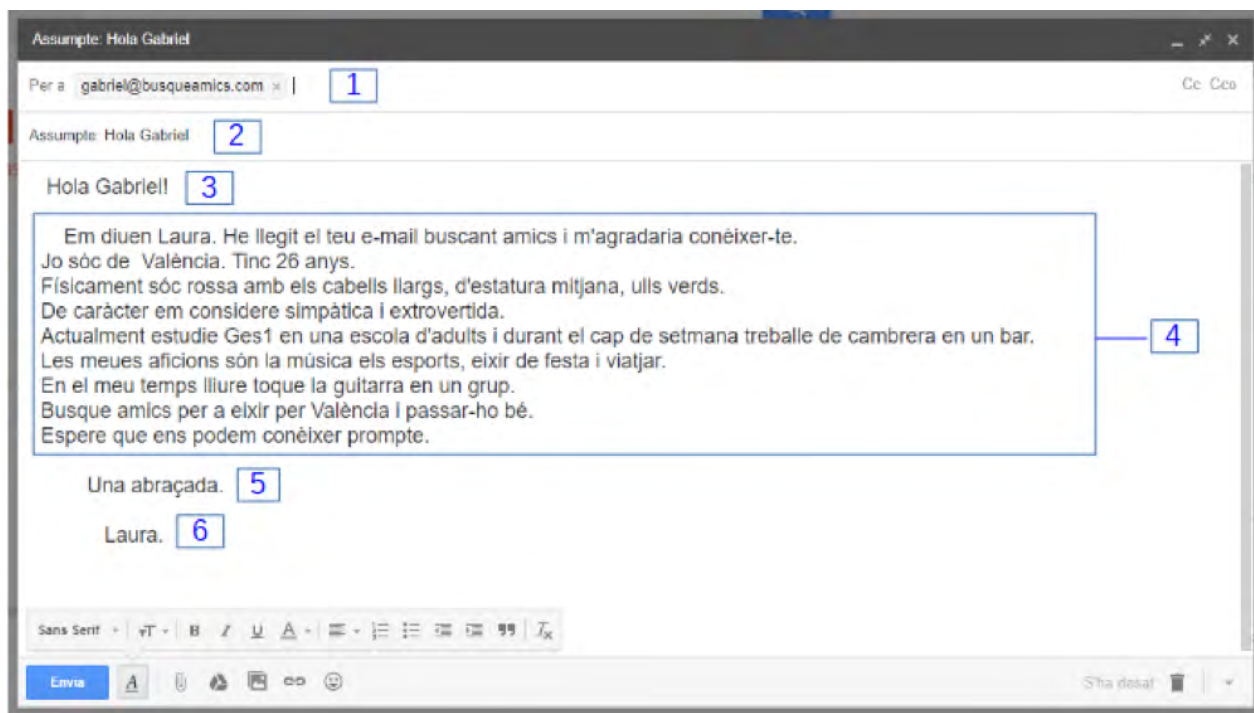
LA SRA. MERCÈ VIU A TAVERNES DES QUE VA NÀIXER. PERÒ CADA MES DE JULIOL SE'N VA DE VACANCES A LA PLATJA, A GANDIA. TÉ UN PISSET ENCARAT A LLEVANT, I DIU QUE S'ESTÀ D'ALLÒ MÉS BÉ. AIXÒ SÍ, QUAN ARRIBEN LES PRIMERES TRONADES D'AGOST, SE'N TORNA CAP AL POBLE PERQUÈ, COM ELLA AFIRMA, COM A CASA EN CAP LLOC!

5. Expressió escrita

El correu electrònic

Recordes el correu que va escriure Gabriel buscant amics al principi de la unitat?

Laura, una xica de València li ha contestat enviant-li el següent correu:

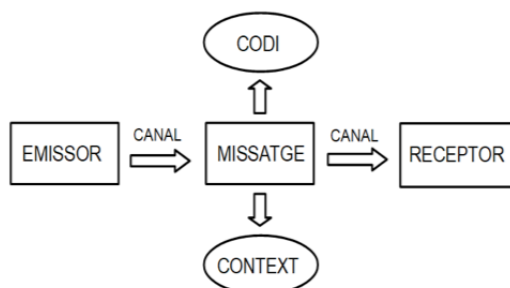
Com podeu veure, en un correu electrònic hi ha les següents parts:

1. **Destinatari:** Correu de la persona a qui va dirigit el missatge.
2. **Assumpte:** Informació breu sobre el correu enviat.
3. **Salutació:** Hola!, Bon dia!, A l'atenció de...
4. **Cos:** És la informació que comunica el missatge. No ha de ser massa llarg.
5. **Acomiadament:** Atentament, Salutacions, Una abraçada...
6. **Signatura:** El nostre nom. De vegades el correu inclou una signatura automàtica.

Activitat 5.1. Escriu un correu electrònic descrivint-te en resposta a algú que està buscant amics. Recorda incloure les parts que hem vist en el correu anterior.

D. Què hem après? (resum de la unitat)

1. En la descripció de persones descrivim com és una persona: físicament, de caràcter, dient a què es dedica, què li agrada fer...
2. Els element de la comunicació són:

3. Els diccionaris ens ajuden a conèixer el significat de les paraules. Poden ser escrits o en línia.
4. Els adjectius indiquen una qualitat o propietat. Tenen el mateix gènere (masculí/femení) i nombre (singular/plural) que el nom al que acompanyen.
5. Els pronoms personals forts són:

	singular	plural
1a persona	jo	nosaltres
2a persona	tu, vosté	vosaltres, vostés
3a persona	ell, ella	ells, elles

6. **L'alfabet valencià** consta de 26 lletres: a, b (be), c (ce), d (de), e, f (efe), g (ge), h (hac), i, j (jota), k (ca), l (ele), m (eme), n(ene), o, p (pe), q (cu), r (erre), s (esse), t (te), u, v (ve baixa), w (ve doble), x (ics), y (i grega), z (zeta).
7. Un **dígraf** és un conjunt de lletres que es pronuncia com una sola. En valencià tenim els dígrafs següents rr, ss, tx, tz, tg, tj, gu, qu, ll, ny i ig.
8. Les **lletres compostes** són dues vocals que quan van juntes es pronuncien d'una manera determinada. En valencià tenim les següents: mm, nn, tl, tll, tm i l·l.
9. El so de les vocals "e" i "o" en valencià pot ser **obert o tancat**.
10. Els **noms propis** s'escriuen en **majúscula**. En canvi, els dies de la setmana i els mesos de l'any van en **minúscula**.
11. El **correu electrònic** és un mitjà de comunicació pel qual enviem missatges a través d'Internet. Inclou les següents parts: **Destinatari, assumpte, salutació, cos, acomiadament i signatura**.

E. Comprovem el que hem après (autoavaluació)

Llegiu el text següent i responeu a les preguntes de comprensió:

La meua amiga es diu Marta, viu a Alacant i té vint-i-un anys. És alta i morena. Té uns ulls grans i marrons. Actualment estudia un cicle formatiu de Comerç Internacional. És molt intel·ligent, ordenada i simpàtica. Parla francès, anglés i també estudia alemany. Li encanta escoltar música. També li agrada el cinema, llegir i eixir amb els amics.

1. De quin tipus de text es tracta?

- a) És la narració d'una història.
- b) La descripció d'una persona.
- c) És un text d'opinió.

2. Verdader (V) o fals (F)?

Marta és morena i baixeta.	
És ordenada, simpàtica i intel·ligent.	
Marta parla alguna llengua estrangera.	
El que més li agrada és practicar algun esport.	

3. En una notícia publicada en un periòdic, segons els elements de la comunicació, quin seria el codi?

- a) La llengua utilitzada.
- b) El periodista.
- c) Els lectors.

4. Amb quina part dels cos podem olorar?

- a) Amb els ulls.
- b) Amb l'orella.
- c) Amb el nas.

5. Quina de les següents paraules apareix al diccionari?

- a) Estudiar.
- b) Estudiava.
- c) Estudiants.

6. La paraula "Nosaltres" és un...

- a) Adjectiu.
- b) Pronom personal fort.
- c) Verb.

7. Com s'anomena el conjunt de les següents lletres: "ss"?

- a) dígraf.
- b) lletra composta.
- c) doble so.

8. Quina de les següents paraules conté una lletra composta?

- a) setmana
- b) metge
- c) muntanya

9. Relacioneu cada paraula amb la seua categoria gramatical:

A	verd
B	escriure
C	Vosté
D	braç

Nom
Pronom
Verb
Adjectiu

10. Trieu l'oració que està escrita correctament:

- a) El pròxim Dimarts aniré a Castelló a visitar el meu amic Albert.
- b) El pròxim dimarts aniré a castelló a visitar el meu amic Albert.
- c) El pròxim dimarts aniré a Castelló a visitar el meu amic Albert.

F. Com ho hem fet? (clau de respostes)

Activitat 1.1

- A. Gabriel té 27 anys, és alt i prim. Té els cabells curts. Els seus ulls són marrons i grans.
 B. Simpàtic, amable, generós, desordenat i treballador.
 C. Estudia Competències Clau Nivell 2.
 D. Li agrada la música, anar al cinema i eixir amb els amics.

Activitat 1.2. Resposta lliure.

Activitat 1.3.

A	Emissor
B	Receptor
C	Missatge
D	Codi
E	Canal
F	Context

L'estudiant	B
La biblioteca	F
L'autor del llibre	A
La història que es narra	C
La llengua	D
Visual	E

Activitat 2.1.

A	orelles
B	braços
C	ulls
D	cabells

En tenim dos i van des dels múscles fins a les mans.	B
El conjunt de pèls que naixen en el cap.	D
Escoltem amb aquestes.	A
Òrgans de la visió.	C

Activitat 2.2.

- b) Llegir.

Activitat 2.3.

- c) Blau - blava.

Activitat 3.1.

Dos grups d'estudiants coincideixen en un hotel de València. Dos d'ells entaulen conversa.

- *Hola! Com et dius?*

- **Jo** em dic Carles. I **tu**? Com et dius?

- Em dic Carla! Quina coincidència, veritat?

- Molta! **Nosaltres** estem de visita a València. **Vosaltres** també veniu d'excursió?

- Sí, estem passant uns dies. Als meus pares no els feia molta gràcia deixar-me vindre.

Els són molt protectors, saps? Però finalment van accedir i estic encantada!

Activitat 3.2.

taula	coixa
arròs	cuit
cel	enuvolat
poble	pintoresc
pantalons	vells

Activitat 3.3

masculí singular	masculí plural	femení singular	femení plural
gat gris	gats grisos	gata grisa	gates grises
gos blanc	gossos blancs	gossa blanca	gosses blanques
full verd	fulls verds	fulla verda	fulles verdes
xiquet alt	xiquets alts	xiqueta alta	xiquetes altes
pare vell	pares vells	mare vella	mares velles
bou negre	bous negres	vaca negra	vaques negres

Activitat 4.1.

b) albercoc, cirera, maduixa, meló, plàtan i taronja.

Activitat 4.2. Resposta lliure.

Activitat 4.3. Resposta lliure.

Activitat 4.4.

La Sra. Mercè viu a Tavernes des que va nàixer. Però cada més de juliol se'n va de vacances a la platja, a Gandia. Té un piset encarat a llevant, i diu que s'està d'allò més bé. Això sí, quan arriben les primeres tronades d'agost, se'n torna cap al poble perquè, com ella afirma, com a casa en cap lloc!.

Activitat 5.1. Resposta lliure.

Solucions autoevaluació

1. B
2. F, V, V, F
3. A
4. C
5. A
6. B
7. A
8. A
9. D, C, B, A
10. C

Λemi'naða
il·lustre
Valencià
llengua
[baleN'θjano]
llengua valenciana

COMPETÈNCIES BÀSIQUES II

UNIDAD 2

Mel de romer!

Unitat 2

Mel de romer!

A. En acabar sabrem... (objectius)

- Identificar un text instructiu.
- Expressar els nostres gustos i preferències en valencià.
- Conèixer el nom dels principals aliments en valencià.
- Conèixer les paraules polisèmiques.
- Separar el subjecte i el predicat en una oració simple.
- Identificar la síl·laba tònica en una paraula.
- Separar les síl·labes d'una paraula a final de línia.
- Escriure una recepta de cuina.
- Fer la descripció d'una persona seguint un model.
- Llegir un text i comprendre el que diu.
- Localitzar les principals parts del cos humà.
- Identificar els elements de la comunicació.
- Utilitzar el diccionari d'una manera correcta.
- Conèixer els pronoms personals forts.
- Separar el subjecte i el predicat en una oració.
- Conèixer i utilitzar els adjectius correctament.
- Conèixer l'alfabet, els dígrafs i les lletres compostes.
- Diferenciar el so obert i tancat en les vocals e i o.
- Utilitzar correctament les majúscules i minúscules.
- Redactar un correu electrònic.

B. Què sabem sobre...? (coneixements previs)

En aquesta unitat anem a parlar del menjar. Ací tens algunes expressions relacionades amb el tema:

Parlant del menjar

Quin és el teu menjar preferit?

El meu menjar preferit és ...

Què és el que menys t'agrada?

El que menys m'agrada és ... (Nom del plat o aliment).

Què menges normalment per a dinar / berenar / sopar?

Per a dinar / berenar / sopar normalment menje ...

Exemples de plats

Macarrons a la bolonyesa
Peix al forn

Pollastre amb creïlles
Mousse de xocolata

Pastis de nata
Cucús de verdures

Paella

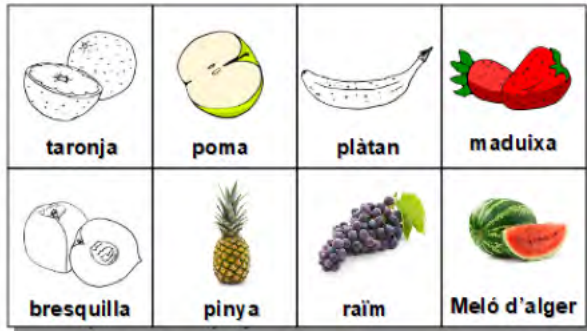
C. Què hem de treballar i com? (continguts i activitats)

1. Tipologia textual i comprensió escrita

El menjar

La fruita

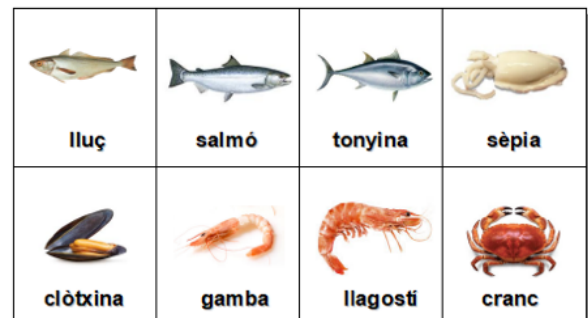
Les verdures

La carn

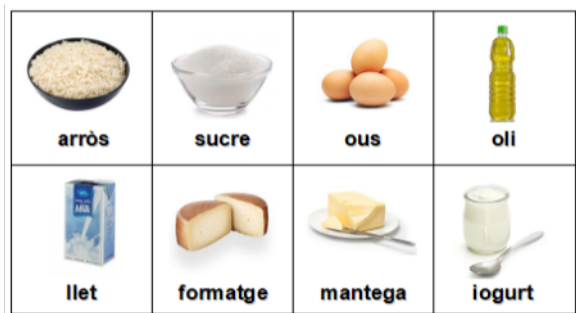
El peix i marisc

Pa i dolços

Altres aliments

Activitat 1.1. Classifiqueu les paraules següents segons el tipus d'aliment:

tonyina - pa - bresquilla - cansalada - tomaca - encisam - pollastre - clòtxina - sucre - llet
- ensaimada - maduixa - coca - creïlla - raïm - lluç - botifarra - oli.

Fruita	Verdura	Carn	Peix i marisc	Pa i dolços	Altres

Les paraules polisèmiques

Les **paraules polisèmiques** són les paraules que **tenen diferents significats** segons el context lingüístic en què apareixen.

La major part dels noms, els adjectius i els verbs més comuns d'una llengua són paraules polisèmiques. Els diferents significats s'anomenen **accepcions**. En el diccionari, els significats es separen per mitjà de números o barres. Exemple:

carta *f.* **1.** Comunicació escrita adreçada a una persona o a una entitat, generalment per via postal i dins d'un sobre. *Escriure una carta, enviar una carta. Carta d'agraïment, de condolença.* **2.** Rectangle de cartolina dels que, amb nombres o lletres i dibuixos impresos, formen una baralla, i s'usen per a practicar jocs d'atzar i d'habilitat. *Jugar a cartes. Mesclar; repartir; les cartes.* **3.** Llista de plats i de begudes que integren l'oferta d'un restaurant. *Carta de vins.*

Activitat 1.2. Quin significat de la definició anterior té la paraula "carta" en la següent oració: "Hem perdut una carta de la baralla i ara no podem jugar al pòquer".

- a) Significat número 1.
- b) Significat número 2.
- c) Significat número 3.

Activitat 1.3. Què significa la paraula taula en l'oració següent: "Hui en la classe de matemàtiques anem a repassar la taula del 8".

- a) Pintura feta sobre un suport de fusta.
- b) Moble format per una peça llisa i plana horitzontal amb potes.
- c) Quadre de números disposats de manera ordenada.

2. Tipologia textual i comprensió escrita

El text instructiu

El text instructiu explica les instruccions o dona consells o indicacions per a realitzar una determinada acció o activitat. Exemples d'aquest tipus de textos són les normatives, normes de funcionament d'un aparell, instruccions de muntatge, regles dels jocs, prospectes dels medicaments, recomanacions, receptes de cuina...

Activitat 2.1. Llegiu amb atenció el text següent i després, responeu a les preguntes.

CONSELLS PRÀCTICS DE PLANTACIÓ

La temperatura mitjana ambiental, les hores d'exposició al sol, el tipus de sòl, les precipitacions mitjanes, etc., són factors que determinaran, en gran part, l'èxit de la plantació. És important tindre-ho en compte abans d'elegir l'espècie d'arbre o arbust que plantarem. A més, seguirem les següents recomanacions:

1. TRASLLAT DELS PLANÇONS:
Manipularem les plantes amb molta cura. No s'han de danyar les branques ni les arrels, ni s'ha de perdre substrat. L'alveol ha d'estar humit i protegit del vent. El temps entre la recollida i la plantació serà el més breu possible.

2. EL CLOT:
Ha de tindre, al menys, 40 cm de profunditat per 40 cm de diàmetre. Reservarem la terra dels 10 cm superiors (la de més qualitat) i la dipositarem al fons del clot per a què servisca d'adob. En sòls inclinats, el clot ha de captar l'aigua i no buidar-se.

3. EL COLL DE L'ARBRE:
Ha de quedar a nivell de terra. Si l'enfonsem massa, és pot podrir. Si es queda fora, el gassó s'assecarà.

4. L'ESCOCELL:
Deixarem un escoell per a retenir l'aigua de reg i de pluja. Afegirem pel damunt una capa de "mulch" o jaç (fullaraca) per a evitar la pèrdua d'humiditat i protegir el sòl.

5. PROTECCIÓ:
Protegirem els arbres amb protectors de reixeta per a evitar que sel's mengen els animals. Després col·locarem unes pedres per a subjectar la fullaraca, evitar que furguen els animals o que algú xafe les plantes.

6. REG:
Regarem immediatament després de la plantació, al menys amb 5 l. d'aigua. Si els primers sis mesos després d'haver plantat són secs, caldrà fer un altre reg de suport. En qualsevol cas, el millor és plantar just abans o després de les pluges per a aprofitar la saó natural de la terra.

Recorda sempre deixar-ho tot ben net. Mes informació a: www.agroambient.gva.es

Preguntes:

- Quina profunditat ha de tindre com a mínim un clot per a plantar un arbre?
- Què pot passar si enfonsem massa el coll d'un arbre al plantar-lo?
- Com podem evitar que els animals es mengen els arbres menuts acabats de plantar?
- Quan és el millor moment per a plantar arbres?

3. Gramàtica

L'oració simple: subjecte i predicat

Una oració és un conjunt de paraules, una de les quals és un verb. Té sentit complet i entonació tancada (acaben amb un signe de puntuació), mentre que una frase té sentit i entonació, però no té verb.

Fixa't en els exemples:

- Un taxi s'aproxima pel carril bus.
- Un taxi!

Les oracions poden ser: simples (tenen un sol verb) o compostes (hi ha més d'un verb).

Activitat 3.1. Assenyala l'oració:

- Jo no sóc metge.
- Quina alegria!
- Un got de llet amb galletes.

Subjecte i predicat

En la unitat 1 vam veure els pronoms **personals forts**. Aquestos pronoms normalment són el subjecte d'una oració. El subjecte d'una oració sol ser tot allò que podem substituir per un pronom fort.

Exemple:

Els amics del meu germà han anat de viatge a Benidorm.

El subjecte de l'oració seria **Els amics del meu germà, perquè podem substituir-ho per un pronom personal fort: Ells** han anat de viatge a Benidorm.

En una oració podem trobar dues parts: el **subjecte i el predicat**. Entre aquestes hi ha una relació de **concordança**, és a dir, el subjecte i el verb (Nucli del predicat) coincideixen obligatòriament en nombre (singular o plural) i en persona (1a, 2a o 3a). Per exemple, en l'oració Les meues amigues són d'Alacant, el subjecte les meues amigues concorda amb el nucli del predicat, són, en persona (3a) i nombre (plural).

Activitat 3.2. En l'oració **El capità del vaixell ens casarà en alta mar**, el subjecte és:

- en alta mar
- ens casarà en alta mar
- el capità del vaixell

Activitat 3.3. Completa la graella, tal com veus a l'exemple.

Oració	Subjecte	Predicat
Les veïnes de ma mare són unes xafarderes.	Les veïnes de ma mare	són unes xafarderes
Alguns xiquets no han alçat la mà.		

Quaranta persones es manifestaren ahir en la porta de l'ajuntament.		
Aquest bolígraf no ratlla massa bé.		
La jaqueta de pell em costà una fortuna.		

4. Ortografia

La síl·laba, tònica i àtona

La síl·laba es defineix com una emissió de veu en què hi ha un nucli, constituït per una vocal sola o acompanyada per consonants o altres vocals. Les síl·labes s'agrupen i formen paraules. Podem separar les paraules en síl·labes. Exemple: ta-ron-ja, bres-qui-lla, per-nil. La síl·laba tònica d'una paraula és la que es pronuncia amb més força; la resta són les síl·labes àtones. Per exemple, en la paraula antítesi, tí és la síl·laba tònica; an, te i si, les àtones.

Activitat 4.1. Separeu en síl·labes les paraules següents i indiqueu quina és la síl·laba tònica: sofà, cova, policia, població, alumna, diari, cabell, telèfon, avió, cérvol, fórmula.

Separació en síl·labes a final de línia

Les paraules es poden partir a final de línia segons l'estructura sil·làbica. Per a partir les paraules utilitzem el guionet (-), que s'afegeix al primer dels dos fragments per a indicar que la paraula continua en la línia següent.

En la unitat anterior estudiàrem l'alfabet valencià, els dígrafs i les lletres compostes. Açò ens serà molt útil a l'hora de saber com separar paraules a final de línia. Per a separar una paraula a final de línia hem de tenir el compte el següent:

- Es separen els mots composts pels seus elements: besavi bes-avi.
- Es poden separar els dígrafs i lletres compostes següents :

car-ro	im-mersió
profes-sor	in-novar
utilit-zar	at-làntic
plat-ja	rot-llo
met-ge	sot-metre
despat-xar	èt-nica
- No separem els casos gu, qu, ig, ll, ny:
 - si-guen, ar-quitecte, roig, aco-llida, pe-nya.
- Pel que fa a l'ela geminada (l·l), se separen les dues eles i se substitueix el punt pel guionet:
 - cèl·lula, cèl·lula.

Activitat 4.2. Separeu les síl·labes de les paraules que es proposen mitjançant guionets. Compte amb els grups de consonants:

irrisori, enyorança, motxilla, piscina, carabassa, castanya, aguerrit, corretja, goril·la

5. Expressió escrita

La recepta de cuina

Una recepta de cuina és un tipus de text instructiu on s'explica com s'elabora un plat . En una recepta podem trobar les següents parts:

1. **Títol:** Nom del plat
2. **Ingredients i quantitats** (Es pot dir també per a quantes persones).
3. **Procés d'elaboració:** Ordre de passos que cal seguir per a realitzar la recepta.
4. **Suggeriment** (opcional).

A continuació tenim una recepta sobre un dolç típic valencià:

Coca en llanda

Ingredients:

- 3 ous
- 2 gots de sucre
- 1 got d'oli
- 1 got i mig de llet
- Ratlladura d'una llima
- 1 iogurt natural o de llima
- 500 g. de farina
- 3 paperets dobles de gasosa

Preparació:

1. Batre i mesclar els ingredients pel mateix ordre. Afegir la farina mesclada amb els paperets de gasosa.
2. Ficar la massa en un motle engreixat i enfarinat. Empolvorar sucre al gust.
3. Fornejar a 180° aproximadament 40 minuts, però millor vigilar la temperatura perquè el temps canvia segons el forn.

Suggeriment: Una variació pot ser afegir anous en la massa.

Activitat 5.1. Escriu una recepta de cuina que conegues seguint el model de la recepta anterior.

D. Què hem après? (resum de la unitat)

1. El text instructiu explica les instruccions o dóna consells o indicacions per a realitzar una determinada acció o activitat.

2. Les paraules polisèmiques són paraules que tenen diferents significats.

Exemple: serra (muntanya) / serra (ferramenta).

3. L'oració és un conjunt de paraules amb sentit i entonació tancada que té un verb. En canvi, la frase no té verb.

4. Les oracions poden ser simples (amb un sol verb) o compostes (tenen més d'un verb).

5. Els constituents de l'oració són dos: el subjecte i el predicat.

6. En una paraula la síl·laba tònica és aquella que sona més fort. La resta son les síl·labes àtones.

Exemple: En la paraula diccionari, la síl·laba tònica es na; dic, cio i ri són les àtones.

7. Per a separar una paraula en síl·labes cal tenir en compte:

Dígrafs que se separen	Dígrafs que no se separen
rr	gu
ss	qu
tx	ll
tz	ny
tg	ig
tj	

Les lletres compostes se separen: col·le·gi, im·mò·bil, es·pat·la...

8. Una **recepta de cuina** és un **tipus de text instructiu** que explica com s'elabora un plat. Les parts de la recepta són: **Títol, Ingredients i quantitats, Procés d'elaboració i Suggeriment** (opcional).

E. Comprovem el que hem après (autoavaluació)

1. A quin grup pertanyen els següents aliments: "Tomaca, encisam i pimentó"?

- a) Fruita.
- b) Peix.
- c) Verdures.

2. Quin dels següents exemples és un text instructiu?

- a) Un article d'opinió publicat en un diari.
- b) El prospecte d'un medicament.
- c) Una novel·la.

3. En quina de les següents oracions la paraula "fulla" té el següent significat: "òrgan de les plantes que creix en les branques o en la tija, generalment de color verd.

- a) La fulla de la serra està rovellada.
- b) La morera és un arbre de fulla caduca.
- c) En l'habitació hi ha una finestra de dues fulles.

4. Quina de les següents opcions no és una oració?

- a) Adéu, me'n vaig a passejar.
- b) Què vols?
- c) Ai, quin mal!

5. Quina funció solen fer els pronoms personals forts en l'oració?

- a) Subjecte.
- b) Predicat.
- c) Verb.

6. En l'oració "La meua germana treballa en un restaurant", quin és el subjecte?

- a) La meua germana.
- b) Treballa.
- c) Treballa en un restaurant.

7. Indica quin és el predicat en la següent oració: "El meu pare prepara magdalenes de xocolata":

- a) El meu pare.
- b) Prepara magdalenes de xocolata.
- c) El meu pare prepara.

8. Quina és la síl·laba tònica en la paraula "cogombre"?

- a) co
- b) gom
- c) bre.

9. En quina de les següents opcions la paraula "carretera" està separada en síl·labes correctament?

- a) car - re - te - ra.
- b) ca - rre - te - ra.
- c) ca - rret - er - a.

10. Quines són les parts d'una recepta de cuina?

- a) Plantejament, Nuc i Desenllaç.
- b) Introducció, Desenvolupament i Conclusió.
- c) Títol, Ingredients, Procés d'elaboració i Suggeriment.

F. Com ho hem fet? (clau de respostes)

Activitat 1.1

Fruïta	Verdura	Carn	Peix i marisc	Pa i dolços	Altres
bresquilla maduixa raïm	tomaca encisam creïlla	cansalada pollastre botifarra	tonyina clòtxina lluç	pa ensaïmada coca	sucre llet oli

Activitat 1.2.

b) Significat número 2.

Activitat 1.3.

c) Quadre de números disposats de manera ordenada.

Activitat 2.1.

- A. El clot ha de tindre almenys, 40 cm. de profunditat.
- B. Si l'enfonsem massa, es pot podrir.
- C. Amb protectors de reixeta.
- D. Just abans o després de les pluges.

Activitat 3.1.

a) Jo no sóc metge.

Activitat 3.2.

c) El capità del vaixell.

Activitat 3.3.

Oració	Subjecte	Predicat
Les veïnes de ma mare són unes xafarderes.	Les veïnes de ma mare	són unes xafarderes
Alguns xiquets no han alçat la mà.	Alguns xiquets	no han alçat la mà
Quaranta persones es manifestaren ahir en la porta de l'ajuntament.	Quaranta persones	es manifestaren ahir en la porta de l'ajuntament.
Aquest bolígraf no ratlla massa bé.	Aquest bolígraf	no ratlla massa bé.
La jaqueta de pell em costà una fortuna.	La jaqueta de pell	em costà una fortuna.

Activitat 4.1.

so-**fà**, **co**-va, po-li-**ci**-a, po-bla-ci-**ó**, a-**lum**-na, di-**a**-ri, ca-**bell**, te-**lè**-fon, a-vi-**ó**, **cér**-vol, **fór**-mu-la.

Activitat 4.2.

ir-ri-so-ri, e-nyo-ran-ça, mot-xi-lla, pis-ci-na, pas-si-ó, cas-ta-nya, a-guer-rit, cor-ret-ja, go-ril-la

Activitat 5.1. Resposta lliure.

Solucions autoevaluació

1. C
2. B
3. B
4. C
5. A
6. A
7. B
8. B
9. A
10. C

[lemi'naða]
il·lustració
[baleN'θjaño]
llengua valenciana

COMPETÈNCIES BÀSIQUES II

UNIDAD 3

Mante, tu de qui eres?

Unitat 3

Mante, tu de qui eres?

A. En acabar sabrem... (objectius)

- Identificar un text narratiu de tipus notícia.
- Parlar sobre la família.
- Conèixer el nom dels principals membres d'una família en valencià.
- Conèixer els homònims.
- Identificar un substantiu i entendre la formació del femení i el plural.
- Accentuar correctament les paraules en valencià.
- Posar la dièresi quan cal.
- Identificar les parts d'una notícia.

B. Què sabem sobre...? (coneixements previs)

En aquesta unitat anem a parlar de la família. Ací tens algunes expressions relacionades amb el tema:

Parlant sobre la família

A ma mare li diuen ... (Nom).

Quants anys té ton pare?

Mon pare té ... anys.

Tens germans?

Sí. Tinc un germà i una germana. / No, no en tinc.

On viuen els teus pares?

Els meus pares viuen a ... (Nom del poble o ciutat).

Quants cosins tens?

Tinc set cosins. Tres per part de mare i quatre per part de pare.

C. Què hem de treballar i com? (continguts i activitats)

1. Tipologia textual i comprensió escrita

El text narratiu: la notícia

El text narratiu es caracteritza per contar una història que es desenvolupa en un temps i un espai. El conte, la novel·la, la narració d'una anècdota o una notícia on es narren uns fets són exemples de textos narratius.

Activitat 1.1. Llegiu amb atenció la notícia següent i després, responeu a les preguntes.

Un gos sord i mig cec salva la vida a una xiqueta de tres anys

La història de Max, un ca de 17 anys, ha donat la volta el món després de la seua heroïcitat

23.04.2018

La història de Max, un gos de 17 anys, pareix treta d'una pel·lícula. Este ca va mantindre sana i estàlvia a una xiqueta de tres anys que desaparegué durant tota una nit en Queensland, Austràlia. La xicoteta Aurora va desaparèixer en un bosc un divendres a la vesprada i, malgrat el gran desplegament dels servicis d'emergència, no va aparèixer fins al matí següent. La busca va ser complicada perquè la zona en la qual va desaparèixer la xiqueta és bastant perillosa i té "vessants molt empinats", va confessar el coordinador dels Servicis d'Emergència al diari australià ABC. Va ser el dissabte al matí quan l'àvia d'Aurora va trobar primer a Max i este els guià fins a la xiqueta. Encara que a causa de la seua edat el gos està sord i mig cec, es va quedar al costat de la xiqueta tota la nit per a protegir-la. Gràcies a la lleialtat de Max, la menor només va acabar amb alguns arraps lleus.

La Policia de Queensland no ha dubtat a compartir la història de Max i felicitar-lo pel seu bon treball: "Per mantindre-la fora de perill fins que la van trobar, Ara eres un gos honorífic de la Policia!"

Diari Levante (23/04/2018)

Preguntes:

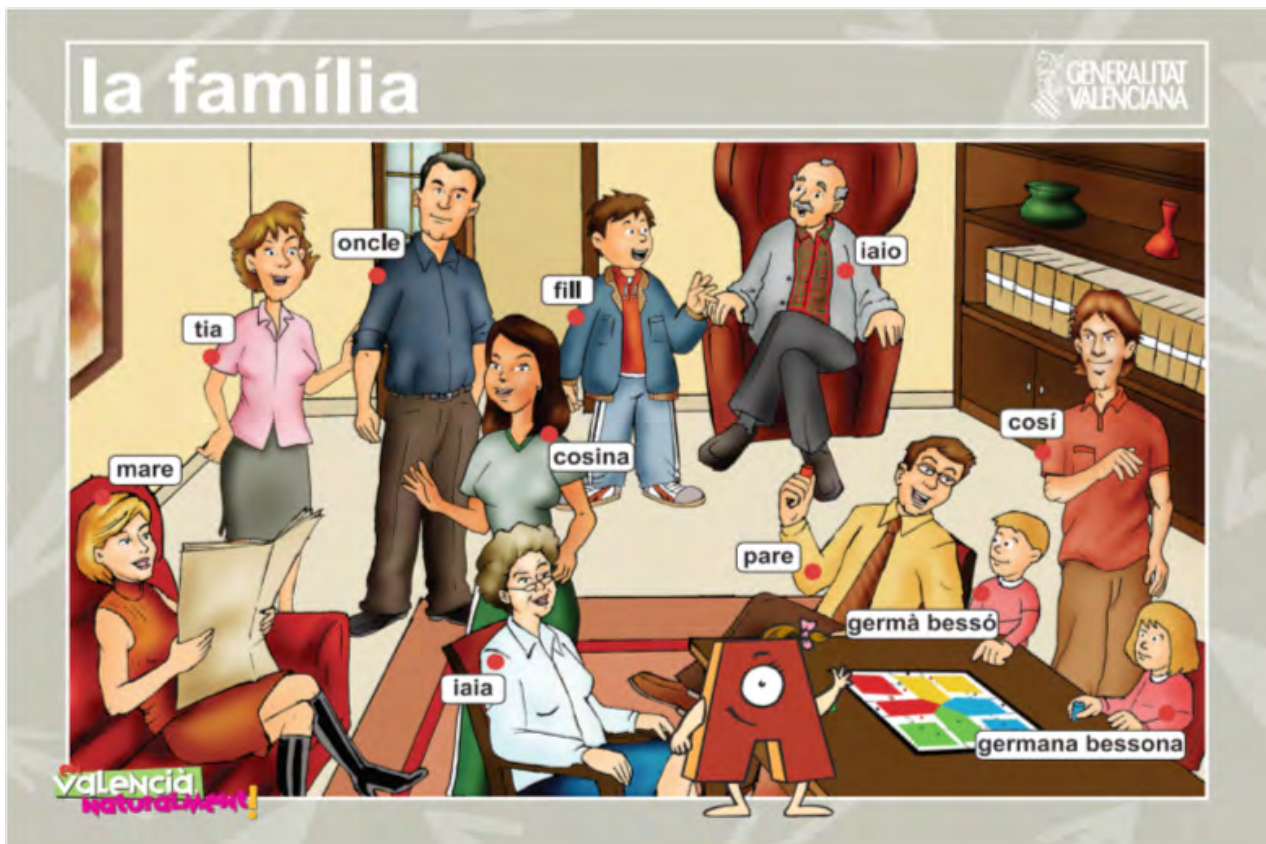
- Qui és el protagonista de la notícia?
- On ha passat la notícia?
- Què ha fet el protagonista de la notícia?
- Com acaba la notícia?

Activitat 1.2. Indica si les següents afirmacions són verdader (V) o fals (F):

Max tenia 3 anys d'edat quan va passar la notícia.	
La xiqueta Aurora va estar desapareguda 3 dies sencers.	
La zona en la qual va desaparèixer la xiqueta és bastant perillosa.	
La policia de Queensland ha declarat Max com a gos policia honorífic	

2. Lèxic i semàntica

Activitat 2.1. Uniu cada membre de la família amb la seua definició. Escriviu en els requadres de la dreta la lletra que corresponga.

A	oncle	La germana del meu pare.	
B	cosina	El germà de ma mare.	
C	iaio	La filla dels meus oncles.	
D	tia	El pare de ma mare.	

Els homònims

Les paraules homònimes són paraules que tenen la mateixa forma però significats diferents. Podem classificar-les en dos grups:

Homògrafs: S'escriuen igual. Exemples: coure (metall) i coure (verb), dur (verb) i dur (adjectiu), llima (fruita) i llima (ferramenta). En el diccionari cada paraula homònima té una entrada diferent i cada entrada està numerada.

Exemple:

truita¹ f. Ou o ous batuts i cuits en una paella untada d'oli, formant una massa redona o oblonga, sols o barrejats amb altres ingredients. Truita de creïlles.

truita² f. Peix d'aigua dolça, de cos allargat, dents desenvolupades, coloració variable i carn comestible molt apreciada.

Homòfons: S'escriuen diferent però sonen igual.

Exemples:

Massa	adverbi de quantitat.
Maça	martell gran.
vola	del verb volar.
Bola	cos esfèric.
Falç	ferrment per a segar.
Fals	que no 'es verdader.

vall	espai entre muntanyes.
ball	dansa.
Vena	vas sanguini.
Bena	tira de tela.
Cigne	au palmípeda.
Signe	símbol, senyal.

Activitat 2.2 Encerclau la forma correcta en cada oració.

L'examen no era (**massa/maça**) difícil.

Hem perdut la (**vola/bola**) blanca del billar i ara no podem jugar.

El tango és un (**ball/vall**) típic argentí.

M'he fet un esquinç de turmell i en l'hospital m'han posat una (**vena/bena**).

La fiscalia investigarà si va haver (**falç/fals**) testimoni.

3. Morfologia i sintaxi

El substantiu

El substantiu o nom és la paraula que designa persones, animals, coses, idees. El substantiu, com l'adjectiu, té flexió de gènere i de nombre, és a dir, pot tenir forma en masculí, femení, singular i plural, i quan van junts, concorden (gata blanca, coll llarg).

Formació del femení: Per norma general, formem el femení afegint una -a al masculí (gat > gata). Encara que hi ha vegades que per a cada gènere hi ha un lexema diferent (bou - vaca, home - dona).

Formació del plural: Per norma general, formem el masculí plural afegint -s al singular (gat > gats). Formem el femení plural afegint -es al masculí singular (gates grises).

En el **subjecte d'una oració**, la paraula més important és el **substantiu o nom**. Per això diem que és el **nucli** del subjecte. En alguns casos no hi ha substantiu en el subjecte, sinó un **pronomen personal fort** (jo, tu, ell/a, nosaltres...), com veiérem en el tema 1. En aquest cas, el subjecte i el nucli és el pronomen personal.

Activitat 3.1. Fixeu-vos en els següents grups de paraules i identifiqueu quin és el substantiu en cada cas, com en l'exemple:

Un home mut: home

Moltes coincidències:

La meua gosseta:

Algunes vaques lleteres:

Els pantalons vaquers:

Cinc cotxes esportius:

Els pronoms personals forts en valencià són els següents:

4. Ortografia

Accent gràfic

Totes les paraules tenen una síl·laba tònica, però aquesta no sempre porta accent gràfic.

Paraules agudes	síl·laba tònica en l'última posició
	s'accentuen quan acaben en vocal, vocal + s , -en o -in <i>germà, meravellós, aprén</i>
Paraules planes	síl·laba tònica en la penúltima posició
	s'accentuen quan no acaben en vocal, vocal + s , -en o -in <i>telèfon, cànter, fenòmens</i>
Paraules esdrúixoles	síl·laba tònica en l'antepenúltima posició
	s'accentuen totes <i>pròxima, pel·lícula</i>

Remarques:

La **a** sempre porta accent obert (càlid) mentre que la **i** i la **u** sempre s'accentuen amb accent tancat (tímid, república). Pel que fa a les vocals **e** i **o** portaran **accent obert** quan són obertes (ciència, còmode) i **accent tancat** (també, camió) quan són tancades.

Activitat 4.1. Classifiqueu les paraules segons siguin agudes, planes o esdrúixoles:

cançó, àpat, perla, índole, salines, platges, germà, amor, íntima, pòstumes, xinés, pintura

agudes	planes	esdrúixoles

Activitat 4.2. Accentueu les següents paraules, si cal.

Agudes: *color, divi, sensat, compren, talo, cabell, Berlin, reves, pastis, antic, solucio*

Planes: *colze, platan, telefon, fenomen, examens, paragraf, llepol, canter, rellotge, palid*

Esdrúixoles: *comedia, timida, solida, carrega*

La dièresi (¨) té dos usos:

1. Es posa sobre la **u** per indicar que cal pronunciar-la en els grups *qüe, qüi, güe i güi*, per exemple *delinqüent, pingüí*.

2. Es posa sobre la **i** o la **u** quan no formen diftong (dues vocals en la mateixa síl·laba) amb la vocal anterior o amb les següents i les regles d'accentuació no permeten posar-hi accent. Per exemple, *increïble, veïna*.

Activitat 4.3. Poseu la dièresi, si cal.

<i>veïna</i>	<i>fruita</i>	<i>raïm</i>	<i>dia</i>	<i>consequent</i>	<i>transeunt</i>
<i>diurn</i>	<i>feïna</i>	<i>unguent</i>	<i>riu</i>	<i>aigua</i>	<i>proteïna</i>
<i>joia</i>	<i>cafeïna</i>	<i>països</i>	<i>llengua</i>	<i>fluidesa</i>	<i>viure</i>

5. Expressió escrita

La notícia periodística

Una notícia periodística consisteix en la informació sobre un fet actual i d'interés que apareix en un mitjà de comunicació.

Les notícies escrites tenen les següents parts:

1. **Títular:** És el títol de la notícia on s'indica breument de què tracta el text. Normalment està escrit amb una lletra de tamany més gran que la resta.
2. **Entradeta:** Apareix davall del titular i sol ser un resum de la notícia. Utilitza un tamany de lletra menor que el titular.
3. **Cos:** És la part més extensa on es desenvolupa la informació.
4. **Peu de foto:** És un text que apareix baix d'una imatge, aportant informació sobre ella.

A continuació podeu veure un exemple de notícia amb les parts assenyalades:

À Punt iniciarà les seues emissions regulars el pròxim 10 de juny

Hi haurà continguts "de tot tipus i per a tots els públics", com documentals, entreteniment, programació infantil, sèries, informatius i programes d'actualitat

La nova televisió pública valenciana, À Punt, iniciarà les seues emissions regulars el proper diumenge 10 de juny, i ho farà amb una graella a ple rendiment.

La posada en marxa definitiva es produirà després de sis setmanes de proves tècniques on les valencianes i els valencians hem sigut partíceps de com els professionals tècnics han treballat, des del passat 25 d'abril, per optimitzar les condicions d'aquest nou canal.

Segons la Corporació Valenciana de Mitjans de Comunicació (CVMC), pròximament s'anunciaran més detalls d'aquest esperat inici i dels continguts de la graella d'À Punt. No obstant, de moment ja podem saber que des d'un primer moment hi haurà continguts "de tot tipus i per a tots els públics", com documentals, entreteniment, programació infantil, sèries, i sobretot, informatius i programes d'actualitat.

À Punt iniciarà les seues emissions regulars el pròxim 10 de juny

Diari Valencià (17 de maig, 2018)

Activitat 5.1. Busca una notícia en el periòdic i després assenjala cadascuna de les parts, com en l'exemple anterior.

D. Què hem après? (resum de la unitat)

1. El text narratiu es caracteritza per contar una història que es desenvolupa en un temps i un espai.
2. Les paraules homònimes són paraules que tenen la mateixa forma però significats diferents. Hi ha dos grups: Homògrafs: S'escriuen igual. Exemples: coure (metall) i coure (verb) i Homòfons: S'escriuen diferent però sonen igual. Exemples: massa (adverbi de quantitat) i maça (martell gran).
3. El substantiu o nom és la paraula que designa persones, animals, coses, idees. Té flexió de gènere (masculí o femení) i de nombre (singular o plural).
4. Normes d'accentuació en valencià:

Paraules agudes	síl·laba tònica en l'última posició
	s'accentuen quan acaben en vocal, vocal + s, -en o -in <i>germà, meravellós, aprén</i>
Paraules planes	síl·laba tònica en la penúltima posició
	s'accentuen quan no acaben en vocal, vocal + s, -en o -in <i>telèfon, cànter, fenòmens</i>
Paraules esdrúixoles	síl·laba tònica en l'antepenúltima posició
	s'accentuen totes <i>pròxima, pel·lícula</i>

5. L'accent en valencià pot ser obert o tancat segons la vocal que el porta.

à (sempre obert)	
í, ú (sempre tancat)	
è, ò (accent obert quan són obertes)	é, ó (accent tancat quan són tancades)

6. Una notícia periodística consisteix en la informació sobre un fet actual i d'interès que apareix en un mitjà de comunicació. Les parts de la notícia són: Titular, Entradeta, Cos i Peu de foto.

E. Comprovem el que hem après (autoavaluació)

1. Quin dels següents exemples és un text narratiu?

- a) La definició d'una paraula en un diccionari.
- b) Una anècdota.
- c) Les instruccions sobre com funciona un electrodomèstic.

2. Quin familiar és la mare de ma mare?

- a) La meua iaia.
- b) La meua cosina.
- c) La meua tia.

3. Tria la forma correcta en cada oració.

La (**massa/maça**) del morter és de fusta.

Pardal que (**vola/bola**), a la cassola.

Benigànim és un municipi de La (**Ball/Vall**) d'Albaida.

4. Quin tipus de paraula és el nucli del subjecte?

- a) Un substantiu o nom.
- b) Un verb.
- c) Un adjectiu.

5. De les següents paraules quina és un substantiu?

- a) Tenir.
- b) reunió.
- c) complicada.

6. La paraula "huracà" saccentua perquè...?

- a) És plana i acaba en consonant.
- b) És aguda i acaba en vocal.
- c) És esdrúixola.

7. Per què porta dièresi la paraula "paraigües"?:

- a) Per indicar que no hi ha diftong.
- b) Per indicar que cal pronunciar la u.
- c) Perquè és una paraula composta.

8. En quina de les següents opcions totes les paraules porten accent obert?

- a) Història, fàbrica i ciència.
- b) Útil, tímido i ració.
- c) Calorós, electrònic i dèbil.

9. Quina és la funció té la notícia notíia periodística?

- a) Informar al lector sobre un fet actual i d'interés.
- b) Expressar l'opinió personal sobre un tema en concret.
- c) Donar recomanacions sobre com actuar en una situació d'emergència

10. Quines són les parts d'una notícia periodística?

- a) Títol, Ingredients, Procés d'elaboració i Suggestiment.
- b) Titular, entradeta, cos i peu de foto.
- c) Títol, Ingredients, Procés d'elaboració i Suggestiment.

F. Com ho hem fet? (clau de respostes)

Activitat 1.1.

- A. Max, un gos de 17 anys.
- B. La notícia ha passat a Queensland, Austràlia.
- C. Ha salvat la vida a una xiqueta de 3 anys.
- D. La policia de Queensland ha nomenat Max gos honorífic.

Activitat 1.2. Indica si les següents afirmacions són verdader (V) o fals (F):

Max tenia 3 anys d'edat quan va passar la notícia.	F
La xiqueta Aurora va estar desapareguda 3 dies sencers.	F
La zona en la qual va desaparèixer la xiqueta és bastant perillosa.	V
La policia de Queensland ha declarat Max com a gos policia honorífic	V

Activitat 2.1. Uniu cada membre de la família amb la seua definició. Escriviu en els requadres de la dreta la lletra que corresponga.

A	oncle	La germana del meu pare.	D
B	cosina	El germà de ma mare.	A
C	iaio	La filla dels meus oncles.	B
D	tia	El pare de ma mare.	C

Activitat 2.2

massa - bola - ball - bena - fals.

Activitat 3.1

home - coincidències - gosseta - vaques - pantalons - cotxes.

Activitat 4.1. Classifiqueu les paraules segons siguin agudes, planes o esdrúixoles:

cançó, àpat, perla, índole, salines, platges, germà, amor, íntima, pòstumes, xinés, pintura

agudes	planes	esdrúixoles
<p>cançó germà amor xinés</p>	<p>àpat perla salines platges pintura</p>	<p>índole íntima pòstumes</p>

Activitat 4.2.

Agudes: color, diví, sensat, comprén, taló, cabell, Berlín, revés, pastís, antic, solució

Planes: colze, plàtan, telèfon, fenòmen, exàmens, paràgraf, llépol, cànter, rellotge, pàlid

Esdrúixoles: comèdia, tímida, sòlida, càrrega

Activitat 4.3. Poseu la dièresi, si cal.

veïna	fruita	raïm	dia	conseqüent	transeünt
diürn	feina	ungüent	riu	aigua	proteïna
joia	cafeïna	països	llengua	fluïdesa	viure

Activitat 5.1 Resposta lliure.

Solucions autoevaluació

1. B
2. A
3. maça - vola - Vall.
4. A
5. B
6. B
7. B
8. A
9. A
10. C

Λεμι'naða
il·lustre
Valencià
llengua
[baleN'θjaño]
llengua valenciana

COMPETÈNCIES BÀSIQUES II

UNIDAD 4

Què em pose?

Unitat 4

Què em pose?

A. En acabar sabrem... (objectius)

- Identificar els textos narratius: conte i rondalla.
- Parlar sobre la roba.
- Conèixer el nom de les principals peces de roba en valencià.
- Descriure la roba que porta una persona.
- Conèixer els sinònims i antònims.
- Identificar i utilitzar correctament els determinants: articles definits, articles indefinits i demostratius.
- Utilitzar l'apòstrof correctament.
- Conèixer les principals contraccions en valencià.
- Identificar les parts d'un conte.

B. Què sabem sobre...? (coneixements previs)

Parlant sobre la roba

- Com vas vestit?

- Porte una camisa blanca, uns pantalons blaus i unes sabates negres.

- Quina roba t'agrada portar?

- M'agrada la roba còmoda i pràctica.

- On puc comprar un jersei?

- En aquella tenda de roba.

- Quant valen aquests pantalons?

- Quinze euros.

- T'agrada com em queda la jaqueta?

- No. Jo crec que et queda gran.

C. Què hem de treballar i com? (continguts i activitats)

1. Tipologia textual i comprensió escrita

El text narratiu (II): El conte.

El conte és un tipus de text narratiu amb una **extensió breu** d'una sèrie de fets normalment **ficticis**. La història que es sol ser **senzilla** i amb **pocs personatges**. El conte té com a finalitat entretenir, divertir i de vegades ensenyar i aconsellar.

La **rondalla** és un tipus de conte popular valencià, que es transmetia al llarg dels anys de manera oral. **Enric Valor**, va ser un autor valencià que va recopilar i publicar per escrit moltes d'aquestes rondalles.

Activitat 1.1. Llig a continuació el següent text i després, respon a les preguntes.

El lleó i la rabosa

Hi havia una vegada un lleó que vivia en una cova i que era considerat per tots com el rei de la selva.

Un dia, el lleó, cansat d'haver de córrer sempre amunt i avall buscant aliment, va pensar que podia caçar sense moure's de casa.

Així doncs, va fer córrer la veu que estava malalt i que tots els seus súbdits havien d'anar a visitar-lo.

El primer d'assabentar-se'n va ser el conill que, saltant, va fer camí cap a la cova.

Després, va anar-hi l'estruç, endinsant-se tranquil·lament cap a la cova.

A la selva, es pensaven que el lleó estava molt malalt, perquè feia dos dies que no el veien. Sabent això, els altres animals també van anar a veure'l per a saber com es trobava. Van passar-hi el llop, la mona, el corb i molts altres animals que, dia darrere dia, s'interessaren pel seu estat.

En això que per allí va passar una rabosa. En saber l'ordre que havia donat el lleó, va voler complir-la, però la molt espavilada no les tenia totes.

Quan estigué davant la cova, va començar a observar. El lleó la mirava de dins estant i, en veure-la tan indecisa, li va preguntar:

-Amiga rabosa, no entres?

-No, moltes gràcies. Ací fora s'està molt bé -li va respondre. Com et trobes?

-Encara no estic bé del tot. Acosta't, que no et veig prou.

-Ui, no! No m'agraden els forats massa foscos. No es veu el que hi ha dins.

-No patisques. Entra, entra, pareix que tingues por.

-Amic lleó, no tinc por, però des d'ací fora m'he fixat que hi ha moltes petjades que entren a casa teua, però no n'hi ha cap que isquen.

I havent dit això, va girar la cua i se'n va anar, deixant el lleó amb un pam de nas.

Preguntes:

- Quin animal era considerat per tots el rei de la selva?
- On vivia el lleó?
- Què pensaven els animals que li passava al lleó?
- Per què no entra la rabosa a la cova?

2. Lèxic i semàntica

Vocabulari: La roba

 abric	 anorac	 barret	 botes	 bufanda	 calcetins
 camisa	 camiseta	 cinturó/corretja	 corbata	 dessuadora	 falda
 gorra	 guants	 jaqueta	 jersei	 pantalons	 pantalons curts
 polo	 sabates	 sabatilles d'esport	 sandàlies	 texans	 xancles

Activitat 2.1. Descriu la roba que porten estes persones:

	<p>Ell porta:</p> <p>_____</p> <p>_____</p> <p>_____</p> <p>_____</p> <p>_____</p> <p>_____</p> <p>_____</p>
---	---

	<p>Ella porta:</p> <p>_____</p> <p>_____</p> <p>_____</p> <p>_____</p> <p>_____</p> <p>_____</p> <p>_____</p>
--	--

Sinònims i antònims

Els sinònims i els antònims són recursos que ens permeten enriquir el nostre vocabulari i expressar-nos en una conversa o per escrit d'una millor manera, sense haver de repetir les mateixes paraules contínuament.

Sinònims

Els sinònims són paraules que tenen un significat semblant. Es poden substituir en una oració sense que s'altere el significat. **Exemples:**

començar – iniciar
 adquirir – comprar
 viure – habitar – residir
 divertit – graciós
 intel·ligent – astut - llest

Antònims

Els antònims són paraules que tenen significats oposats. **Exemples:**

prendre – trobar
 tranquil – nerviós
 sincer – fals
 còmode – incòmode
 ocupar - desocupar

Activitat 2.2. Tria l'opció en la que hi ha tres sinònims de la paraula "informar".

- Avisar, ometre i silenciar.
- Desinformar, ocultar i callar.
- Comunicar, anunciar i notificar.

Activitat 2.3. Tria l'opció en la que hi ha tres antònims de la paraula "començar".

- Acabar, finalitzar, concloure.
- Iniciar, presentar, inaugurar.
- Emprendre, obrir, estrenar.

3. Morfologia i sintaxi

Els determinants (i): articles definits i indefinits, demostratius.

En aquest tema en l'apartat de gramàtica anem a estudiar els determinants. De la mateixa manera que els adjectius, els determinants són un tipus de paraules que acompanyen els noms i s'anomenen determinants perquè determinen el substantiu que acompanyen (ens donen informació sobre la situació, propietat, quantitat, etc.) Els determinants concorden en gènere (masculí-femení) i nombre (singular i plural) amb el nom que acompanyen. Hi ha diferents tipus de determinants: articles definits i indefinits, demostratius, possessius, numerals, indefinits...

Articles definits

Els articles definits són paraules que acompanyen un nom que ja coneixem. Exemple: He agafat **el** cotxe per a vindre (És un cotxe que ja coneixem). En valencià els articles definits són els següents:

	SINGULAR	PLURAL
MASCULÍ	el / l'	els
FEMENÍ	la / l'	les

Activitat 3.1. Escribiu davant de cada nom l'article definit corresponent (el/la/l'):

___ aigua ___ jersei ___ anorac ___ dessuadora ___ consum
 ___ ajuntament ___ examen ___ oli ___ paella ___ orella.

Activitat 3.2. Trieu els articles definits adequats per a completar el següent oració:

"_ estudiant agafa tots _ matins _ autobús per anar a _ universitat".

- a) El - els - l' - la.
- b) L' - els - l' - l'.
- c) L' - els - l' - la.

Articles indefinits

Els articles indefinits són les paraules que acompanyen un nom que apareix per primera vegada en el discurs. Exemple: M'he comprat unes sabates (Són unes sabates que no coneixem).

Els articles indefinits són:

	SINGULAR	PLURAL
MASCULÍ	un	uns
FEMENÍ	una	unes

Activitat 3.3 Trieu els articles indefinits adequats per a completar el següent paràgraf: “El meu germà s’ha comprat _ moto nova. Aquesta vesprada ha quedat amb _ amics per a anar a _ festa. Ha dit que tornarà d’ací a _ hores”.

- a) una - uns - una - unes.
- b) un - uns - una - unes.
- c) una - unes - una - uns.

Determinants demostratius

Els determinants demostratius són paraules que indiquen la proximitat o llunyania temporal o espacial de la persona que parla. En valencià, hi ha tres graus de proximitat o llunyania que podem expressar amb els demostratius. **Exemples:**

Aquesta taulà està bruta (**proximitat**).

Pots obrir **eixa** finestra, per favor? (**distància mitjana**).

Demà viatjarem a **aquelles** muntanyes (**llunyania**).

	PROXIMITAT	DISTÀNCIA MITJANA	LLUNYANIA
MASCULÍ SINGULAR	este / aquest	eixe / aqueix	aquell
FEMENÍ SINGULAR	esta / aquesta	eixa / aqueixa	aquella
MASCULÍ PLURAL	estos / aquests	eixos / aqueixos	aquells
FEMENÍ PLURAL	estes / aquestes	eixes / aqueixes	aquelles
NEUTRE	açò	això	allò

Activitat 3.4 Completa les oracions següents amb el determinant demostratiu indicat:

_____ (Masculí singular - proximitat) llibre és de Vicent.

_____ (Femení singular - llunyania) dona que veus és ma mare.

M’agradaria viure en _____ (Femení singular - distància mitjana) casa.

M’agrada molt veure _____ (Masculí plural - proximitat) quadres.

_____ (Neutre - llunyania) que ens contares era cert?

4. Ortografia

Apostrofació i contracció.

Apostrofació

L'apòstrof és el signe que es representa mitjançant una coma volada (') que reflecteix en l'escriptura l'elisió d'una vocal en la llengua parlada.

En valencià utilitzem l'apòstrof en els següents casos:

L'article masculí el	s'apostrofa (l') davant de paraules que comencen per vocal (o per h més vocal) el + amic → l' amic, el + oli → l' oli, el + humà → l' humà
L'article femení la	s'apostrofa (l') davant de paraules que comencen per vocal (o per h més vocal) excepte quan comencen per i, u (hi, hu) àtones. la + ovella → l' ovella, la + illa → l' illa en canvi, la + universitat → la universitat (no s'apostrofa).
La preposició de	s'apostrofa (d' sempre davant de paraules (masculines o femenines) que comencen per vocal (o h més vocal) de + ahir → d' ahir, de + estar → d' estar, de + història → d' història
Els pronoms febles	S'apostrofes davant del verb quan el verb comença per vocal. me + agrada → m' agrada, te + espere → t' espere, se + obri → s' obri
	S'apostrofes darrere del verb quan el verb acaba en vocal. deixa + me → deixa 'm , fixa + te → fixa 't , creure + se → creure 's

L'apòstrof sempre s'ha de col·locar el més a la dreta possible. **Exemple:**

t'en vas? (incorrecte) — **te'n vas?** (correcte).

Activitat 4.1. Trieu els articles (el, la, l') o la preposició (de o d') adequats per a completar el següent oració: “_ estudiant ha realitzat _ examen _ història en _ universitat”.

- L' - l' - de - la.
- L' - el - d' - l'.
- L' - l' - d' - la.

La contracció

Les preposicions **a**, **de** i **per** es contrauen davant de l'article masculí, singular o plural **el/els** formant les paraules següents:

a + el → al	a + els → als
de + el → del	de + el → del
per + el → pel	per + els → pels

Hem de tenir en compte que l'apòstrof té preferència sobre la contracció. Per tant, sempre que siga possible apostrofarem. **Exemple:**

del amic (incorrecte) ✗

de l'amic (correcte) ✓

Activitat 4.2. Trieu la forma correcta en cada oració.

Hui he vist (**a el / al**) meu pare quan caminava (**per el / pel**) carrer.

Els treballador (**de la / de l'**) empresa pujaren (**al / a l'**) avió per anar-se'n de viatge.

La professora comunicà la decisió (**a els / als**) pares (**de els / dels**) alumnes .

Els dos amics van discutir (**per el / pel**) resultat (**del / de l'**) partit de futbol.

5. Expressió escrita

Les parts del conte

Un conte és una narració breu, en prosa, d'una sèrie de fets imaginats.

Té aquestes característiques:

- L'argument és senzill i gira al voltant d'un sol tema.
- L'acció es desenvolupa en un episodi i té pocs personatges.
- S'hi descriu el que és fonamental i s'eviten els detalls secundaris.
- La finalitat és entretenir, divertir i, de vegades, aconsellar.

El conte ha de tenir aquestes parts:

1. Plantejament: És la presentació dels personatges.

2. Nus o problema: Es presenta un conflicte als personatges que han de resoldre.

3. Desenllaç: Consisteix en la resolució del conflicte. Pot ser un final feliç o tràgic.

Activitat 5.1. Llig el següent conte i després assenyala cadascuna de les parts anteriors.

El conte de la sal

Hi havia una vegada un rei que vivia en un castell i tenia tres filles. Un dia, el rei va demanar a cada filla que li digueren quant l'estimaven.

La filla major li va dir: "Pare, t'estime més que a mi mateix". La filla mitjana li va dir: "Pare, jo et vull més que a qualsevol altra cosa en el món". I la filla xicoteta li va dir: "Pare, per a mi eres la sal de la vida".

El rei no va entendre què volia dir la frase de la filla menuda. La va malinterpretar, es pensava que allò que li havia dit era una cosa roïna i es va enfadar amb ella.

L'endemà, el rei va demanar que li prepararen un gran dinar. Aleshores, els seus criats van cuinar molts plats però a cap li van posar ni una miqueta de sal. I a ell, aquell dinar no li va agradar gens. Va notar que li faltava sal perquè el menjar estava insípid, la mateixa sal que li posava la seua filla xicoteta quan cuinava. Aquella miqueta de sal feia que els plats foren increïblement saborosos i bons. Aleshores, el rei es va adonar perquè li havia dit aquella frase la seua filla menuda. Una sola persona (ell) era capaç de fer increïblement agradable la vida de la seua filla.

Així que va córrer a buscar-la, la va abraçar i li va demanar perdó.

Conte popular de Bangladesh

D. Què hem après? (resum de la unitat)

1. El **conte** és un **text narratiu** amb una **extensió breu**. La història sol ser **senzilla i amb pocs personatges**.
2. La **rondalla** és un tipus de conte popular valencià de tradició oral.
3. Els **sinònims** són paraules que tenen un significat paregut. Exemples: **començar-iniciar, divertit-graciós**.
4. Els **antònims** són paraules que tenen significats contraris. Exemples: **perdre - trobar, còmode-incòmode**.
5. Els **determinants** són paraules que acompanyen els noms i el determinen (donen informació sobre la situació propietat, quantitat, etc.) Hi ha de diferents tipus: articles definits i indefinits, demostratius, possessius, numerals , indefinits...
6. **Articles Definits:** Acompanyen un nom que ja coneixem.

	SINGULAR	PLURAL
MASCULÍ	el / l'	els
FEMENÍ	la / l'	les
3a persona	ell, ella	ells, elles

7. **Articles Indefinits:** Acompanyen un nom que apareix per primera vegada.

	SINGULAR	PLURAL
MASCULÍ	un	uns
FEMENÍ	una	unes
3a persona	ell, ella	ells, elles

8. **Articles Demonstratius:** Indiquen la posició del nom respecte a la persona que parla.

	PROXIMITAT	DISTÀNCIA MITJANA	LLUNYANIA
MASCULÍ SINGULAR	este / aquest	eixe / aqueix	aquell
FEMENÍ SINGULAR	esta / aquesta	eixa / aqueixa	aquella
MASCULÍ PLURAL	estos / aquests	eixos / aqueixos	aquells
FEMENÍ PLURAL	estes / aquestes	eixes / aqueixes	aquelles
NEUTRE	açò	això	allò

9. **L'apòstrof (')** s'utilitza per a indicar que s'ha suprimit una vocal en la llengua. En valencià utilitzem l'apòstrof en els següents casos:

L'article masculí el	s'apostrofa (l') davant de paraules que comencen per vocal (o per h més vocal) el + amic l' amic, el + oli → l' oli, el + humà → l' humà
L'article femení la	s'apostrofa (l') davant de paraules que comencen per vocal (o per h més vocal) excepte quan comencen per i, u (hi, hu) àtones . la + ovella → l' ovella, la + illa → l' illa en canvi, la + universitat → la universitat (no s'apostrofa) .

La preposició de	s'apostrofa (d' sempre davant de paraules (masculines o femenines) que comencen per vocal (o h més vocal) de + ahir → d' ahir, de + estar → d' estar, de + història → d' història
Els pronoms febles	S'apostrofes davant del verb quan el verb comença per vocal . me + agrada → m' agrada, te + espere → t' espere, se + obri → s' obri
	S'apostrofes darrere del verb quan el verb acaba en vocal . deixa + me → deixa' m , fixa + te → fixa' t , creure + se → creure' s

10. La contracció consisteix en unir els **articles** masculins **el i els** amb les preposicions **a, de i per** de la següent manera:

a + el → al	a + els → als
de + el → del	de + el → del
per + el → pel	per + els → pels

11. Les **parts** del **conte** són tres: **Plantejament, Nus o problema i Desenllaç**.

E. Comprovem el que hem après (autoavaluació)

1. Quin tipus de text és el conte?

- a) Descriptiu.
- b) Instructiu.
- c) Narratiu.

2. Com sol ser la història que es narra en un conte?

- a) Senzilla i amb molts personatges.
- b) Senzilla i amb pocs personatges.
- c) Complicada i amb pocs personatges.

3. Quina de les següents peces de vestir s'usa per a cobrir el cap?

- a) barret.
- b) corbata.
- c) bufanda.

4. Relacioneu els sinònims:

A	barat	fatigat	
B	parlar	econòmic	
C	establiment	botiga	
D	cansat	conversar	

5. Relacioneu cada paraula amb el seu antònim:

A	prop	perdre	
B	vendre	estret	
C	ample	comprar	
D	guanyar	lluny	

6. En quin gènere i nombre està l'article determinat "Les"?

- a) Femení singular.
- b) Masculí plural.
- c) Femení plural.

7. En quin dels següents grups de paraules hi ha un article indefinit masculí plural?

- a) Uns periòdics.
- b) Una falda.
- c) Un home.

8. En quina de les següents oracions hi ha un determinant demostratiu de proximitat?

- a) La meua casa és aquella que està al final del carrer.
- b) Pots portar aquests llibres a la biblioteca, per favor?
- c) Eixe arbre és un ametler.

9. Quina de les següents oracions està escrita correctament?

- a) El avió ha arribat al aeroport a les set de la vesprada.
- b) Demà anirem de excursió a la Albufera per el matí.
- c) L'alumna ha rebut un premi pel seu treball sobre l'eficiència energètica.

10. Quin nom rep la part del conte on es presenten els personatges?

- a) Plantejament.
- b) Nus o problema.
- c) Desenllaç.

F. Com ho hem fet? (clau de respostes)

Activitat 1.1

- A. El lleó.
- B. En una cova.
- C. Que estava malalt.
- D. Perquè havia vist moltes petjades que entraven a la cova, però cap que eixia.

Activitat 2.1.

- Ell porta un jersei roig, texans i sabates negres.
- Ella porta una camisa negra, pantalons blancs i sabatilles.

Activitat 2.2.

- c. Comunicar, anunciar i notificar.

Activitat 2.3.

- a. Acabar, finalitzar, concloure.

Activitat 3.1.

l' aigua el jersei l' anorac la dessuadora el consum
l' ajuntament l' examen l' oli la paella l' orella.

Activitat 3.2.

- c) L' - els - l' - la.

Activitat 3.3

- a) una - uns - una - unes.

Activitat 3.4

Aquest / Este llibre és de Vicent.

Aquella dona que veus és ma mare.

M'agradaria viure en **Aqueixa / Eixa** casa.

M'agrada molt veure **aquests / estos** quadres.

Allò que ens contares era cert?

Activitat 4.1.

- c) L' - l' - d' - la.

Activitat 4.2.

Hui he vist **al** meu pare quan caminava **pel** carrer.

Els treballador de **l'** empresa pujaren a **l'** avió per anar-se'n de viatge.

La professora comunicà la decisió **als** pares **dels** alumnes .

Els dos amics van discutir **pel** resultat **del** partit de futbol.

Activitat 4.3.

veïna fruita **raïm** dia **conseqüent** **transeünt** **diürn** feina **ungüent**
riu aigua **proteïna** joia **cafeïna** **països** llengua **fluïdesa** viure

Activitat 5.1.

El conte de la sal

Plantejament

Hi havia una vegada un rei que vivia en un castell i tenia tres filles. Un dia, el rei va demanar a cada filla que li digueren quant l'estimaven.

La filla major li va dir: "Pare, t'estime més que a mi mateix". La filla mitjana li va dir: "Pare, jo et vull més que a qualsevol altra cosa en el món". I la filla xicoteta li va dir: "Pare, per a mi eres la sal de la vida".

Nus o problema

El rei no va entendre què volia dir la frase de la filla menuda. La va malinterpretar, es pensava que allò que li havia dit era una cosa roïna i es va enfadar amb ella. L'endemà, el rei va demanar que li prepararen un gran dinar. Aleshores, els seus criats van cuinar molts plats però a cap li van posar ni una miqueta de sal. I a ell, aquell dinar no li va agradar gens. Va notar que li faltava sal perquè el menjar estava insípid, la mateixa sal que li posava la seua filla xicoteta quan cuinava. Aquella miqueta de sal feia que els plats foren increïblement saborosos i bons.

Desenllaç

Aleshores, el rei es va adonar perquè li havia dit aquella frase la seua filla menuda. Una sola persona (ell) era capaç de fer increïblement agradable la vida de la seua filla.

Així que va córrer a buscar-la, la va abraçar i li va demanar perdó.

Solucions autoevaluació

1. C
2. B
3. A
4. D, A, C, B
5. D, C, B, A
6. C
7. A
8. B
9. C
10. A

Λεμι'naða
il·lustre Valenciana
llengua [l.
[baleN'θjano]
llengua valenciana

COMPETÈNCIES BÀSIQUES II

UNIDAD 5

Com a casa, en cap lloc!

Unitat 5

Com a casa, en cap lloc!

A. En acabar sabrem... (objectius)

- Identificar un text narratiu: la novel·la
- Parlar sobre la casa.
- Conèixer el nom de diferents parts de la casa i tipus d'edificis
- Distingir entre camps semàntics i família lèxica,
- Identificar determinants: possessius, numerals i indefinits.
- Escriure de manera correcta les consonants b/v
- Fer una síntesi o resum

B. Què sabem sobre...? (coneixements previs)

- **On vius, a una casa o a un pis?**
- Jo visc a un pis.
- **Quantes altures té ta casa?**
- La meua finca té cinc altures. Jo visc a la planta tres.
- **Quantes habitacions hi ha?**
- En ma casa hi ha tres habitacions: dos dormitoris i el menjador, la cuina i el bany.
- **Hi ha un garatge per a guardar el cotxe?**
- En la meua finca no hi ha garatges
- **Quina part de ta casa t'agrada més?**
- La part de la casa que més m'agrada és la cuina.
- **Per què?**
- Perquè és on estem sempre tots, on passem més temps junts.

C. Què hem de treballar i com? (continguts i activitats)

1. Tipologia textual i comprensió escrita

El text narratiu (III): la novel·la

Com hem vist en els temes anteriors, el text narratiu es un text que conta una història. La història creada per l'autor es desenvolupa en un temps i un espai que també poden ser reals o ficticis. El conte, la novel·la, la llegenda, la rondalla... són alguns exemples de textos narratius.

La novel·la és un text narratiu d'una extensió considerable en què es conta una història i els descriuen els esdeveniments i les circumstàncies que envolten els personatges. En una novel·la sol haver un narrador. El narrador és qui conta la història. Pot ser un personatge o no participar en els fets narrats.

Activitat 1.1. Llig a continuació el següent text narratiu i després, respon a les preguntes.

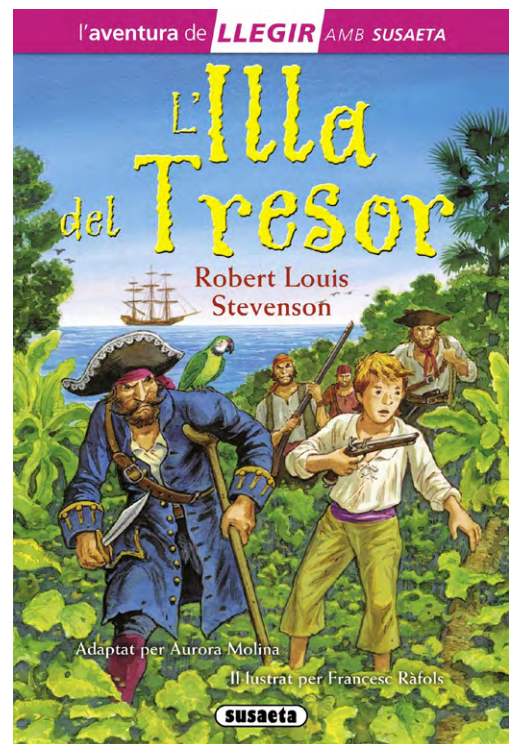

“Des de la falda de la muntanya, que era escarpada i rocallosa per aquella part, va caure, rodolant entre els arbres, una pluja de pedretes. Instintivament, vaig mirar en aquella direcció i vaig veure una silueta que s'amagà, molt de pressa, darrere d'un pi. No vaig poder distingir què era; només vaig veure una cosa fosca i peluda. Però el temor que em va provocar aquella nova aparició em deixà clavat a terra.

En això, aquella estranya figura tornà a aparèixer i vaig veure com corria amb la intenció segurament, de tallar-me la retirada. Jo em trobava molt cansat, però vaig comprendre que, encara que m'haguera trobat ple tòric d'energies, m'hauria resultat impossible despistar un adversari tan veloç. Aquella ombra volava d'arbre en arbre, tan ràpidament com un cérvol, però amb la diferència que corria només amb les cames, com qualsevol home, encara que aquella forma de córrer no semblava humana. A pesar de tot, ja no ho vaig dubtar més: era un home”.

L'illa del Tresor

Robert L. Stevenson

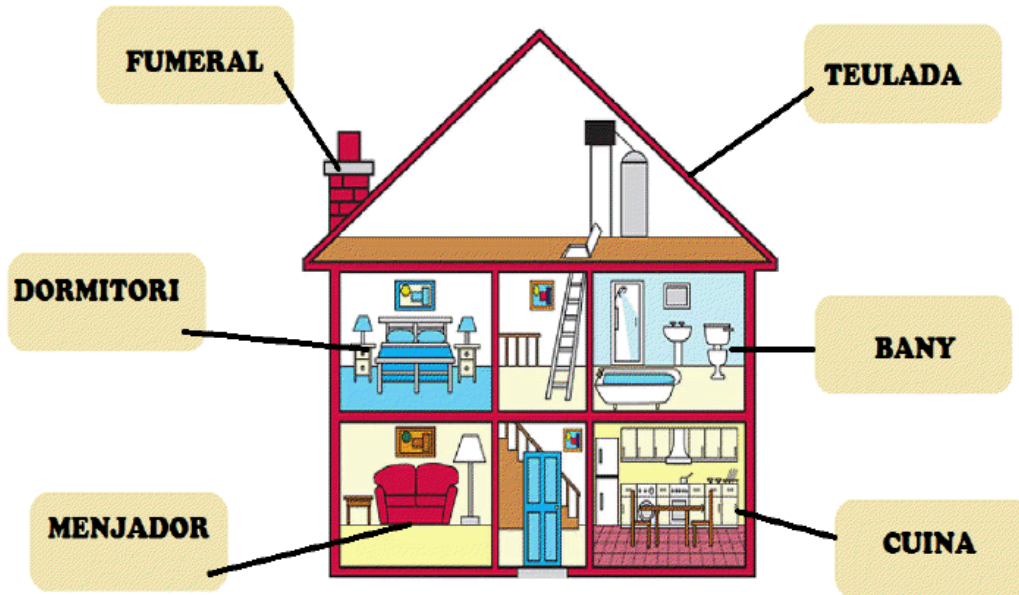

Preguntes:

- Quants personatges apareixen en el text?
- Com es trobava el protagonista?
- El narrador forma part de la història?
- L'acció té lloc en un paisatge natural o en una ciutat?

2. Lèxic i semàntica

Vocabulari específic de la casa.

Parts de la casa	Mobiliari
El rebedor	mirall, quadre, tamboret
el dormitori	armari, llit, tauleta de nit, escriptori, peja-robes
el bany	mirall, dutxa, bidet, vàter, banyera
la cuina	pica, taulell, microones, nevera, rentaplats, forn, cuina
el menjador	taula, cadira, quadre, estora,

Activitat 2.1. Uneix cada part de la casa amb la seua definició.

A	rebedor	Lloc de la casa on es prepara el menjar.	
B	cuina	Part de la casa que conté els elements necessaris per a la higiene personal.	
C	dormitori	Entrada d'una casa o d'un pis destinada a rebre els visitants.	
D	bany	Habitació destinada a dormir.	

Famílies lèxiques i camp semàntic.

Les paraules es poden agrupar en famílies. Les paraules són de la mateixa família quan tenen una arrel comuna.

Exemple: **lent- lentitud- lentament**

D'aquesta manera, la paraula simple de la qual es deriven les altres es denomina paraula primitiva. Les paraules derivades són aquelles que estan formades per l'arrel més un morfema derivatiu.

Fixa't en els exemples.

tendre

tendresa

tendrament

Aquestes tres paraules formen part d'una família de paraules.

El **camp semàntic** està format per aquelles paraules que estan agrupades perquè tenen una relació entre elles, bé pel tema, bé pel seu significat.

Example. Camp semàntic de la casa: cuina, dormitori, saló, bany, etc
Camp semàntic de mobles: cadira, taula, llit, armari, etc

Activitat 2.2. A partir de quina paraula s'han format les següents paraules: "papereria, paperera i empaperar"?

- a) pedra
- b) paper
- c) porta

Activitat 2.3. Quina de les següents paraules és la paraula primitiva?

- a) llibreria
- b) llibre
- c) llibrer

Activitat 2.4. Classifica les següents paraules segons el camp semàntic corresponent:

rugbi - dermatitis - peix - germà - lumbàlgia - neuròleg - voleibol - tia - cereals - verdures
- atletisme - cosí.

MEDICINA	ALIMENTACIÓ	ESPORTS	MEMBRES DE LA FAMÍLIA

3. Morfologia i sintaxi

Els determinants: possessius, numerals i indefinits

Determinants possessius

Hi ha uns determinants que indiquen relacions de possessió o de pertinença entre una persona gramatical i una determinada cosa o persona: són els anomenats possessius.

Els possessius poden ser àtons o tòtics segons es pronuncien units o no al substantiu al qual precedeixen. Canvien de forma segons la persona, el gènere i el nombre:

Els possessius tòtics presenten les formes següents:

	PERSONA	SINGULAR		PLURAL	
		MASCULÍ	FEMENÍ	MASCULÍ	FEMENÍ
UN SOL POSSEÏDOR	Primera	Meu	Meua	Meus	Meues
	Segona	Teu	Teua	Teus	Teues
	Tercera	Seu	Seua	Seus	Seues
DIVERSOS POSSEÏDORS	Primera	Nostre	Nostra	Nostres	Nostres
	Segona	Vostre	Vostra	Vostres	Vostres
	Tercera	Seu	Seua	Seus	Seues

Els possessius **àtons** presenten les següents formes:

Els possessius **àtons** s'utilitzen poc. Solament davant dels noms de parentiu i en alguna frase feta: ton pare, en ma vida, sa casa, sa Majestat...

Determinants numerals

Els determinants **numerals** indiquen d'una manera precisa la quantitat o l'ordre dels substantius que acompanyen. Poden ser **cardinals** o **ordinals**.

CARDINALS		ORDINALS			
MASCULÍ I FEMENÍ		MASCULÍ		FEMENÍ	
Un/una	Sis	1r primer	6é sisé	1a primera	6a sisena
Dos/dues	Set	2n segon	7é seté	2a segona	7a setena
Tres	Hui/vuit	3r tercer	8é huité	3a tercera	8a huitena
Quatre	Nou	4t quart	9é nové	4a quarta	9a novena
Cinc	Deu	5é cinqué	10é desé	5a cinquena	10a desena
Tercera	Tercera	Seu	Seua	Seus	Seues

Determinants indefinits

Els determinants indefinits són elements que, en acompanyar el nom, el quantifiquen o determinen d'una manera inexacta o imprecisa (d'ací el nom d'indefinit).

INDEFINITS
un, una, uns, unes
algun, alguna, alguns, algunes
tot, tota, tots, totes
cert, certa, certs, certes
mateix, mateixa, mateixos, mateixes
cada un, cada una, cadascun, cadascuna
altre, altra, altres
tal, tals
qualsevol
ambdós, ambdues
cap

Activitat 3.1. Identifica de quin tipus és (possessiu, numeral o indefinit) el determinant destacat en cada oració:

- La **meua** cosina ha quedat amb els amics esta vesprada.
- Les classes de valencià tenen una durada de **quaranta-cinc** minuts.
- He agafat **alguns** llibres de la biblioteca per a llegir.
- Tens **tres** euros per a deixar-me?
- El **nostre** equip de bàsquet ha guanyat la lliga.

Ús del guionet en els numerals

En valencià, generalment, les quantitats s'escriuen separades (*dos milions de persones, tres mil euros*), però unim amb un guionet les desenes i les unitats i també els compostos de cent (*cinquanta-dos, quatre-centes*). Aleshores, quan escrivim els números en lletra, utilitzarem un guionet (-) en els següents casos:

Del 21 al 29 escrivim dos guionets: abans i després de la lletra i.	Exemples: vint-i-dos, vint-i-huit ...
Del 31 al 99 escrivim un guionet entre les desenes i les unitats.	Exemples: trenta-sis, noranta-quatre.
Entre les unitats i les centenes.	Dos-cents, cinc-cents, huit-cents.

Cal recordar que entre les unitats i els milers no escrivim cap guionet.

Exemples: tres mil, set mil...

Activitat 3.2. Escriuiu en lletra els números següents. Recordeu escriure el guionet on calga.

28	vint-i-huit.	99	
44		234	
57		448	
86		3267	

4. Ortografia

Ortografia de les consonants "b" i "v"

Les consonants b (b alta) y v (ve baixa) es confonen a l'hora d'escriure. Cal recordar algunes regles ortogràfiques que ens poden ajudar a saber quan s'escriu cadascuna d'aquestes.

S'escriu B:

- darrere de "m": ambulància, comboi, embolicar, embut, embotit, embolic,...
excepte circumval·lació i tramvia
- davant de "l" i "r": poble, arbre, amable,

S'escriu amb V:

- darrere de "n": canviar, invent, convent, enviar...
- la terminació dels verbs de l'imperfet d'indicatiu dels verbs de la primera conjugació: cantava, ballava, arribava, acabava

En valencià, a l'igual que en altres llengües, també hi ha paraules que sonen igual però s'escriuen de manera diferent i tenen un significat diferent. Ací en tens algunes:

bell (bonic) / vell (que té molts anys)

bena (gasa que es posa en una ferida) / vena (artèria)

buit (contrari de ple) / vuit (número huit)

Activitat 4.1. Tria la paraula correcta en cada oració:

- Este matí (**plobia / plovia**) i no hem pogut eixir a córrer.
- S'ha espatllat la televisió i hem de (**canviar / canbiar**)-la per una altra nova.
- Quan era més jove jo (**anaba / anava**) totes les setmanes al cinema.
- Carles ha dit que vindrà el més prompte (**possible / possivle**).
- S'ha fet un esquinç i en urgències li han posat una (**vena / bena**).

5. Expressió escrita

La síntesi o resum

La síntesi o resum és un tipus de text útil per a sintetitzar i extreure les idees més importants d'un text o lectura i dir el mateix de manera més abreviada. Saber resumir és útil,

- com a tècnica d'estudi
- per a contar amb les teues paraules alguna història o que has llegit
- transmetre alguna informació important a un company
- etc.

Per a aprendre a fer un resum cal seguir els següents pasos:

1. Llig el text amb molta atenció.
2. Extreu la idea principal de cada paràgraf: Pots subratllar la idea més important o escriure les notes que consideres importants al marge.
3. Reescriu el que has subratllat o les idees importants que has anotat, de manera ordenada.
4. Utilitza connectors per a relacionar les idees principals.
5. Revisa el que has escrit i corregeix tant les idees com la puntuació i l'ortografia.

El resum ha de ser una tercera/quarta part, com a molt, del text original.

Connectors:

- per encetar el tema: en relació amb / respecte a / l'autor del text ens parla de
- per a continuar: a més / així mateix/ i també/ d'altra banda
- per a marcar ordre: primerament/ en primer lloc/ segon
- per distingir: en canvi/ per contra/ d'altra banda
- per acabar: en conclusió/ en conseqüència/ en definitiva / finalment/ en acabar

Activitat 5.1. Llig el següent text i seguint els passos indicats fes un resum.

Les Mini Home: cases sobre rodes assequibles i ecològiques

Equipo Editorial

27 de Novembre de 2015

<https://blog.anida.es/ca/minihome-cases-rodes-assequibles-ecologiques/>

No són caravanes, encara que tinguen rodes. Són **habitatges estables**, amb tots els detalls i els serveis de què disposa qualsevol altra casa, però **afegint-hi la mobilitat com a característica funcional i ecològica**. Es coneixen amb el nom de «**Mini Home**» i pretenen ser una alternativa habitacional en zones rurals.

Els estudis d'arquitectura canadencs Sustain Design Studio i Altius Architecture van començar a treballar en aquesta idea ja fa uns anys. El primer model va ser el Solo 40, fet amb **materials reciclables** i que es poden instal·lar en qualsevol terreny estable.

A l'estructura prefabricada se li va afegir un sistema de rodatge sobre pneumàtics que podia fixar-se a terra i quedava dissimulat amb elements externs com escales, porxos o terrasses. **La facilitat de transport i el fet de no tenir fonaments reduïa al mínim l'impacte de l'estructura en l'entorn.**

La primera Mini Home va rebre diferents premis internacionals i va tenir una gran acollida entre arquitectes i coneguts ambientalistes, com és el cas de David Suzuki. Tot això ha significat un impuls que ha fet que aquesta proposta residencial siga cada vegada més popular al Canadà i als Estats Units. I els seus creadors confien que aviat pugui arribar a Europa.

El concepte s'ha desenvolupat en **onze models d'habitatge, amb superfícies que van dels quaranta als noranta metres quadrats**, utilitzant sobretot **fusta i altres materials naturals, i emprant tècniques d'eficiència energètica**. Per exemple, el mateix sistema de rodatge permet que una cambra d'aire aïlle les estances del terra, fet que millora la climatització interior i redueix el consum de calefacció. {...}

D. Què hem après? (resum de la unitat)

1. La novel·la és un text narratiu d'una extensió considerable en què es conta una història que es desenvolupa en un temps i un espai.

2. El narrador és qui conta la història. Pot ser un personatge de la novel·la o no.

3. L'estructura d'un text narratiu està formada per tres parts:

1. Plantejament: És la presentació dels personatges.
2. Nus o problema: Es presenta un conflicte als personatges que han de resoldre.
3. Desenllaç: Consisteix en la resolució del conflicte. Pot ser un final feliç o tràgic.

4. Les principals parts de la casa són: rebedor, dormitori, bany, cuina i menjador.

5. Les paraules es poden agrupar en famílies. Les paraules són de la mateixa família quan tenen una arrel comuna.

6. El camp semàntic està format per aquelles paraules que estan agrupades perquè tenen una relació entre elles, bé pel tema, bé pel seu significat.

7. Els determinants: possessius, numerals i indefinits

- Els determinants possessius indiquen possessió: El meu rellotge.
- Els determinants numerals indiquen una quantitat precisa: onze euros.
- Els determinant indefinits indiquen una quantitat imprecisa: alguns xiquets.

8. Ortografia

- **S'escriu B:** darrere de m i davant de l i r. Exemples: ombra, arbre, oblidar...
- **S'escriu V:** darre de n i en la terminació -ava de l'imperfet d'indicatiu dels verbs de la primera conjugació.

Exemples: canviar, estudiava...

9. La síntesi o resum és un tipus de text útil per a sintetitzar i extreure les idees més importants d'un text o lectura i dir el mateix de manera més abreviada.

10. Per aprendre a fer un resum cal seguir els següents passos:

- Llig el text amb molta atenció.
- Extreu la idea principal de cada paràgraf: Pots subratllar la idea més important o escriure les notes que consideres importants al marge.
- Reescriu el que has subratllat o les idees importants que has anotat, de manera ordenada.
- Utilitza connectors per a relacionar les idees principals.
- Revisa el que has escrit i corregeix tant les idees com la puntuació i l'ortografia.
- El resum ha de ser una tercera/quarta part, com a molt, del text original.

11. Ús de connectors per a fer un resum:

- per encetar el tema: en relació amb / respecte a / l'autor del text ens parla de
- per a continuar: a més / així mateix/ i també/ d'altra banda
- per a marcar ordre: primerament/ en primer lloc/ segon
- per distingir: en canvi/ per contra/ d'altra banda
- per acabar: en conclusió/ en conseqüència/ en definitiva / finalment/ en acaba

E. Comprovem el que hem après (autoavaluació)

1. La novel·la, la llegenda, la rondalla son exemples de textos...

- a) Narratiu.
- b) Instructiu.
- c) Argumentatiu.

2. Com sol ser la història que es narra en una novel·la?

- a) D'una extensió reduïda.
- b) D'una extensió limitada.
- c) D'una extensió considerable.

3. Quins dels següents objectes podem trobar en una cuina?

- a) dutxa, vàter i banyera.
- b) llit, tauleta de nit i penja-robes.
- c) pica, rentaplats i forn.

4. Quina de les següents paraules no pertany a la família de la paraula llibre?

- a) llibreria.
- b) llibertat.
- c) llibrer.

5. Quines de les següents paraules pertanyen al camp semàntic de les professions?

- a) Serra, martell i espàtula.
- b) Piano, flauta i oboè.
- c) Advocat, arquitecte i metge.

6. Quina de les següents oracions inclou un determinant possessiu?

- a) El meu germà major estudia a la universitat.
- b) Aquella camisa tenia el coll brut.
- c) Has rebut algun missatge hui?

7. Quina de les següents oracions inclou un determinant numeral cardinal?

- a) Ha arribat a la meta en quart lloc.
- b) El primer treball que vaig tenir va ser de cambrer.
- c) M'agrada el café amb llet amb dos sobrets de sucre.

8. Quina de les següents oracions inclou un determinant numeral ordinal?

- a) M'han cobrat cinc euros per l'esmorzar.
- b) La xiqueta estudia cinqué curs de primària.
- c) Per a fer la coca de llanda necessitem quatre ous.

9. Quina de les següents oracions està escrita correctament?

- a) Em vaig ovllidar de felicitar la meua amiga pel seu aniversari.
- b) El meu veí treballa de cambrer en una taverna.
- c) Jo abans anaba caminant a tots els llocs perquè no tenia cotxe.

10. Quina extensió ha de tenir el resum d'un text?

- a) Ha de ser una tercera/quarta part, com a molt, del text original.
- b) Almenys ha de ser la mitat del text original.
- c) Com més extens millor.

F. Com ho hem fet? (clau de respostes)

Activitat 1.1

- A. Quants personatges apareixen en el text? **2; el narrador i una altra persona**
 B. Com es trobava el protagonista? **Molt cansat**
 C. El narrador forma part de la història? **Sí**
 D. L'acció té lloc en un paisatge natural o en una ciutat? **Paisatge natural**

Activitat 2.1. Uneix cada part de la casa amb la seua definició.

A	rebedor	Lloc de la casa on es prepara el menjar.	B
B	cuina	Part de la casa que conté els elements necessaris per a la higiene personal.	D
C	dormitori	Entrada d'una casa o d'un pis destinada a rebre els visitants.	A
D	bany	Habitació destinada a dormir.	C

Activitat 2.2

- b) paper

Activitat 2.3

- b) llibre

Activitat 2.4

MEDICINA	ALIMENTACIÓ	ESPORTS	MEMBRES DE LA FAMÍLIA
dermatitis lumbàlgia neuròleg	peix cereals verdures	rugbi voleibol atletisme	germà tia cosí

Activitat 3.1

- a) La **meua** cosina ha quedat amb els amics esta vesprada. **POSSESSIU**
 b) Les classes de valencià tenen una durada de **quaranta-cinc** minuts. **NUMERAL CARDINAL**
 c) He agafat **alguns** llibres de la biblioteca per a llegir. **INDEFINIT**
 d) Tens **tres** euros per a deixar-me? **NUMERAL CARDINAL**
 e) El **nostre** equip de bàsquet ha guanyat la lliga. **POSSESSIU**

Activitat 3.2. Escriuiu en lletra els números següents. Recordeu escriure el guionet on calga.

28	vint-i-huit.	99	noranta-nou
44	quaranta-quatre	234	dos-cents trenta-quatre
57	cinquanta-set	448	quatre-cents quaranta-huit
86	huitanta-sis	3267	tres mil dos-cents seixanta-set

Activitat 4.1

- a) Este matí **plovia** i no hem pogut eixir a córrer.
- b) S'ha espatllat la televisió i hem de **canviar**-la per una altra nova.
- c) Quan era més jove jo **anava** totes les setmanes al cinema.
- d) Carles ha dit que vindrà el més prompte **possible**.
- e) S'ha fet un esquinq i en urgències li han posat una **bena**.

Activitat 5.1

Resposta lliure

Solucions autoevaluació

- 1. A
- 2. C
- 3. C
- 4. B
- 5. C
- 6. A
- 7. C
- 8. B
- 9. B
- 10. A

[lemi'naða]
il·lustració
[baleN'θjanó]
llengua valenciana

COMPETÈNCIES BÀSIQUES II

UNIDAD 6

I tu, a què et dediques?

Unitat 6

I tu, a què et dediques?

A. En acabar sabrem... (objectius)

- Identificar un text argumentatiu.
- Aprendre vocabulari relacionat amb els oficis.
- Conèixer paraules de nova incorporació.
- Reconèixer les formes no personals del verb: infinitiu, gerundi i participi.
- Escriure adequadament les consonants "r" i "rr".
- Redactar una instància.

B. Què sabem sobre...? (coneixements previs)

Els oficis.

- A què et dediques? Quin ofici tens? (jo sóc collidor ,em dedique a collir fruites de temporada com són les taronges, etc) (estic aturat-ada, no treballe)
- En què consisteix la teua faena? (l'encarregat d'un magatzem ens lloga per anar al camp i collir taronges)
- És un treball fix? (el treball de collidor no és fix, és una feina de temporada)
- Quins oficis t'agraden o a què t'agradaria dedicar-te? (a mi m'agradaria ser cambrer, m'agrada la feina i l'ambient dels bars i dels restaurants)
- Saps dir el nom d'algun ofici relacionat amb la construcció? (obrer, constructor, aparellador, electricista, fuster, pintor...?)
- A què es dediquen els teus pares o germans? (mon pare és camioner, ma mare és funcionària de presons, el meu germà estudia per a ser infermer)
- Què estudies? (estic estudiant valencià en un curs de competències clau)

C. Què hem de treballar i com? (continguts i activitats)

1. Tipologia textual i comprensió escrita

El text argumentatiu (I)

El text argumentatiu és un tipus de text que exposa raons a favor o en contra sobre un tema, amb la finalitat de convèncer el lector o destinatari. Les argumentacions són textos orals o escrits. Argumentar vol dir:

- donar raons sobre unes idees proposades
- persuadir (convèncer)
- expressar més que una opinió personal
- fer creïbles les teues idees

Els textos argumentatius tenen una estructura amb tres elements: una introducció, el desenvolupament i una conclusió.

1. Introducció: en aquest apartat es presenta el tema sobre el qual es va a parlar i s'anuncia el punt de vista de qui escriu.
2. Desenvolupament: és l'exposició dels arguments. Es veu perquè apareixen connectors textuais que van unint les idees.
3. Conclusió: s'exposen de manera resumida els principals arguments o raons i a més a més tanca el text.

Activitat 1.1. Llegeix amb atenció el text següent i responeu a les preguntes.

La cirurgia estètica: qüestions de principis

En la cirurgia estètica esdevenen tres factors importats, el físic, el psíquic i l'econòmic. Si preguntàrem: "Vostè canviaria alguna part del seu cos?", la gran majoria contestaria que sí, foren joves o vells.

De fet, tothom té alguna part del seu cos que no li agrada i que voldria canviar. Més aviat les persones solem ser inconformistes i exigents amb nosaltres mateixos. Aquest esforç que dediquem per ser els més agradosos, per ser els millors, demostra que tenim una gran necessitat de ser reconeguts i acceptats per la societat. Això ens fa sentir més importants. Hi ha gent que s'obsessiona amb el seu físic i acaba tenint problemes psicològics. Tot i que nosaltres els veiem bé, ells no s'agraden tal com són. I és per això que recórrer a la cirurgia estètica els pot canviar la vida, donar-los estabilitat emocional, autoestima, i aparentment ser més feliços.

Però, no ens n'estem passant? Realment val la pena ser tan perfectes? Gastar-se tants diners? Pense que la cirurgia estètica hauria de servir només en aquells casos en què veritablement la persona tinguera defectes físics greus, bé de naixement, per malaltia o accident. Alguns exemples serien: posar-se unes dents, un nas, reconstruir un pit, o inclús una cama, etc.

L'acceptació d'un mateix equival a ser feliç. I hauríem de recordar que: "La bellesa no és el que es veu per fora, sinó el que hi ha dins nostre".

Leo

<https://blogs.cpnl.cat/aula-virtual-osona/2012/01/12/exemple-darticle-dopinio/>

Preguntes:

A- Quines línies formarien part de la introducció?

B- Quines línies formarien el desenvolupament?

C- On comença i finalitza la conclusió?

Activitat 1.2 Indica si les següents afirmacions són verdader (V) o fals (F):

Segons els text només a unes poques persones els agradaria canviar alguna part del seu cos.	
Algunes persones recorren a la cirurgia estètica per a sentir-se millor.	
Segons l'autora, la cirurgia estètica només hauria d'utilitzar-se en casos greus.	
La conclusió del text és que per a ser feliços hem de ser perfectes.	

A mode d'exemple ací tens alguns dels connectors més habituals.

Connectors textuals

per a indicar ordre	primerament / en primer lloc, en segon lloc/ d'una banda, d'altra banda/ després / tot seguit...
per a introduir un exemple	per exemple / com ara/ cal recordar...
indica causa o conseqüència	com que/ a causa de/ ja que/ en conseqüència/ conseqüentment/ és per això que...
per a concloure	finalment/ en definitiva/ així doncs/ en resum...

2. Lèxic i semàntica

Vocabulari específic dels oficis.

Altres paraules relacionades amb el vocabulari:

fàbrica, empresa, feina, ocupació, treball, professió, salari, Seguretat Social, vacances

Activitat 2.1. Qui ho fa?

1. Vigila el trànsit:

- El policia.
- El bomber.
- El cuiner.

2. Arregla la instal·lació elèctrica de qualsevol casa:

- El mecànic.
- La taxista.
- L'electricista.

3. Treballa al camp:

- El mecànic.
- El fuster.
- El llaurador.

4. Despatxa a la botiga:

- El bomber.
- La dependenta.
- El llanterner

Paraules de nova incorporació.

Els neologismes

Un dels indicis més clars de la vitalitat d'una llengua és la pròpia capacitat de crear neologismes, paraules noves. Vivim en una època de canvis constants, i només si la llengua és capaç d'adaptar-se i d'actualitzar-se al ritme d'aquests canvis, podrà ser apta per a tots els usos i garantir, així, la seua continuïtat.

Perquè una llengua siga apta per a tots els usos, ha de ser plenament eficaç, ha de ser capaç de ser vehicle d'expressió per a tot tipus de temes, des dels més especialitzats fins als més generals i quotidians, ja siga en la modalitat oral o en l'escrita, i ha de trobar el to i l'estil adequat per a tot tipus de situacions, des de les més formals fins a les més informals. La **creació de neologismes** és, per tant, la conseqüència de l'adaptació de la llengua a les noves necessitats expressives que comporten les diferents realitats i situacions, i alhora en manifesten la gran diversitat.

Aleshores, un **neologisme** és una paraula de nova incorporació a una llengua. Pot haver estat creat per una sola persona o amb l'evolució de la llengua al llarg dels segles, i la seua utilització dependrà de l'acceptació del nou mot entre la comunitat de parlants. Un neologisme pot provenir del manlleu d'una altra llengua o per creació amb els mecanismes de la pròpia llengua, sobretot amb la derivació o composició a partir de paraules comunes.

Els neologismes acostumen a aparèixer per a designar un nou objecte o concepte que abans no existia. Per tant, podem parlar de neologismes formals, quan procedeixen de l'adaptació de paraules d'una altra llengua, i de neologismes semàntics, quan són el resultat de l'adaptació de paraules amb un significat vell a un significat nou.

Tipus de neologismes:

Quant a la forma:

- Per **derivació**: "dessuadora", derivat de suar.
- Per **composició**: "cercatalents" (cercar + talent)
- Per **lexicalització**: "ovni "(Objecte Volador No Identificat)
- Per **abreujament**: "súper" (supermercat)
- **Prefixació i sufixació**: "hipogeu, fluorescència...
- **Composició**: pesacartes...
- **Abreujament**: cine
- **Sigla o acrònim**: CD-ROM (compact disc + read only memory)
- **Manlleu d'una altra llengua**: basquetbol, club, hotel, menú, xandall...

Quant al significat:

- A una paraula ja existent se li atribueix un altre significat (ratolí, animal i aparell de localització en una pantalla d'ordinador).
- Adapten un significat vell –per metàfora o altres procediments– a un significat nou. (pedagog, metròpoli, genocidi, retrovisor, primordial...)

Activitat 2.2. Indica quin tipus de neologisme són les següents paraules:

1. Dessuadora

- sigla
- abreujament
- derivació

2. Cercatalents

- lexicalització
- abreujament
- sigla

3. Ovni

- préstec
- abreujament
- sigla

4. Ratolí

- lexicalització
- préstec
- neologisme de significat

5. Retrovisor

- derivació
- lexicalització
- neologies de significat

3. Morfologia i sintaxi

El verb. Formes no personals: infinitiu, gerundi i participi

A les formes dels verbs que no admeten davant cap persona, és a dir, que no es poden conjugar, s'anomenen les formes no personals del verb i són tres: l'infinitiu, el gerundi i el participi.

- **L'infinitiu** és la forma que dona nom al verb, l'acció en sí. Com en castellà, en valencià troben tres conjugacions: els verbs de la primera conjugació són els que acaben en -ar (cantar, parlar, volar). Els de la segona conjugació tenen dos possibles terminacions: -re /er (voler, perdre). Els que acaben en -ir formen el grup dels verbs de la tercera conjugació (dormir, patir).
- **El gerundi** es la forma que utilitzem per a expressar accions que estem fent en el moment de parlar, per exemple: cantant, escrivint, perdent...
- **El participi** és equivalent a un adjectiu i s'utilitza, com el gerundi, per a formar els temps compostos. Per exemple: cantat, escrit, dormit...

	1 ^a	2 ^a	3 ^a
INFINITIU	pintar	voler / escriure	dormir
GERUNDI	pintant	volent/ escrivint	dormint
PARTICIPI	pintat	volgut/ escrit	dormit

Activitat 3.1. Digues si les següents formes verbals son infinitius, gerundis o participis

- cantant
- somiar
- corrent
- bevent
- voler
- menjat
- llegit
- netejan

Activitat 3.2. Completa les frases amb la forma verbal adequada

- Has (anar) al cine últimament?
- El pescater està..... (netejar) el peix.
- He ...(sentir) dir que ha(vindre) un mestre nou.
- No eixiré, estic(acabar) la feina.
- Anem a(veure) el partit al bar?
- He de(complimentar) una instància a l'Ajuntament.

Activitat 3.3. Escriu una acció que corresponga a cadascun dels oficis

- carnisser
- advocat
- carter
- perruquer
- llaurador
- forner
- modista
- fotògraf

4. Ortografia

Les consonants "r" i "rr" , forta i fluixa.

La lletra "r" i la doble "rr" sonen igual (so fort) en les següents situacions.

r	rr
1- començament de paraula: rosa, roser, roca, ratolí, roda 2- darrere de consonant: enroscar, Enric,	1- entre vocals: carretera, carro, terra, soter- rrar

Quan la consonant "r" va entre vocals, o a final de paraula, sona de manera fluixa.

Exemple: caragol, pirata, tauró, mar.

Activitat 4.1. Escriu "r" /"rr" on corresponga.

- a) ca_a
- b) go__a
- c) emba__bussament
- d) pa__aula
- e) a__anya
- f) co__ona
- g) pisa__a
- h) ci__e__a

5. Expressió escrita

La instància.

La instància és un tipus de text formal, això vol dir que té un format preestablert, una estructura i unes formes d'expressió concretes. La major part dels textos formals els troben a l' àmbit de la justícia, administració i àmbit laboral. Una instància és una sol·licitud escrita per una persona particular que s'adreça al responsable d'una empresa o institució a fi d'exigir o demanar alguna cosa perquè s'iniciï un procediment administratiu.

Les principals característiques dels textos formals són:

- 1- Tenen un model propi. De vegades l'usuari es limita a omplir un formulari ja establert.
- 2- Utilitza un llenguatge precís.
3. Es redacta amb objectivitat i en tercera persona. No hi ha d'haver opinió personal.
4. Cal fer ús de tractaments de cortesia: Senyor, President, etc.

Els principals textos formals que podem trobar en la nostra vida quotidiana són:

- el contracte
- el certificat
- la instància
- la carta de presentació
- la reclamació
- el currículum vitae

Com s'ha dit abans, la instància és una sol·licitud per escrit que es fa a qualsevol empresa o a l'Administració pública per a sol·licitar o reclamar alguna cosa de la qual tenim dret : revisar una multa, sol·licitar un certificat administratiu d'algun mèrit aconseguit a un curs, reclamació d'una ajuda econòmica...

Les parts bàsiques d'una instància són:

- 1) L'encapçalament:** ha de ser l'apropiat segons el tractament i sece del destinatari. Així pot ser; Molt Honorable Sr. (o Sra.), Distingit senyor (o senyora), Excm. Sr. (o Sra.), etc.
- 2) Dades bàsiques del remitent:** han de figurar el més clar possible per tal de poder identificar-lo i poder-li donar resposta. S'ha de començar: **Qui/El qui** subscriu...
- 3) Exposició del tema (EXPOSA):** cal explicar acuradament totes les circumstàncies per les quals es tramita la instància. L'exposició ha de començar: **Que** coneix, ha realitzat, està interessat, és...
- 4) demanda o sol·licitud (SOL·LICITA):** S'ha d'especificar de manera concisa allò que es sol·licita o demana.
- 5) Finalització:** es tracta de l'acabament. Ha de tindre un to formal com el contingut de la instància completa i ha de ser, també, molt breu: ... **si així es considera.**
- 6) Lloc i data:** on i quan es fa la instància per part del remitent.
- 7) Signatura:** firma del sol·licitant.
- 8) Peu:** nom del càrrec complet i institució a qui s'adreça.

En aquest enllaç pots trobar models d'instàncies de diversos tipus.

[http://www.valencia.es/twav/impresos.nsf/vImpresosCodigo/0009/\\$FILE/31.10-012%20Inst%C3%A0ncia%20general%20A4-R_16.pdf](http://www.valencia.es/twav/impresos.nsf/vImpresosCodigo/0009/$FILE/31.10-012%20Inst%C3%A0ncia%20general%20A4-R_16.pdf)

[http://www.valencia.es/twav/impresos.nsf/vImpresosCodigo/0009/\\$FILE/31.10-012%20Inst%C3%A0ncia%20general%20A4-R_16.pdf](http://www.valencia.es/twav/impresos.nsf/vImpresosCodigo/0009/$FILE/31.10-012%20Inst%C3%A0ncia%20general%20A4-R_16.pdf)

Exemple d'instància

(1) Excm. Senyor,

(2) Qui subscriu, Juan Palomares Grau, nascut a Tavernes de la Valldigna, província de València, el dia 24 de setembre de 1963, amb DNI 77.777.777, domicili al carrer La Taleca s/n d'aquesta localitat i amb número de telèfon 96 555 555

(3) EXPOSA

Que l'Associació Cultural " Amics de la fotografia" de la qual es president, té programat celebrar un Certamen i una Exposició fotogràfica al voltant del tema " La taronja en la Valldigna" que suposa unes despeses de 2.000€, segons pressupost que s'adjunta.

(4) SOL·LICITA

que siga concedida la subvenció de la quantitat esmentada per a la realització d'activitats culturals de la nostra localitat.

(5) Atentament,

(6) Tavernes de la Valldigna, 3 de juliol de 2018

(7) (signatura)

(8) EXCM. SENYOR ALCALDE DE L'EXCM AJUNTAMENT DE TAVERNES DE LA VALLDIGNA

Activitat 5.1. D'acord amb el model d'instància i tenint en compte la situació que et presentem, redacta una instància dirigida a l'alcalde/sa d'un ajuntament qualsevol.

Situació:

- en la planta baixa de la finca on vius, hi ha un pub que està obert fins a altes hores de la nit
- el volum no deixa descansar al veïns
- la comunitat de veïns fa una instància per a solucionar el problema
- sol·liciteu complir la normativa local sobre horaris de locals públics i medició del volum

D. Què hem après? (resum de la unitat)

1. Vocabulari relacionat amb els oficis

2. El text argumentatiu, tipus de text on qui escriu dóna arguments i raons amb la finalitat de convèncer, persuadir o fer canviar d'opinió al lector.

3. Estructura del text argumentatiu:

- **Introducció:** en aquest apartat es presenta el tema sobre el qual es va a parlar i s'anuncia el punt de vista de qui escriu.
- **Desenvolupament:** és l'exposició dels arguments. Es veu perquè apareixen connectors textuais que van unint les idees.
- **Conclusió:** s'exposen de manera resumida els principals arguments o raons i a més a més tanca el text.

4. Principals connectors en la redacció d'un text:

- per a indicar ordre: primerament, en primer lloc,
- per a introduir un exemple: per exemple, com ara ...
- indicar causa o conseqüència: és per això que, ja que
- per a concloure: finalment, en definitiva, en resum...

5. Els neologismes són paraules de nova incorporació a una llengua. Pot haver estat creat per una sola persona o amb l'evolució de la llengua al llarg dels segles.

6. Podem parlar de neologismes formals, quan procedeixen de l'adaptació de paraules d'una altra llengua, i de neologismes semàntics, quan són el resultat de l'adaptació de paraules amb un significat vell a un significat nou.

Tipus de neologismes:

- Quant a la forma:
- Per derivació: "dessuadora", derivat de suar.
- Per composició: "cercatalents" (cercar + talent)
- Per lexicalització: "ovni "(Objecte Volador No Identificat)
- Per abreujament: "súper" (supermercat)
- Prefixació i sufixació: "hipogeu, fluorescència...
- Composició: pesacartes...
- Abreujament: cine
- Sigla o acrònim: CD-ROM (compact disc + read only memory)
- Manlleu d'una altra llengua: basquetbol, club, hotel, menú, xandall...

Quant al significat:

- A una paraula ja existent se li atribueix un altre significat (ratolí, animal i aparell de localització en una pantalla d'ordinador).
- Adapten un significat vell –per metàfora o altres procediments– a un significat nou. (pedagog, metròpoli, genocidi, retrovisor, primordial...)

7. Les formes no personals del verb són infinitiu, gerundi i participi.

8. Escriure de manera correcta la consonant "r" : forta i fluixa "r" i "rr"

9. La instància és una sol·licitud presentada davant l'Administració.

E. Comprovem el que hem après (autoavaluació)

1. Quin dels següents textos és un exemple de text argumentatiu?

- a) Una notícia.
- b) Un article d'opinió.
- c) Un relat.

2. Quines són les parts d'un text argumentatiu?

- a) Plantejament, nus i desenllaç.
- b) Dades personals, exposa i sol·licita.
- c) Introducció, desenvolupament i conclusió.

3. Per a que utilitzem el connector "finalment" en un text?

- a) Per a introduir un exemple.
- b) Per a concloure.
- c) Per a indicar causa o conseqüència.

4. Relacioneu cada ofici amb la seua funció:

A	Llanterner/a	Fa el dinar al restaurant.	
B	Fuster/a	Repara les instal·lacions d'aigua.	
C	Cuiner/a	Pesca al mar.	
D	Pescador/a	Fabrica portes.	

5. Marca quines d'aquestes paraules són neologismes:

- 1) llibre,
- 2) cadira,
- 3) dessuadora,
- 4) televisor,
- 5) finestra,
- 6) ovni,
- 7) cotxe,
- 8) CD-ROM,
- 9) súper (supermercat),
- 10) col·legi,
- 11) pesacartes,
- 12) roda,
- 13) muntanya,
- 14) píndola.

6. Quines són les formes no personals del verb?

- a) Infinitiu, Gerundi i Participi.
- b) Indicatiu, Subjuntiu i Imperatiu.
- c) Present, Passat i Futur.

7. Les formes verbals "conversant", "eixint" i "acabant" són...

- a) Infinitius.
- b) Gerundis.
- c) Participis.

8. En quines de les següents paraules el so de la "r" és fluix?

- a) cadira, pera i cirera.
- b) rosa, ratolí i ram.
- c) samarreta, arròs i barret.

9. Quina de les següents és una característica de la instància?

- a) Utilitza un llenguatge imprecís.
- b) No té un model propi.
- c) Es redacta amb objectivitat i en tercera persona.

10. Quin dels següents textos és un text formal?

- a) La reclamació.
- b) Una carta dirigida a un familiar.
- c) Un missatge de text dirigit a un amic.

Com ho hem fet? (clau de respostes)

Activitat 1.1

A- **Introducció:** Les dues primeres línies. Des d' "En la cirurgia" fins a " joves o vells.

B- **Desenvolupament:** Des de "De fet" fins a "una cama, etc."

C- **Conclusió:** Les dues últimes línies. Des de "L'acceptació d'un mateix" fins a "dins nostre".

Activitat 1.2 Indica si les següents afirmacions són verdader (V) o fals (F):

Segons els text només a unes poques persones els agradaria canviar alguna part del seu cos.	F
Algunes persones recorren a la cirurgia estètica per a sentir-se millor.	V
Segons l'autora, la cirurgia estètica només hauria d'utilitzar-se en casos greus.	V
La conclusió del text és que per a ser feliços hem de ser perfectes.	F

Activitat 2.1

1. Vigila el trànsit:

a. El policia.

2. Arregla la instal·lació elèctrica de qualsevol casa:

c. L'electricista.

3. Treballa al camp:

c. El llaurador.

4. Despatxa a la botiga:

b. La dependenta.

Activitat 3.1

- a) gerundi
- b) infinitiu
- c) gerundi
- d) gerundi
- e) infinitiu
- f) participi
- g) participi
- h) gerundi

Activitat 3.2

- a) Has **anat** al cine últimament?
- b) El peixater està **netejan** el peix
- c) He **sentit** dir que ha **vingut** un mestre nou.
- d) No eixiré, estic **acabant** la feina.
- e) Anem a **veure** el el partit al bar?
- f) He de **complimentar** una instància a l'Ajuntament.

Activitat 3.3

- a) tallar
- b) defensar
- c) repartir
- d) pentinar
- e) llaurar
- f) coure
- g) cosir
- h) retratar

Activitat. 4.1 Escriu "r" /"rr" on corresponga.

- i) cara
- j) gorra
- k) embarbussament
- l) paraula
- m) aranya
- n) corona
- o) pisarra
- p) cirera

Activitat 5.1. (Exemple de possible resposta)

Excm. Senyor,

Cristina Palomares Bixquert, natural de Tavernes de la Vallidigna provincia de València, nascuda el 19 de setembre de 1963, amb domicili carrer Torre de Guaita número 35 i DNI xx xxx xxx, com a presidenta de la comunitat de veïns d'aquest domicili,

EXPOSA

que a la planta baixa de l'edifici situat en l'adreça abans esmentada, està ubicat el pub "Tormento". Aquest local està obert fins altes hores de la nit causant un gran malestar als veïns per l'elevat volum i l'excessiu soroll que produeix.

SOL·LICITA

que l'Ajuntament faça complir la normativa sobre horaris de locals públics i es realitze la medició del volum per tal de reduir el soroll ocasionat per l'esmentat local.

Atentament

Tavernes de la Vallidigna, 5 de juliol de 2018

(signatura)

EXCM. SENYOR ALCALDE DE L'AJUNTAMENT DE TAVERNES DE LA VALLDIGNA

Solucions test

- 1. B
- 2. C
- 3. B
- 4. C, A, D, B
- 5. 3, 6, 8, 9, 11

[lemi'naða]
il·lustració
[baleN'θjaño]
llengua valenciana

COMPETÈNCIES BÀSIQUES II

UNIDAD 7

Anem de compres

Unitat 7

Anem de compres

A. En acabar sabrem... (objectius)

- Identificar un text argumentatiu: LA CARTA AL DIRECTOR.
- Reconèixer els principals barbarismes en valencià i les paraules correctes a utilitzar en cada cas.
- Utilitzar el vocabulari específic de botigues i compres.
- El verb: formes personals. Present d'indicatiu, passat simple i passat perifràstic.
- Escriure de manera correcta les consonants: "g", "j", "tg" "tj"; "x", "tx".
- Escriure una carta al director.

B. Què sabem sobre...? (coneixements previs)

Les botigues.

- T'agrada anar a comprar? (No m'agrada massa, hi vaig per necessitat.)
- Saps què es pot comprar en el mercat? (En el mercat hi ha principalment productes frescos i del terreny com ara fruites, peix, pa i dolços, etc.)
- On compres habitualment? (En un supermercat.)
- Per què hi compres ahí? (Perquè és un lloc on comprar ràpid i pots trobar de tot.)
- On compraries una coca de llanda o pastissos caseros? (A un forn.)
- Saps el nom d'algunes botigues on es compra menjar? (Carnisseria, pescateria, forn, verduleria, xarcuteria...)
- Què es pot comprar a la carnisseria? (Pollastre, conill, porc, embotit...)

C. Què hem de treballar i com? (continguts i activitats)

1. Tipologia textual i comprensió escrita

Textos argumentatius II. La carta al director.

El text argumentatiu és un tipus de text que exposa raons a favor o en contra sobre un tema, amb la finalitat de convèncer el lector o destinatari. Les argumentacions són textos orals o escrits. Argumentar vol dir:

- donar raons sobre unes idees proposades
- persuadir (convèncer)
- expressar més que una opinió personal
- fer creïbles les teues idees

Els textos argumentatius tenen una estructura amb tres elements: una introducció, el desenvolupament i una conclusió.

1. Introducció: en aquest apartat es presenta el tema sobre el qual es va a parlar i s'anuncia el punt de vista de qui escriu.
2. Desenvolupament: és l'exposició dels arguments. Es veu perquè apareixen connectors textuais que van unint les idees.
3. Conclusió: s'exposen de manera resumida els principals arguments o raons i a més a més tanca el text.

Llig el següent text i contesta.

Aire condicionat

Vas al cine ara a l'estiu i ja t'emportes la jaqueta com a previsió. Saps que l'aire condicionat estarà engegat. De vegades la jaqueta és insuficient perquè està exageradament fort, i la prova és que a meitat de la sessió se senten esternuts continus. Després al carrer se sent el comentari repetit a tot arreu de la gran quantitat de gent constipada que hi ha en aquesta època.

Aquest mal ús de l'aire condicionat que provoca tant contrast entre les temperatures a l'exterior i a l'interior fa que el canvi brusc siga perjudicial. Passem de tenir molta calor a tenir molt de fred en un segon. No crec que siga gens saludable. I ara que ha vingut la calor de cop, com sempre, ja patim aquest fenomen a tot arreu. Hi ha llocs on has de fer la compra amb una gran rapidesa si no et vols quedar congelada com el menjar que tenen a la venda. Tampoc ha de ser gaire beneficiós per a la salut del planeta aquest abús del consum d'electricitat.

*Eulàlia Isabel Rodríguez Pitarque
Torroella de Montgrí*

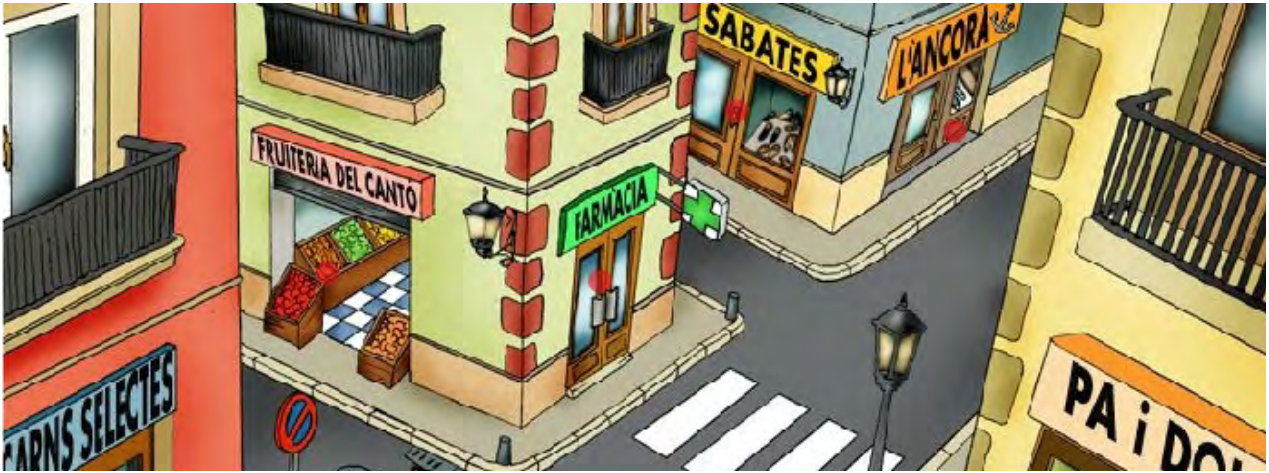
https://www.ara.cat/cartes/Cartes-Directora_0_2043995601.html

Activitat 1.1. Identifica en el text els següents elements:

- a) titular
- b) cos central
- c) autoria
- d) tema

2. Lèxic i semàntica

Les botigues. Vocabulari específic.

Altres expressions útils relacionades amb el vocabulari:

Qui és l'últim-a?

Qui és ara ?

A qui li toca?

Què vol?

Quantes en vol?

Bon dia, què li pose?

Quant val?

Quant és?

A quant van?

Què vol?

Quantes en vol?

Bon dia, què li pose?

Activitat 2.1. Classifica les paraules següents

farina, sobrassada, clòtxines, calamars, formatge, xoriço, bresquilles, cireres, coca, conill, lluç, pomes, rap, taronges, dolços, rosquilles

carnisseria	pastisseria	fruiteria	peixateria

Els barbarismes

Com hem tractat a la unitat anterior, de vegades les llengües reben paraules procedents d'altres llengües per diverses raons. Aquests elements lèxics que provenen d'una altra llengua s'anomenen estrangerismes. Els barbarismes són estrangerismes considerats innecessaris perquè la llengua receptora d'aquests posseeix mots o paraules específiques que compleixen perfectament la funció que intenta desplaçar l'estrangerisme en qüestió. Els parlants el que fem moltes vegades és substituir una paraula genuïna de la nostra llengua per un estrangerisme, amb la qual cosa no enriqueix el lèxic, vocabulari, sinó que hi fem una substitució i, per tant, no sols no aporten cap benefici, sinó que empobrim la nostra pròpia llengua.

La gran majoria dels nostres barbarismes són d'origen castellà. A continuació veurem alguns dels més comuns, com són per exemple;

barbarisme	valencià	barbarisme	valencià
*abertura	obertura	*aclarar	aclarir
*aconteixement	esdeveniment/fet	*acostumbrar	acostumar
*adelantar	avançar,anticipar	*ademés	a més a més
*agotar	esgotar	*alcançar	arribar,abastar, assolir
*algo	alguna cosa	*àngul	angle
*aplaçar	ajornar	*apoiar	ajudar, donar suport
*arrepentir-se	penedir-se,	*assamblea	assemblea
*atràs	retard, endarreriment	*atravessar	creuar
*búsqueda	recerca, cerca	*calificar	qualificar
*calitat	qualitat	*cantitat	quantitat
*desde luego	sens dubte, per descomptat, i tant	*entonces	aleshores
*eje	eix	*enchufe	endoll
*rato	moment, estona	*retràs	retard
*de repent	de sobte, de colp,	*rissa	riure, rialla

Ací pots trobar altres exemples de barbarismes:

*carèixer mancar, faltar, *casi quasi, gairebé, *caudal cabal, *cotidià quotidià, *creència creença, *crusar creuar, travessar, *cuidados acurat, curós, *derrotjar malgastar, malbaratar, *desarrollar desenvolupar, desplegar, *despejar aclarir, desembarassar // aïllar, *donar-se compte adonar-se, *duda dubte, *empenyar-se entestar-se, obstinar-se // aferrar-se, endeutar-se, // amiguisme, *enfermetat malaltia,, *extranger estranger, *extrany estrany, *fallo error, errada // sentència, *fetxa data, *al fi i al cap al cap i a la fi, al capdavall, *ganader ramader, *ganància guany, lucre, *garantitzar garantir, *humillar humiliar, *insertar inserir, *lograr aconseguir, obtenir, assolir, *luego després, *medir mesurar, amidar, *por lo menos almenys, si més no, *menospreci menyspreu, *ocurrir ocórrer, passar, tenir lloc, *olvidar oblidar, *pàrraf paràgraf, *plaç termini, *quiebra fallida, crac, *rasgo tret, detall,, *recibir rebre, *reflejar (o reflexar) reflectir, *sério seriós, *sospetxa sospita, *testic testimoni, *títul títol, *traïcionar traïr, *valiós valuós, etc.

Activitat 2.2. Fixa't en les següents paraules (barbarismes) i corregeix-les

- a) luego
- b) fallo
- c) ganader
- d) olvidar
- e) recibir
- f) desde luego
- g) de repent

3. Morfologia i sintaxi

El verb: formes personals. Present d'indicatiu, passat simple i passat perifràstic.

El present d'indicatiu

El present d'indicatiu comporta la idea de realitat en un temps que, generalment, passa en el moment de realitzar-se l'acció o que té lloc habitualment. També pot tenir un valor atemporal i designar fets de validesa atemporal. I, també es pot referir al temps passat (present històric) o al futur: Compré al centre comercial. Vinc del metge. Tres i tres fan sis. Jaume I conquesta Mallorca l'any 1229. Demà mengem una paella.

Els morfemes del present d'indicatiu dels verbs regulars són els següents:

1a conjugació		2a conjugació			3a conjugació				
						Pura		Incoativa	
CANTAR		TÉMER		PERDRE		DORMIR		SERVIR	
-e	cante	- 	tem	perd	- 	dorm	-isc	servisc	
-es	cantes	-s	tems	perds	-s	dorms	-ei-xes	serveixes	
-a	canta	- 	tem	perd	- 	dorm	-eix	serveix	
-em	cantem	-em	temem	perdem	-im	domim	-im	servim	
-eu	canteu	-eu	temeu	perdeu	-iu	dormiu	-iu	serviu	
en	canten	-en	temen	perden	-en	dormen	-ei-xen	serveixen	

Observacions

1) En la major part dels parlars valencians, el morfema de la primera persona de singular dels verbs de la primera conjugació acaba en **-e**, però en valencià septentrional (el Maestrat, l'Alcalatén, els Ports) acaba en **-o**, coincidint amb altres parlars de més al nord (ballo, canto, treballo, trobo).

2) Quan conjuguem els verbs de la 1a conjugació acabats en **-car**, **-çar**, **-guar**, **-quar**, **-jar** i **-tjar**, es produeixen canvis ortogràfics: evocar/evoques, adreçar/adrecem, enaiguar/enaigües, adequar/adeqüeu, netejar/netegeu, viatjar/viatgen.

3) Alguns verbs de la 3a conjugació que tenen **o, e** en el lexema (tossir, vestir) alternen amb **u, i**, respectivament, quan aquesta vocal es troba en síl·laba àtona: tossir/tusses/tossim; vestir/visten/vestim.

4) Els verbs de la 2a i 3a conjugacions el lexema dels quals acaba en **-x, -c, -s, -g** fan la segona persona del singular del present d'indicatiu en **-es**: mereixes, coneixes, vences, cuses, tusses, lliges, fuges.

5) Molts verbs de la 2a conjugació que tenen un so velar (representat per la grafia **c** i, en alguns, per l'aplec **-sc**) al final de la primera persona del singular del present d'indicatiu (córrec, duc, dic, prenc, vinc, cresc, meresc). Però que no apareix en la resta de persones del present d'indicatiu (correm i no *correguem, preneu i no *prengueu).

6) En els verbs acabats en **-iar** (acariciar, anunciar, apropiari, beneficiar, canviar, copiar, denunciar, diferenciar, estudiar, iniciar, negociar, premiar, presenciar, renunciar i alguns altres més) són planes -amb accent prosòdic sobre la **i**- les persones 1a, 2a, i 3a del singular i 3a del plural del present d'indicatiu: canvi-e, canvi-es, canvi-a, canvi-en.

7) La major part dels verbs de la 3a conjugació són incoatius, per això sol haver-hi la tendència a conjuguar erròniament alguns verbs que pertanyen al model pur: jo sent, tu sents (i no *jo sentisc, *tu sentixes).

Activitat 3.1. Completa les oracions amb els verbs entre parèntesi en present d'indicatiu regular:

Josep _____ (PARLAR) molt de pressa.

Nosaltres _____ (ESPERAR) ma mare a l'aeroport.

Tinc un amic que sempre _____ (PERDRE) el tren.

Els bancs no _____ (OBRIR) els caps de setmana.

El ganivet _____ (SERVIR) per a tallar.

Present d'indicatiu dels verbs irregulars més usuals

El present d'indicatiu d'alguns verbs presenta casos en què no es compleix la norma. Aquestes característiques afecten, sobretot, els verbs de la 2a i de la 3a conjugacions, com veurem a continuació.

Verbs velaritzats

Acabats en -NDRE, -LDRE

PRENDRE: prenc, prens, pren, prenem, preneu, prenen.

ATENDRE: atenc, atens, atén, atenem, ateneu, atenen.

MOLDRE: molc, mols, mol, molem, moleu, molen.

Acabats en -URE

BEURE: bec, beus, beu, bevem, beveu, beuen.

CREURE: crec, creus, creu, creiem (o creem), creieu (o creeu), creuen.

ESCRIURE: escric, escrius, escriu, escrivim, escriviu, escriuen.

RIURE: ric, rius, riu, riem, rieu, riuen.

TRAURE: trac, traus, trauc, traiem (o traem), traieu (o traeu), trauen.

CAURE: caic, caus, cau, caiem (o caem), caieu (o caeu), cauen.

VIURE: visc, vius, viu, vivim, viviu, viuen.

Acabats en -ER, -ÉIXER

CONÉIXER: conec, coneixes, coneix, coneixem, coneixeu, coneixen.

CÓRRER: córrer, corres, corre, correm, correu, corren.

PERTÀNYER: pertanc, pertanys, pertany, pertanyem, pertanyeu, pertanyen.

CRÉIXER: cresc, creixes, creix, creixem, creixeu, creixen.

MERÉIXER: meresc, mereixes, mereix, mereixem, mereixeu, mereixen.

NÀIXER: nasc, naixes, naix, naixem, naixeu, naixen.

Verbs palatalitzats

ANAR: vaig, vas va, anem, aneu, van.

VEURE: veig, veus, veu, veiem (o veem), veieu (o veeu), veuen.

Altres irregularitats

VOLER: vull, vols, vol, volem, voleu, volen.

CABRE: cap, caps, cap, cabem, cabeu, caben.

DIR: dic, dius, diu, diem, dieu, diuen.

DUR: duc, dus, du, duem, dueu, duen.

EIXIR: isc, ixes, ix, eixim, eixiu, ixen.

ESTAR: estic, estàs, està, estem, esteu, estan.

FER: faig, fas, fa, fem, feu, fan.

HAYER: he, has, ha, hem, heu, han.

OBRIR: òbric, obris, obri, obrim, obriu, obrin.

OMPLIR: òmplic, omplis, ompli, omplim, ompliu, omplin.

PODER: puc, pots, pot, podem, podeu, poden.

SABER: sé, saps, sap, sabem, sabeu, saben.

SER: sóc, ets (o eres), és, som, sou, són.

TINDRE o TENIR: tinc, tens, té, tenim, teniu, tenen.

VINDRE o VENIR: vinc, véns, ve, venim, veniu, vénen.

Activitat 3.2. Completa les oracions amb els verbs entre parèntesi en present d'indicatiu irregular:

Mentre tu _____(FER) el dinar, aniré a comprar.

Vosaltres _____ (SER) els meus millors amics.

Esta nit Elena no _____ (EIXIR). Es queda estudiant a casa.

Nosaltres sempre _____(ANAR) al cine els dimecres.

Jo _____ (voler) anar a la manifestació demà.

El passat

Per a expressar una acció ocorreguda i acabada del passat utilitzem el **passat simple** o bé el **passat perifràstic**. Aquests dos passats tenen el mateix valor i són intercanviables en tots els contextos, depenent el seu ús només de les preferències de cada zona o de cada parlant. Exemple: Ahir **anàrem** (o **vam anar**) als llacs de Quesa a passar la vesprada.

El passat perifràstic

En valencià el passat es pot expressar amb una forma composta ("perifràstica") construïda amb les següents formes particulars del verb anar i l'infinitiu del verb que volem conjugar:

	AUXILIAR	INFINITIU
Jo	vaig	nadar
Tu	vas	eixir
Ell/ella/vosté	va	córrer
Nosaltres	vam	menjar
Vosaltres	vau	jugat
Els/elles/vostés	van	mentir

Fixeu-vos que aquesta forma és de passat, i no de futur, a diferència de les construccions semblants que trobem en altres llengües: castellà yo voy a cantar, francès tu vas décider, anglés she's going to finish, etc.

Vegem-ho amb dos exemples:

- Ahir jo vaig anar al cine.
- L'any passat nosaltres vam participar en la mitja maratón de València.

Activitat 3.3. Completa les oracions amb els verbs entre parèntesi en passat perifràstic:

Ahir _____(**veure**) el meu oncle Joan al supermercat.

Els estudiants _____ (**netejar**) tota la casa de dalt a baix.

Dijous passat nosaltres _____ (**anar**) a una celebració a Xàbia.

Abans-d'ahir la meua germana ens _____(**comunicar**) la seua arribada.

La meua amiga i jo _____ (**fer**) una excursió a la muntanya.

El passat simple

La conjugació regular del passat simple es fa de la manera següent:

	1a conjugació	2a conjugació	3a conjugació
	CANTAR	PERDRE	DORMIR
Jo	cantí	perdí	dormí
Tu	cantares	perderes	dormires
Ell/ella/vosté	cantà	perdé	dormé
Nosaltres	cantàrem	perdérem	dormírem
Vosaltres	cantàreu	perdéreu	dormíreu
Ells/elles/vostés	cantaren	perderen	dormiren

Pareu atenció i fixeu-vos que la primera i la tercera persona del singular (jo, ell/ella/vosté), així com la primera i segona persona del plural (nosaltres, vosaltres), **sempre** porten accent.

Verbs irregulars

	ESTAR	CAURE	CRÉIXER	EIXIR
Jo	estiguí	caiguí	cresquí	isquí
Tu	estigueres	caigueres	cresquieres	isquieres
Ell/ella/vosté	estigué	caigué	cresqué	isque
Nosaltres	estiguérem	caiguérem	cresquérem	isquerem
Vosaltres	estiguéreu	caiguéreu	cresquéreu	isquereu
Ells/elles/vostés	estigueren	caigueren	cresqueren	isqueren

Verbs amb formes especials

FER: fiu, feres, féu, férem, féreu, feren.

HAYER: haguí, hagues, hagué, haguérem, haguéreu, hagneren.

PODER: poguí, pogueres, pogué, poguérem, poguéreu, pogueren.

SER: fui, fores, fon o fou, fórem, fóreu, foren.

VEURE: viu, veres, véu, vérem, véreu, veren.

VOLER: volguí, volgueres, volgué, volguérem, volguéreu, volgueren.

Finalment, el verb **eixir** també pot formar aquest temps de la manera següent: jo *eixí*, tu *eixires*, ell *eixí*, nosaltres *eixírem*, vosaltres *eixíreu*, ells *eixiren*.

Activitat 3.4. Completa les oracions amb els verbs entre parèntesi en passat simple:

Ahir jo _____ (**EIXIR**) a passejar per la nit.

Nosaltres anit _____ (**ESTAR**) sopant en el bar del cantó.

La producció de l'empresa _____ (**CRÉIXER**) durant l'últim any.

Els primers éssers vius de la Terra _____ (**SER**) els bacteris.

Tu _____ (**PODER**) arribar a temps a la reunió.

4. Ortografia

La "g" "j", "tg" i "tj"

El so de la **J** valenciana (/dʒ/) és semblant al de la **J** anglesa (James), la **G** italiana (gioco) o la **LL** del dialecte argentí (millones). Revisem quines son les seues regles:

	S'ESCRIU	EXCEPCIONS
J	davant A,O, U : jaqueta, joguet, jugar	
G	davant E, I : genial, àgil	noms d'origen bíblic: Jeremies, Jeroni, Jesús.. l·latinismes i anglicismes: majestat, jerarquia, jersei... en els grups -ECE /ECT: subjecte, injecció...
TJ	entre vocals davant A,O,U : platja, coratjós	
TG	entre vocals davant E,I : metge, massatge	

Embarbussament.

Repeteix i apren: " Setze jutges d'un jutjat mengen fetge d'un penjat"

Activitat 4.1. Escriu la lletra o el dígraf que correspon en cada paraula.

a) men__ar

f) pen__ar

b) se__ell

g) avanta__e

c) salva__e

h) lle__a

d) mi__à

i) __elat

e) __ove

j) fe__e

5. Expressió escrita

La carta al director

Per a poder redactar una carta al director d'un periòdic cal tenir en compte algunes normes.

- 1- La carta que enviem a la secció d'opinió ha de ser original, és a dir, qui l'escriu ha de ser l'autor.
- 2- Cal posar una salutació formal: Benvolgut senyor, Senyor director...
- 2- El text no ha de superar les 20 línies
- 3- En el missatge hem d'incloure les nostres dades personals (nom i cognoms, direcció de correu, telèfon..)
- 4- Cal posar títol al text

Activitat 5.1. Pensa en algun tema d'actualitat o què tingues especial interès i redacta una carta al director seguint les normes descrites.

D. Què hem après? (resum de la unitat)

1. La carta al director és un text periodístic que trobem en la secció d'opinió dels periòdics. És un tipus de text que s'utilitza quan es vol fer pública una idea o opinió, o donar resposta a un altre escrit, mitjançant el diari o la revista periodística. **L'estructura** d'aquest tipus de text sol ser titular, cos central i referència de l'autoria.

2. Les **botigues** són establiments on es venen productes. Alguns **exemples** de botigues són: carnisseria, peixateria, forn, fruiteria i verduleria...

3. Els barbarismes són **estrangerismes considerats innecessaris** perquè la llengua receptora d'aquests posseeix mots o paraules específiques que compleixen perfectament la funció que intenta desplaçar l'estrangerisme en qüestió. hi fem una substitució. Els parlants, el que fem moltes vegades és substituir una paraula genuïna de la nostra llengua per un estrangerisme. La gran majoria dels nostres barbarismes són d'origen castellà.

4. El **present d'indicatiu** comporta la idea de realitat en un temps que, generalment, passa en el moment de realitzar-se l'acció o que té lloc habitualment. També pot tenir un valor atemporal i designar fets de validesa atemporal. I, també es pot referir al temps passat (present històric) o al futur.

5. Per a expressar una acció ocorreguda i acabada del passat utilitzem el **passat simple** o bé el **passat perifràstic**.

6. En valencià el passat es pot expressar amb una **forma composta ("perifràstica")** construïda amb les següents formes particulars del verb **anar + l'infinitiu** del verb que volem conjuguar.

7. Regles ortogràfiques de les consonants **J.G TJ, TG**

J	davant A,O, U : jaqueta, joguet, jugar
G	davant E, I : genial, àgil
TJ	entre vocals davant A,O,U : platja, coratjós
TG	entre vocals davant E,I : metge, massatge

8. Consideracions per a redactar una carta al director: originalitat, salutació formal, extensió màxima de 20 línies i incloure dades personals de l'autor/a.

E. Comprovem el que hem après (autoavaluació)

1. Quin tipus de text és la carta al director?

- a) Narratiu.
- b) Instructiu.
- c) Argumentatiu.

2. Quines són les parts d'una carta al director?

- a) Títular, cons central i referència de l'autoria
- b) Títular, entrada, cos i peu de foto.
- c) Plantejament, nus i desenllaç.

3. Quins dels següents productes podem comprar en una pastisseria?

- a) taronges, pomes i bresquilles.
- b) rap, cloïsses i calamars.
- c) coca, magdalenes i croissants.

4. La paraula "entonces" en valencià és....

- a) Una paraula tabú.
- b) Un barbarisme.
- c) Un préstec.

5. En quin temps està el verb "volguí"?

- a) Present.
- b) Passat simple.
- c) Passat perifràstic.

6. Quina de les següents oracions inclou un verb en passat perifràstic?

- a) Hui vaig a la biblioteca a per uns llibres.
- b) El tren va eixir amb mitja hora de retard.
- c) Has vist el missatge que t'he enviat pel mòbil?

7. Encercla la forma correcta en cada oració:

El (**diumenge / diumenje**) anirem a dinar al restaurant.

El meu somni seria (**viatjar / viajar**) per tot el món.

El (**mege / metge**) recepta medicaments al pacient.

El (**trajecte / tragecte**) en metro de València a Alboraià dura 20 minuts.

8. Tria les lletres correctes per a completar la següent oració: "La meua _ermana vol anar de via_e a la pla_a. Està buscant un lloc on allo_ar-se.

- a) g - tj - tg - j.
- b) j - g - j - tj.
- c) g - tg - tj - tj.

9. Com ha de ser la salutació en una carta al director?

- a) Formal.
- b) Informal.
- c) Formal o informal. És indiferent.

10. Quina extensió ha de tenir la carta al director?

- a) El text no ha de superar les 20 línies.
- b) Ha de tenir més de 20 línies.
- c) Com més extensa millor.

Com ho hem fet? (clau de respostes)

Activitat 1.1.

- a) titular: Aire condicionat
- b) cos central: des de l'inici "Vas al cine".... fins al final del text.
- c) autoria: Eulàlia Isabel Rodríguez Pitarque.
- d) tema: L'abús del aire condicionat durant l'estiu en alguns locals i comerços.

Activitat 2.1.

carnisseria	pastisseria	fruiteria	peixateria
sobrassada	farina	bresquilles	clòtxines
formatge	coca	cireres	calamars
xoriço	dolços	pomes	lluç
conill	rosquilles	taronges	rap

Activitat 2.2.

- a) després
- b) errada
- c) ramader
- d) oblidar
- e) rebre
- f) sens dubte, per descomptat
- g) de sobte

Activitat 3.1.

Josep **parla** molt de pressa.

Nosaltres **esperem** ma mare a l'aeroport.

Tinc un amic que sempre **perd** el tren.

Els bancs no **obrin** els caps de setmana.

El ganivet **serveix** per a tallar.

Activitat 3.2.

Mentre tu **fas** el dinar, aniré a comprar.

Vosaltres **sou** els meus millors amics.

Esta nit Elena no **ix**. Es queda estudiant a casa.

Nosaltres sempre **anem** al cine els dimecres.

Jo **vull** anar a la manifestació demà.

Activitat 3.3.

Ahir **vaig vore** el meu oncle Joan al supermercat.

Els estudiants **van netejar** tota la casa de dalt a baix.

Dijous passat nosaltres **vam anar** a una celebració a Xàbia.

Abans-d'ahir la meua germana ens **va comunicar** la seua arribada.

La meua amiga i jo **vam fer** una excursió a la muntanya.

Activitat 3.4.

Ahir jo **eixí o isquí** a passejar per la nit.

Nosaltres anit **estiguérem** sopant en el bar del cantó.

La producció de l'empresa **creixí** durant l'últim any.

Els primers éssers vius de la Terra **foren** els bacteris.

Tu **pogueres** arribar a temps a la reunió.

Activitat. 4.1 Escriu "r" /"rr" on corresponga.

- a) menjar
- b) segell
- c) salvatge
- d) mitjà
- e) jove
- f) penjar
- g) avantatge
- h) lletja
- i) gelat
- j) fetge

Activitat 5.1. Resposta lliure

Solucions autoevaluació

- 1. C
- 2. A
- 3. C
- 4. B
- 5. B
- 6. B
- 7. diumenge - viatjar - metge - trajecte.
- 8. C
- 9. A
- 10. A

[lemi'naða]
il·lustració
[baleN'θjanó]
llengua valenciana

COMPETÈNCIES BÀSIQUES II

UNIDAD 8

Un passeig pel centre

Unitat 8

Un passeig pel centre

A. En acabar sabrem... (objectius)

- Expressions i Vocabulari específic sobre la ciutat.
- Què són i per a què s'utilitzen les abreviatures.
- Característiques d'un text descriptiu.
- Reconèixer els adverbis i principals locucions adverbials de lloc i de temps.
- Distingir i escriure de manera correcta les consonants "s", "c", "ss", "ç" i "z".
- Fer una descripció per posar el teu pis en lloguer o per a buscar-ne un.

B. Què sabem sobre...? (coneixements previs)

- On vius? (jo visc a Tavernes de la Valldigna)
- A quin carrer? (al carrer Barranc)
- És molt lluny del centre de la ciutat? (a cinc minuts a peu)
- On és l' Ajuntament? (és a la plaça major, al costat del mercat)
- Com es va de la plaça de l'Ajuntament fins el centre de salut? (des d'ací, vas tot recte i després passes dos carrers i a la dreta és el centre de salut)
- Saps quantes escoles hi ha a la teua ciutat? i bancs? i forns? (hi ha tres escoles, dos bancs i quatre forns)
- Què és el que més t'agrada de la teua ciutat? (el que més m'agrada és l'albereda, es plena de cafeteries i bars i sempre pots trobar algú conegut per a xarrar)
- Hi ha estació de tren o autobusos al teu poble o ciutat? (hi ha estació de tren als afores de la ciutat i un autobús que va del poble a la platja)

C. Què hem de treballar i com? (continguts i activitats)

1. Tipologia textual i comprensió escrita

La descripció de llocs i objectes.

Els espais són els **llocs o ambients** on transcorre l'acció de qualsevol història, és a dir, el marc espacial on es desenvolupen un fets determinats a uns personatges.

La descripció d'espais (llocs, paisatges, ambients...) o d'objectes sol estar inclosa en els relats **narratius**, que poden ser orals (entrevistes, converses, debats...) o escrits (novel·les, cartes, contes, llegendes...), però també en els textos **informatius** (fullet propagandístic, conferències...) i **argumentatius** (debats, anuncis publicitaris...). En cada cas, tant els procediments per a descriure com els estils són variadíssims. Això sí, quan descrivim espais i objectes podem adoptar un punt de vista **objectiu o subjectiu** i, segons la finalitat, podem descriure d'una manera més general o més detallada.

Les imatges en el cinema, la televisió, la publicitat i el còmic per exemple, mostren l'espai a l'hora que ocorren els fets sense necessitat de descriure'ls lingüísticament.

Generalment, la descripció d'un lloc i d'un objecte presenta aquesta estructura:

1. **Títol:** nom del que es descriu.
2. **Introducció:** presentació de les característiques més generals.
3. **Cos central:** informació detallada sobre com és, quines parts té, on es troba, per a què serveix, etc.
4. **Conclusió:** repàs breu i, sovint, valoració.

Activitat 1.1. Llig a continuació el següent text sobre Altea i després, respon a les preguntes.

Altea

Altea és una localitat encantadora d'uns 20.000 habitants, ubicada junt a les poblacions de Calp i Alfàs del Pi, a 10 km. de Benidorm, que té l'honor d'haver sigut qualificada per importants personalitats del món de l'art, la política i la cançó, com una de les localitats més boniques de la Costa Blanca (Alacant) i d'Espanya.

Des del seu emblemàtic casc antic, amb els seus miradors, plaça i església, descendeixen lentament els seus carrers estrets cap a la mar, trobant en aquest recorregut multitud de racons màgics, tendes, galeries, tallers d'artesanía i restaurants. Quan arribem a la vora de la Mar Mediterrània des del centre de la localitat ens trobem el passeig marítim, el port pesquer i el port esportiu d'Altea.

El casc antic d'Altea es situa a dalt de tot, i ha sigut declarat bé d'interés cultural. El Portal Vell, el Carrer de Santa Bàrbara, la Plaça de Santa Bàrbara, l'església de la Mare de Déu del Consol, que ofereix una de les postals més típiques de la localitat amb les seues dues cúpules blaves, són alguns dels edificis i carrers més insignes d'aquest nucli històric tradicional d'Altea.

El visitants podran gaudir al llarg dels seus 8 km. de costa d'un interessant conjunt de platges, penya-segats i cales d'aspecte rústic, que conviden a submergir-se en les seues aigües cristal·lines.

Preguntes:

- A. Quin tipus de text és el text que acabes de llegir?
- B. Entre quines dues localitats es troba situada Altea?
- C. Com es diu l'església de la localitat?
- D. Quants quilòmetres de costa té la població d'Altea?
- E. Què hi ha a la vora de la mar Mediterrània si ens acostem des del centre de la localitat?

Activitat 1.2. Indica si les següents afirmacions són verdader (V) o fals (F):

La localitat d'Altea està situada a la província de Castelló.	
Altea no és molt bonica.	
El casc antic d'Altea està situat a dalt de la població.	
Els carrers del casc antic són amples.	

2. Lèxic i semàntica

Vocabulari específic de la ciutat.

Llocs	Senyals i Objectes
carrer	la parada d'autobús, el semàfor, el pas de vianants, la bústia, la vorera, el fanal un contenidor
plaça	el banc, la font, el jardí, l'estatua, el gronxador i el tobogan
Edificis:	
l'escola, el gratacels, la farmàcia, l'Ajuntament, el cinema, el mercat, el Centre de salut, la biblioteca, el centre comercial, la botiga, el forn	

Activitat 2.1. Escriu el lloc de la ciutat o el nom de l'edifici on pots fer les següents coses:

1. Comprar el pa

- a. centre de salut
- b. biblioteca
- c. forn

2. Tramitar una instància

- a. mercat
- b. biblioteca
- c. Ajuntament

3. Tirar una carta

- a. centre comercial
- b. Ajuntament
- c. bústia

4. Emprar llibres

- a) centre comercial
- b) biblioteca
- c) Ajuntament

5. Tirar el fem

- a) la vorera
- b) el fanal
- c) el contenidor

Abreviatures

Les abreviatures són representacions gràfiques d'una paraula o d'un grup per mitjà d'alguna de les seues lletres.

Per exemple:

geografia → geogr.

nombre → nre.

Les abreviatures presenten les característiques següents:

a) Acaben amb un punt o bé amb una barra al final:

av. avinguda

c/ carrer

Ara bé, algunes abreviatures compostes poden portar una barra al mig:

c/c (compte corrent),

r/n (referència nostra).

b) S'escriuen en minúscula, excepte en el cas que representen tractaments de persona o que estiguen a començament de paràgraf o després de punt:

cap. → capítol

tel. → telèfon

Sr. → senyor

Dra. → doctora

c) Poden tindre variació de gènere i nombre en correspondència amb el gènere i el nombre de la paraula que representen:

Il·lma. → il·lustríssima

fres. → factures

Però, també les abreviatures constituïdes per una sola lletra poden formar el plural afegint una s o duplicant la lletra:

pàgines → ps. o pp.,

folis → fs. o ff.

d) Es lligen com si la paraula abreviada estiguera escrita amb totes les lletres del nom:

etc. → etcètera

p. o. → per ordre

e) Les abreviatures de paraules o expressions estrangeres s'escriuen en cursiva, igual que les paraules o expressions representades:

loc. cit. → loco citato

s. v. → sub voce

f) Els numerals ordinals poden representar-se amb l'última lletra del nom al costat de la xifra, seguida o no de punt, o bé amb l'última lletra volada, precedida o no de punt:

1r, 1r. o 1.r , 1r → primer

4a, 4a. o 4.a , 4a → quarta

No obstant això, les formes de plural s'indiquen amb les dos últimes lletres:

4ts, 4ts. o 4.ts, 4ts (quarts)

9es, 9es. o 9.es, 9es (novenes).

Activitat 2.2. Dedueix les paraules que corresponen a les següents abreviatures. Pots consultar un diccionari d'abreviacions si ho necessites.

nre.		Av.		etc.		cap.	
c/		tel.		ff.		Sr.	
1r.		c/c.		3a.		4ts	
pp.		fres.		p.o.		Dtra.	

3. Gramàtica

L'adverbi i locucions adverbials

L'adverbi o l'ocució adverbial és una paraula o varies paraules que modifiquen o complementen un verb (Maria treballa massa), un adjectiu (Pere és molt llest) o un altre adverbi (El seu fill no estudia i va prou malament).

Classificació dels adverbis

CLASSE	PRINCIPALS ADVERBIS
LLOC	ací, aquí, allà, amunt, arrere, avall, dins, fora, dalt, baix, lluny, on, pertot, enlloc, darrere...

TEMPS	ahir, demà, despús-ahir, despús-demà, abans, ara, adés, hui (o avui), ja, mai, sempre, prompte, tard, aleshores, quan...
QUANTITAT	molt, poc, prou, quasi, almenys, gens, tan, tant, massa, quant...
MANERA	bé, així, com, millor, pitjor, debades, mal, malament, sobretot...
AFIRMACIÓ	sí, també, prou
NEGACIÓ	no, tampoc, ni
DUBTE	potser
ORDRE	primer, abans, després...

De vegades, els adverbis no són una única paraula, sinó que és una locució que té el sentit d'un adverbi, així hi ha:

CLASSE	LOCUCIONS ADVERBIALS
LLOC	a la dreta, a l'esquerra, d'ací i d'allà, al damunt, cap avall, al capdamunt, al capdavant, a la vora, als afores...
TEMPS	de matí, de vesprada, de nit, al migdia, a poqueta nit, a la llarga, a trenc d'alba, de bon matí, de moment, de tant en tant...
QUANTITAT	a més a més, bona cosa, gens ni miqueta, més o menys, a muntó...
MANERA	a poc a poc, a contrapèl, a destall, a gatameu, a la babalà, xino-xano, si fa no fa, al cap i a la fi, de gaidó, de reüll, de gom a gom, de valent...
AFIRMACIÓ	de veres, de segur, en efecte, per descomptat, sens dubte...
NEGACIÓ	en ma vida, de cap manera, en absolut...
DUBTE	si de cas, en certa manera, tal volta, qui sap...
ORDRE	en primer lloc, abans de res...

Algunes qüestions que hem de tenir en compte:

a) Les formes bé/ben i mal/malament, s'usen segons on es pose l'adverbi:

Ho ha fet tot molt bé/malament.

És un producte ben/mal fet.

b) Per a construir els adverbis acabats en -ment:

- A partir de la forma femenina de l'adjectiu: actiu > activament

- A partir del singular dels adjectius invariables: feliç > feliçment

c) Quan coincideixen dos adverbis acabats en -ment darrere del verb hi ha dos solucions:

- Repetir els dos adverbis en -ment: "Actuava sincerament i desinteressadament"
- Mantindre només el primer adverbi en -ment: "Actuava sincerament i desinteressada".

d) "COM" introdueix una comparació: "Era guapa com sa mare"

"COM A" expressa la qualitat de ser alguna cosa: "Pep, com a moderador del debat..."

Activitat 3.1. Feu l'adverbi en / -ment/ dels adjectius següents:

- fàcil:
- àgil:
- cortés:
- elegant:
- savi:
- audaç:
- tranquil:
- dolç:
- alegre:
- clar:
- boig:
- fosc:
- lent:
- obvi:
- rar:

Activitat 3.2. Ompliu els buits de les frases següents amb les locucions adverbials que us proposem:

a simple vista, a contracor, a l'engròs, a les palpentas, amb un no res, del bracet, de cap a peus, de gom a gom, fil per randa, xino-xano.

- a) El partit de futbol va tenir un èxit sense precedents. Les grades estaven _____.
- b) Estava preocupat perquè no sabia quin problema tenia el rentaplats, però va venir el tècnic i el va apanyar _____.
- c) El físic nuclear va tenir molt d'èxit. Ho va explicar tot _____ i va rebre un aplaudiment.
- d) Com que no tinc res a fer i encara és molt prompte, he decidit anar _____ cap al lloc de la reunió.
- e) És un mecànic molt bo. _____ pot dir-te què et costarà la reparació de l'automòbil.
- f) Si necessites comprar molts vestits, conec una fàbrica que en ven _____.
- g) el teu amic és prou antipàtica. Sempre que li presentes algú, el mira _____ per treure-li el mínim defecte.
- h) No m'apetia gens anar a visitar els antics companys de treball, però com que celebraven el dinar d'empresa hi vaig anar _____.
- i) Cristina i Esteve semblen els amants de Terol. Sempre estan junts i passegen _____ per tots els pobles del país.
- j) L'apagada general em va agafar a la cuina mentre preparava el sopar. Vaig haver d'anar fins al menjador _____. Ho vaig passar ben malament.

4. Ortografia

Ortografia de les consonants "S", "C", "SS", "Ç" i "Z".

La S sonora i la S sorda

En valencià podem pronunciar el **so de la esse** de **dues maneres diferents: esse sonora i esse sorda**. En el so de la **esse sonora** vibren les cordes vocals. Exemple: casa [z], mentre que en el so de la **esse sorda** no vibren les cordes vocals. Exemple: sentir [s].

Aquests dos sons es poden representar amb cinc lletres: s, ss, c, ç i z. Anem a veure com s'escriu cada so.

El so de la essa sonora [z]

S'ESCRIU		EXCEPCIONS
Z	A l'inici de paraula: zebra, zona... Entre consonant i vocal: onze, pinzell...	Prefix trans: transatlàntic... Derivats de dins: endinsar... Derivats de fons: enfonsar...
S	Entre vocals: cosí, pesar...	Algunes paraules com: amazona, bizantí, trapezi, topazi...

El so de la essa sorda [s]

S'ESCRIU		EXCEPCIONS
S	A l'inici de paraula: sabata, sabó... Entre consonant i vocal: cansat... Entre vocal i consonant: pista... Entre consonants: construir... A final de paraula: fracàs, lluminós...	
SS	Entre vocals: terrassa, emissió... En derivats de trans + s: transsiberià...	Quan afegim un prefix acabat en vocal a una paraula començada amb s no hem de duplicar la s: asimètric, antisocial, bisectriu, sobresalt...
C	Davant de les vocals e, i: cel, cistella... En paraules acabades en -ància (elegància), -ència (intel·ligència), i -ció (ficció).	
Ç	Davant de les vocals a, o, u: plaça, cançó, forçut... A final de paraula: veloç... En paraules acabades en -ança (confiança) i -ença (aparença).	

Activitat 4.1. Completa les següents paraules que tenen el so de la essa sonora afegint S o Z:

museu cohesió pausa esmorsar polse tisores
dotse _oològic _odíac confusió anàlisi marquesa

Activitat 4.2. Completa les següents paraules que tenen el so de la essa sorda afegint S, SS, C o Ç:

carabassa ca_ador feli_itat feli_cla_e dol_ _afrà _ucre
 carni_eria cièn_ia _aber bra_ re_ta esperan_a ante_ala

5. Expressió escrita

Anunci del lloguer d'un pis.

L'anunci és un tipus de text que intenta cridar l'atenció de potencials consumidors respecte a un producte o servei. En el cas de l'anunci del lloguer d'un pis es fa una descripció de la vivenda per tal de seduir i convèncer els possibles usuaris interessats.

La descripció ha de ser objectiva i clara i és recomanable incloure imatges de la vivenda. En la redacció de l'anunci podem indicar les següents dades del habitatge en lloguer:

1. **Situació:** Indicar la localitat i el carrer o la zona on es troba la vivenda.
2. **Tipus de vivenda:** pis, casa, apartament, àtic, dúplex, xalet, etc.
3. Nombre d'habitacions i metres quadrats.
4. **Prestacions:** Plaça de garatge, traster, ascensor, terrassa, moblat, calefacció, aire condicionat, llavaplat, lavadora, microones, etc.
5. El **Preu** que demanem.

A continuació podem veure un exemple d'anunci de lloguer d'un pis:

Platja Port de Sagunt

Apartament en la platja del Port de Sagunt en urbanització privada amb piscina i plaça de garatge, amples zones comuns, 2 habitacions dobles, 1 bany complet, saló menjador de 22 m² amb eixida a dues terrasses amb magnífiques vistes, cuina totalment equipada, disposa d'aire condicionat, vivenda en molt bon estat. Proper a tots els serveis: comerços, supermercats, restaurants, platja a 300 m. Ideal per a 4-6 persones. Ascensor.

Preu: 400 € / mes. Contacte: tel. 1234567890.

Activitat 5.1. Redacta l'anunci del lloguer d'un pis per a publicar en una pàgina web.

D. Què hem après? (resum de la unitat)

1. El text descriptiu: la descripció d'espais i objectes. Quan descrivim qualsevol cosa, es pot adoptar un punt de vista **objectiu o subjectiu**.

2. El text descriptiu té la següent estructura:

- **Títol:** nom del que es descriu.
- **Introducció:** presentació de les característiques més generals.
- **Cos central:** informació detallada sobre com és, quines parts té, on es troba, per a què serveix, etc.
- **Conclusió:** repàs breu i, sovint, valoració.

3. Vocabulari específic **de la ciutat:** llocs, edificis, senyals, etc

4. Les **abreviatures** són representacions gràfiques d'una paraula o d'un grup per mitjà d'alguna de les seues lletres. Per exemple: geografia → geogr. / nombre → nre.

5. Característiques de les abreviatures:

- Acaben amb un punt o bé amb una barra al final
- S'escriuen en minúscula
- Poden tindre variació de gènere i nombre
- Es lliguen com si la paraula abreviada estiguera escrita amb totes les lletres del nom
- Les abreviatures de paraules o expressions estrangeres s'escriuen en cursiva
- Els numerals ordinals poden representar-se amb l'última lletra del nom al costat de la xifra, seguida o no de punt, o bé amb l'última lletra volada, precedida o no de punt

6. L'**adverbi** o l'ocució adverbial és una paraula o varies paraules que **modifiquen o complementen** un **verb** (Maria treballa massa), un **adjectiu** (Pere és molt llest) o un **altre adverbi** (El seu fill no estudia i va prou malament).

7. Ortografia de les consonants **"S", "C", "SS", "Ç" i "Z"**.

8. L'**anunci** és un tipus de text que intenta cridar l'atenció de potencials consumidors respecte a un producte o servei. En el cas de l'anunci del lloguer d'un pis es fa una descripció de la vivenda per tal de **seduir i convèncer** els possibles usuaris interessats.

E. Comprovem el que hem après (autoavaluació)

1. Quin dels següents textos és un exemple de text descriptiu?

- a. El full de reclamació.
- b. Una carta al director.
- c. La descripció d'un lloc en una guia de viatges.

2. On podem anar a comprar productes frescos?

- a. Al mercat.
- b. Al cinema.
- c. Al Centre de salut.

3. En la definició d'una paraula en un diccionari, què signifiquen les abreviatures "m." i "f."?

- a. Més informació.
- b. Matemàtiques i física.
- c. Masculí i femení.

4. Quina de les següents abreviatures no està ben escrita?

- a. 1a.
- b. 8é.
- c. Zona.

5. Assenyala l'oració on apareix un adverbi de quantitat:

- a. Allí hi havia cent persones.
- b. Durant el mes passat va ploure poc.
- c. Ahir vaig anar a la boda d'uns amics.

6. "De tant en tant" és una locució adverbial de...

- a. Temps.
- b. Lloc.
- c. Manera.

7. Què significa la locució adverbial "A contra cor"?

- a. Amb tots els detalls.
- b. A poc a poc.
- c. De mala gana.

8. En quina de les següents paraules podem trobar el so de la essa sonora?

- a. classe.
- b. zero.
- c. braç.

9. Quina de les següents no està escrita correctament?

- a. veloçitat.
- b. plaça.
- c. Saragossa.

10. De quin tipus sol ser l'anunci d'el lloguer d'un pis?

- a. Instructiu.
- b. Argumentatiu.
- c. Descriptiu.

Com ho hem fet? (clau de respostes)

Activitat 1.1. Llig a continuació el següent text sobre Altea i després, respon a les preguntes.

- A. Quin tipus de text és el text que acabes de llegir? **Text descriptiu.**
- B. Entre quines dues localitats es troba situada Altea? **Entre Calp i Alfàs del Pi.**
- C. Com es diu l'església de la localitat? **Mare de Déu del Consol.**
- D. Quants quilòmetres de costa té la població d'Altea? **8 quilòmetres.**
- E. Què hi ha a la vora de la mar Mediterrània si ens acostem des del centre de la localitat? **El passeig marítim, el port pesquer i el port esportiu d'Altea.**

Activitat 1.2. Indica si les següents afirmacions són verdader (V) o fals (F):

La localitat d'Altea està situada a la província de Castelló.	F
Altea no és molt bonica.	F
El casc antic d'Altea està situat a dalt de la població.	V
Els carrers del casc antic són amples.	F

Activitat 2.1. Escriu el lloc de la ciutat o el nom de l'edifici on pots fer les següents coses:

1. Comprar el pa: c)
2. Tramitar una instància: c)
3. Tirar una carta: c)
4. Emprar llibres: b)
5. Tirar el fem: c)

Activitat 2.2. Dedueix les paraules que corresponen a les següents abreviatures. Pots consultar un diccionari d'abreviacions si ho necessites.

nre.	nombre	Av.	avinguda	etc.	etcètera	cap.	capítol
c/	carrer	tel.	telèfon	ff.	folis	Sr.	senyor
1r.	primer	c/c.	compte corrent	3a.	tercera	4ts	quarts
pp.	pàgines	fres.	factures	p.o.	per ordre	Dtra.	doctora

Activitat 3.1. Feu l'adverbi en / -ment/ dels adjectius següents:

- fàcil: fàcilment
- àgil : àgilment
- cortés : cortesament
- elegant: elegantment
- savi : sàviament
- audaç: audaçment
- tranquil :tranquil·lament
- dolç: dolçament
- alegre: alegrement
- clar : clarament
- boig : bojament

fosc : foscament
 lent : lentament
 obvi : òbviament
 rar: rarament

Activitat 3.2. Ompliu els buits de les frases següents amb les locucions adverbials que us proposem:

a simple vista, a contracor, a l'engròs, a les palpentas, amb un no res, del bracet, de cap a peus, de gom a gom, fil per randa, xino-xano.

- a) de gom a gom
- b) amb un no res
- c) Fil per randa
- d) a contracor
- e) a simple vista
- f) a l'engròs
- g) de cap a peus
- h) xino xano
- i) del bracet
- j) a les palpentas

Activitat. 4.1 Completa les següents paraules que tenen el so de la essa sonora afegint S o Z:

mu <u>s</u> eu	cohes <u>s</u> ió	pau <u>s</u> a	esmor <u>z</u> ar	pol <u>z</u> e	tis <u>s</u> ores
dot <u>z</u> e	zoològic	zodíac	confus <u>s</u> ió	anàl <u>s</u> i	marques <u>s</u> a

Activitat. 4.2

carab <u>ss</u> a	ca <u>ç</u> ador	felic <u>ç</u> itat	dol <u>ç</u>	<u>s</u> afrá	<u>s</u> ucre	
carni <u>ss</u> ería	ciénc <u>ç</u> ia	<u>s</u> aber	bra <u>ç</u>	re <u>s</u> ta	esperan <u>ç</u> a	antes <u>s</u> ala

Activitat 5.1. Resposta lliure

Solucions autoevaluació

1. C
2. A
3. C
4. C
5. B
6. A
7. B
8. B
9. A
10. C

Λemi'naðã
il·lustre
Valenciã
lengua
[baleN'θjano]
lengua valenciana

COMPETÈNCIES BÀSIQUES II

Valencià

UNIDAD 9

Com et trobes?

Unitat 9

Com et trobes?

A. En acabar sabrem... (objectius)

- Expressions i Vocabulari específic sobre la salut
- Dir com et trobes.
- Quina classe de paraules són els estrangerismes.
- Característiques d'un diàleg.
- Reconèixer els pronoms personals febles.
- Reconèixer una oració composta.
- Conèixer el dígraf "NY".
- Distingir i escriure de manera correcta les consonants "X", "TX", "IX", "IG" i "G".
- Redactar una carta de presentació.

B. Què sabem sobre...? (coneixements previs)

Com et trobes? Et trobes bé? (*em trobe malament, estic malalt*)

Pateixes alguna malaltia? (*no, tinc bona salut / tinc mal d'estómac*)

Sols patir d'alguna malaltia? (*solc patir de mal de cap*)

Amb quina freqüència vas al metge? (*no hi vaig mai/ vaig una vegada al mes*)

Fas exercici físic amb regularitat/ sovint? (*vaig un dia a la setmana al gimnàs / camine mitja hora tots els dies*)

Menges de tot? (*no menge massa fruites i verdures*)

Quantes hores dorms per la nit? (*em gite tard i m'alce prompte, així que dorm menys de huit hores*)

C. Què hem de treballar i com? (continguts i activitats)

1. Tipologia textual i comprensió escrita

La conversa, el diàleg.

Conversar és interactuar socialment dos o més interlocutors. Establir un diàleg entre dos interlocutors. L'estructura està basada en l'intercanvi dialògic, és a dir, en la successió dels torns de paraula entre els diferents interlocutors. La fórmula és de pregunta-resposta o comentari-resposta, amb intervenció 1,2,1,2, etc...

Els trets que el caracteritzen són els típics de l'oralitat:

- marques lingüístiques que fan referència a altres elements del discurs, per exemple pronoms, demostratius, etc.
- codis no verbals: gestos i altres elements del cos (cara, mans, braços, etc) que prenen part en la funció fàtica del llenguatge, és a dir, la funció que manté la conversa i que forma part del discurs.
- varietat entonativa: preguntes, admiracions, estats d'ànim...
- connectors conversacionals (marquen l'inici i el final de la intervenció): com anava dient..., aleshores va arribar..., això és tot..., etc.
- fórmules discursives (salutacions, comiats...): hola, què tal?, com va tot? adéu, fins aviat...
- frases inacabades, construccions agramaticals i repeticions: és que..., ara no ho recorde cert..., sí, sí..., d'acord, d'acord..., com, com?...
- lèxic imprecís: Com es diu el d'això?, De què parlàvem? Com era allò?, dóna'm això d'ahí...

Els gèneres més habituals en què s'utilitza la tipologia conversacional són la conversa cara a cara, entrevista, debat televisiu, conversa telefònica, teatre... Per això, el textos més característics que podem trobar són: Diàlegs quotidians, converses telefòniques, discussions, entrevistes, debats, excuses, salutacions, comiats, enquestes, qüestionaris, acudits dialogats, diàlegs dins de les novel·les i contes, còmics, assemblees, reunions de treball, etc.

Entrevista a Sol Picó

Sol Picó és un referent en el món de la dansa. Tan sols cal fer un colp d'ull al palmarés de premis que ha rebut per corroborar aquesta afirmació. A Barcelona té la seua companyia de dansa en un gran edifici que fa dir La Piconera. I és que els alcoians deixen empremta allà per on passen, i Sol Picó no n'és cap excepció. Si no, pregunten a qualsevol espectador que l'haja vist damunt d'un escenari.

– Enguany fa trenta anys que iniciaries la teua activitat com a ballarina en una companyia teatral d'Alcoi. Com recordes els inicis? Van ser fàcils?

– Eren uns inicis una mica ingenus, perquè no tenia ni idea d'on estava ficant-me. No són fàcils, però han passat uns quants anys i continua sent difícil.

– Per què vols dedicar-te a la dansa?

– És una vocació absoluta. Als sis anys, quan ma mare em va apuntar a classe de ballet a Alcoi, vaig agafar la barra de ballet i em va esclatar el cor: vaig pensar que era això el que volia fer tota la meua vida.

- Per cert, en quina mesura ser d'Alcoi t'ha influït?

- Des que vaig nàixer, una volta a l'any he vist eixe espectacle de carrer tan bestial que són les festes de moros i cristians. Eixa explosió de color i festivitat, i sobretot la vessant musical crec que m'ha influït molt. La música en directe, per a mi, és bàsica i la faig servir en tots els espectacles que puc.

- En 1993 crees la Companyia Sol Picó i t'instal·les a Barcelona. Dedicar-se a la dansa al País Valencià era més aviat impossible?

- He de dir que mai no ho vaig intentar. Per qüestions de la vida vaig aterrar aquí. El primer any el vaig passar a València amb Rosángeles Valls, però jo volia entrar com una institució, així que ho vaig intentar al Conservatori de València i no vaig poder. Vaig vindre aquí, d'aquí a París i després hi vaig tornar perquè aquí és on em van buscar per primera vegada per fer una cosa, i aquí em vaig instal·lar.

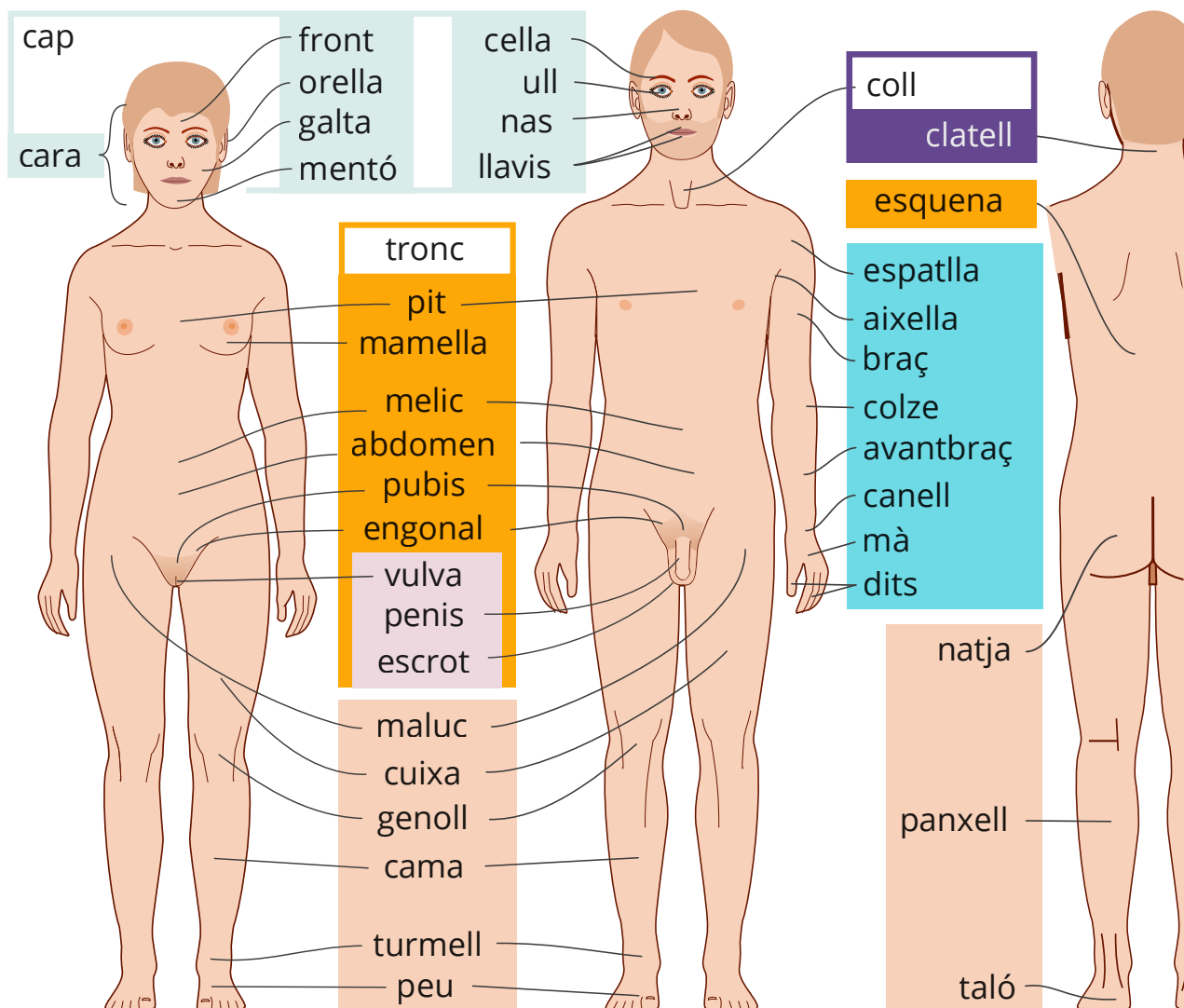

Activitat 1.1. Respon a les següents preguntes de comprensió:

- A. Quan va començar Sol Picó a treballar com a ballarina?
- B. Com van ser els seus inicis?
- C. On va nàixer l'entrevistada?
- D. En quina ciutat es va instal·lar finalment?

2. Lèxic i semàntica

Vocabulari: la salut

PART DEL COS	MEMBRES I/ O ÒRGANS
EL CAP	els cabells, la cara: el nas, els ulls, la boca, les orelles, les galtes, les celles
EL TRONC I LES EXTREMITATS SUPERIORS	el tòrax, l'abdomen, el braç, l'avantbraç, la mà
EXTREMITATS INFERIORS	la cuixa, la cama, el genoll, el turmell, el peu

Les malalties disminueixen la capacitat de fer les nostres activitats habituals. Per a gaudir d'una bona salut i previndre malalties cal:

- dur una dieta equilibrada
- fer exercici físic amb regularitat
- descansar adequadament
- adquirir una postura correcta

Vegem alguns tipus de lesions o malalties:

- **Fractura:** trencadura d'un os
- **Esquinç:** trencadura d'un múscul
- **Refredat:** afecció de les vies respiratòries produïda pel fred
- **Grip:** malaltia infecciosa i contagiosa, causada per un virus, que ataca les vies respiratòries i produeix febre, dolor de cap i una sensació de malestar general
- **Febre:** augment de la temperatura del cos acompanyat per un augment del ritme cardíac i respiratori a causa d'una reacció de l'organisme davant d'alguna malaltia.
- **Bronquitis:** inflamació dels bronquis
- **Flegmó:** inflamació dels teixits produïda per una infecció en les genives

Activitat 2.1. Digues en quina part del cos es troben els següents membres:

1. nas	a) cap	b) tronc	c) extremitat
2. turmell	a) cap	b) tronc	c) extremitat
3. avantbraç	a) cap	b) tronc	c) extremitat
4. cuixa	a) cap	b) tronc	c) extremitat

Activitat 2.2. Identifica el tipus de lesió o malaltia

- malaltia infecciosa que produeix febre i malestar general
 - esquinç
 - refredat
 - grip
- es trenca un os:
 - fractura
 - esquinç
 - flegmó
- augment de la temperatura del cos com a conseqüència de la reacció del cos a alguna infecció o malaltia
 - febres
 - flegmó
 - grip

Estrangerismes i préstecs lingüístics

Com hem vist a les unitats 6 i 7, un dels processos d'enriquiment lèxic consisteix a manllevar paraules d'altres llengües. En totes les llengües del món, el lèxic avança contínuament a partir de la incorporació de noves paraules utilitzades per la ciència o per la moda, per exemple. Aquestes noves paraules, que tenen raó per la creació de nous objectes i conceptes, s'anomenen com ja sabem **neologismes**. No hem d'oblidar que a diferència dels barbarismes, que són estrangerismes considerats innecessaris perquè la nostra llengua ja posseeix paraules específiques que compleixen perfectament la funció que intenta desplaçar l'estrangerisme en qüestió, els neologismes són mots que enriqueixen el nostre lèxic. Així que una de les maneres més comunes de formar neologismes és l'adaptació de paraules manllevades d'una altra llengua.

Per exemple: **football** (estrangerisme provinent de l'anglès). Quan el valencià l'assimila, el modifica i l'incorpora al seu lèxic amb la forma **futbol**, es converteix en un **manlleu o préstec lingüístic**. El valencià no tenia una paraula pròpia per a designar aquest esport, per això agafa la paraula anglesa com si fóra un préstec i, finalment, la incorpora al vocabulari valencià. El mateix passaria amb paraules com **restaurant** (provinent del francès), **camerino** (provinent de l'italià), **burro** (provinent del castellà) o **tanc** (provinent de l'alemany).

Aquesta és una llista dels préstecs o manlleus més freqüents:

PRÉSTEC ADAPTAT	MOT ORIGINAL	PRÉSTEC ADAPTAT	MOT ORIGINAL	PRÉSTEC ADAPTAT	MOT ORIGINAL
aeròbic	aerobic	espot	spot	màrqueting	marketing
bulevard	boulevard	esquaix	squash	màster	master
bungalou	bungalow	esquetx	sketch	pàrquing	parking
carrusel	carrousel	estàndard	standard	ral·li	rally
casset	cassette	estatus	status	rànquing	ranking
còctel	cocktail	estrés	stress	rugbi	rugby
crep	crêpe	èuscar	euskera	surf de vela	windsurf
corpus	corpus	faix	flash	tòner	toner
currículum	curriculum	fúting	footing	tràiler	trailer
derbi	derby	grafit	graffiti	transvestit	travesti
disquet	diskette	gueto	ghetto	vedet	vedette
dopatge	doping	gourmet	gourmet	xandall	chandail
elapé	long play	handbol	handball	xèrif	sheriff
elit	élite	handicap	handicap	xip	chip
escàner	scanner	hoquei	hockey	xoc	xhock
esmòquing	smoking	entreviu	interview	xofer	chauffer

Activitat 2.3. Ompli els buits següents amb els préstecs que cregues convenients:

Tinc un (a) penjat a la meua habitació de Lionel Messi.

L (b)..... és un dels menjars típic d'Itàlia i el (c) és el dolç típic per a esmorzar de França.

Al jugador del Vila Real li van fer una falta dins l'àrea contrària i l'àrbitre va pitar (d).....

Al meu amic li agrada llegir(e)..... manga.

El (f)..... ja està super passat de moda, ara per escoltar música es porten els MP4.

El/la (g)..... és una persona que punxa discos a les discoteques.

Aquest cap de setmana vam anar al Penyagolosa i vam baixar el riu amb un (h).....

La Laia porta un (i).....al llavi.

Vaig haver de comprar-me un (j)..... per anar al bateg del meu nebot.

3. Gramàtica

Els pronoms personals

El pronom és una categoria gramatical la funció del qual és substituir un nom, un grup nominal o una oració sencera.

Els pronoms personals àtons o febles

Els pronoms personals febles s'anomenen així perquè depenen d'un altre element de l'oració tònic, generalment un verb. Poden anar davant d'un verb o darrere. Si van davant del verb es diuen proclítics i si van darrere enclítics. L'ús de pronoms febles evita repetir elements que ja s'han usat anteriorment a una oració o text, és a dir, alleugereix un text i el cohesionen. Per exemple:

Saps si Joan ven la casa? No, no **la** ven. (la casa)

Has trobat les claus del centre? Sí, **les** hem trobades a l'aula de música.

Hem de saber que els pronoms febles s'escriuen sempre separats del verb, tant si van davant com si van darrere. Davant del verb es pot usar l'apòstrof i darrere del verb l'apòstrof i el guionet segons les regles que veureu a continuació.

	DAVANT DEL VERB		DARRERE DEL VERB	
	REFORÇADA	ELIDIDA	REDUÏDA	PLENA
	Consonant	vocal o H	vocal	consonant o diftong
Com. Directe Com. Indirecte	em et ens us/vos	m' t' ens us/vos	'm 't 'ns -vos/-us	-me -te -nos -vos
REFLEXIU	es	s'	's	-se
Com. Directe	el la els les en	l' l' (la) els les n'	'l -la 'ls -les 'n	-lo -la -los -les -ne
Com. Indirecte	li els	li els	-li 'ls	-li -los
CD/TRIBUT	ho	ho	-ho	-ho
ADVERBIAL	en hi	n' hi	'n -hi	-ne -hi

Davant del verb:

- **Si el verb comença per consonant s'escriu la forma plena: em** dic Esteve, **li** donen les paperetes de loteria. Però si el verb comença per la mateixa consonant que acaba el pronom, es posa la forma plena: **me** muir, **se** seca, **te** tornes.
- **Si comença per vocal s'apostrofa: s'**alça de dormir, **t'**estime, **m'**enduc. Però observeu que hi ha formes invariables: **Ho** endevine tot, **li** escric una carta. També cal parar atenció amb el pronom la, de la mateixa manera que l'article definit "la", davant de i, u àtones, no s'apostrofa: **la** inclouen, **la** humanitzen.

Darrere del verb:

- **Si el verb acaba en vocal i el pronom té forma reduïda, s'uneix al verb amb un apòstrof:** porta'm la motxilla, deixa'ls estar, porta'n dos o tres (de pomes). Si no tenen forma reduïda s'uneix al verb amb un guió: porta-ho, torna-la, agafa-les.
- **Si acaba en consonant o en diftong s'usen les formes plenes i s'uneixen al verb amb un guionet:** donar-me, deixeu-lo, dur-nos.

Activitat 3.1. Desplaça els pronoms darrere el verb:

1. Es varen tombar
2. Et volen escriure
3. El vaig asseure a taula
4. En va trobar un muntó
5. En va dur
6. Li varen donar esperances
7. La vàrem avisar

Activitat 3.2. Desplaça els pronoms davant el verb:

1. Vares fer-li molt de mal
2. Vaig fer-ho jo mateix
3. Volia tornar-hi
4. Volen dedicar-s'hi
5. Vàreu amargar-me la nit
6. Vàrem rebre'l a casa
7. Vull decidir-ho ara mateix

Activitat 3.3. Substitueix els Complementes Directes subratllats pel pronom feble corresponent:

- a) La professora repartia els exàmens
- b) Sempre llig novel·les d'intriga
- c) Sempre té alguns caramels a la butxaca
- d) Ja tenim les 5 entrades per al concert de Melendi

Activitat 3.4. Substitueix els Complementes Indirectes subratllats pel pronom feble corresponent:

- a) Enviaré la invitació de l'event als veïns
- b) Vaig explicar els fets al meu amic
- c) Donarem la notícia a la família
- d) El dissenyador va presentar la seua col·lecció al públic
- e) Porta els paquets a les clientes

L'oració Composta

En la unitat 2 vam veure l'oració simple; subjecte i predicat. Fins ara, ens havíem referit a oracions conformades pels dos constituents immediats, el sintagma nominal (SN) com a subjecte i el sintagma verbal (SV) com a predicat. Parlàvem d'oracions amb un sol verb, nucli del sintagma verbal predicat. Però, cal ampliar el concepte gramatical d'oració perquè les oracions, si tenen més d'un verb en forma personal deixen de ser simples i s'anomenen compostes.

Aleshores, una oració composta és aquella que està formada per dos o més verbs, la qual cosa vol dir que la componen dos o més proposicions i estructures de subjecte/predicat. Per exemple:

(1) Ma mare ha llegit la nota de la professora.

(2) Ma mare ha escrit una resposta.

(3) He guardat la nota a la carpeta.

Aquestes proposicions poden formar l'oració composta:

Ma mare ha llegit la nota de la professora, ha escrit una resposta i he guardat la nota a la carpeta.

(4) Els meus tiets han arribat d'Alacant.

(5) Els meus tiets vindran a dinar a casa.

Aquestes dues proposicions poden formar l'oració composta:

Els meus tiets han arribat d'Alacant i vindran a dinar a casa.

(6) He acabat els exercicis.

(7) La professora d'anglés va encomanar uns exercicis.

Aquestes dues proposicions poden formar l'oració composta:

He acabat els exercicis que va encomanar la professora d'anglés.

Activitat 3.5. Separa les proposicions de les següents oracions.

- a) He patit mal d'esquena i també he tingut mal de cap.
- b) Com que em feia molt mal la panxa, no he menjat res.
- c) En realitat, ni bec, ni menje.
- d) Per tal de posar-me bé em prenc el medicament.
- e) M'he curat perquè m'he pres moltes medicines.

4. Ortografia

El dígraf "ny"

Ortografia de "x", "tx", "ix" i "ig".

El dígraf "ny".

En el tema 1 estudiarem els dígrafs. Recorda que un dígraf són dues lletres amb un sol so. En valencià el dígraf "ny" es pronuncia com la lletra Ñ en castellà.

Podem trobar el dígraf "ny" en els següents casos:

El dígraf "ny" s'escriu...	
A L'INICI DE PARAULA (NOMÉS EN ALGUNES POQUES PARAULES).	Exemples: nyespla, nyora.
ENTRE VOCALS.	Exemples: canya, enginyer, bunyol.
AL FINAL DE PARAULA (NOMÉS EN ALGUNES POQUES PARAULES).	Exemples: company, disseny, lluny.

Activitat 4.1. Escriviu en els buits la paraula de cada definició. Totes porten "ny".

- : Sext mes de l'any, entre maig i juliol.
- : Germana del cònjuge.
- : Peix carnívor amb unes dents robustes acabades en punta i una voracitat extrema.
- : Representació gràfica d'un objecte o d'una estructura a partir d'una idea prèvia.

La "X", "IX", "TX", "IG" i "G".

El so de la "CH" en castellà, es representa en valencià per les lletres i els dígrafs següents: "x", "tx", "ix" i "g". Anem a veure quan s'utilitza cadascun d'aquests:

S'escriu		Exemples
X	A principi de paraula	xampú, xòfer, Xirivella.
	Entre consonant i vocal.	enganxar, perxa, xinxeta.
	A final i després de consonant (En algun topònim)	Elx, Barx.

TX	A principi en un unes poques paraules d'altres llengües	Txad, República Txeca.
	Entre vocals	cotxe, dutxa, clòtxina.
	A final si les paraules de la mateixa família s'escriuen amb -TX-	despatx (despatxar), capritx (capritxós).
IG (darrere de a, e, o, u) G (darrere de i)	A final de paraula si els derivats s'escriuen amb G/J o TG/TJ.	roig (roja), desig (desitjar).

Cal indicar que, a més del so de la "CH" en castellà, la lletra "X" en valencià pot tenir altres dos sons:

- Algunes vegades la lletra "X" té un so semblant al dígraf "SH" en anglés. Exemples: Xàtiva, Xavier, maduixa, baix.
- També la "X" en valencià pot tenir el so de la "X" en castellà: taxi, explicació, elixir.

Activitat 4.2. Completa les paraules següents amb "x", "tx", "ig" o "g":

co__e ro__ ma__ El__ ar__iu ra__ escabe__ rebu__
 Bar__eta mare__ du__a per__a __oriç __aikovski cartu__ pan__a

5. Expressió escrita

La carta de presentació

És un document que serveix per a fer una presentació personal, per tal de respondre a una oferta de treball o per a presentar-se en una empresa i, així despertar l'interés del possible contractant. Sol acompanyar-se d'un currículum.

Una carta de presentació acurada, innovadora i senzilla pot fer que, els contractants, lligen amb més atenció el currículum i pot obrir la porta a una entrevista professional. La carta de presentació ha d'enriquir i completar el currículum amb un vessant més personal amb el qual es destaquen els apartats més importants del currículum i l'interés per a formar part de l'empresa a què s'adreça. Un **model** de carta de presentació pot ser:

Activitat 5.1. Una vegada analitzat el model de carta de presentació cal que en redacteu una responent a la següent oferta de treball:

"L'empresa Bons Vins busca comercials per a difondre la seua oferta de vins en la zona de València capital".

BonsVins. C. La nau. Mislata. 46625. València

Nom i cognoms Carrer, no., pis Codi postal, Ciutat Telèfon de contacte Data	
Empresa destinatari	
Salutació: Sr. / Sra A l'atenció de (Nom de l'empresa)	
Primer paràgraf: Oferta o convocatòria: el perquè de la carta.	
Segon paràgraf: Qui eres. El teu interès per l'empresa.	
Tercer paràgraf: Quines capacitats tens. Quins són els teus èxits.	
Tancament: Petició de l'entrevista.	
Acomiadament: Atentament, Salutacions,	Signatura

D. Què hem après? (resum de la unitat)

1. Un **diàleg** és una conversa entre dos o més parlants. La intervenció de cada parlant va precedida per un guionet (-).
2. El **vocabulari de la salut** fa referència a: parts del cos, membres i òrgans, hàbits de salut, lesions i malalties.
3. S'anomenen **estrangerismes** aquelles paraules que incorporem a la nostra llengua d'una llengua estrangera sense cap modificació. Exemples: pizza, best-seller, jeans...
4. S'anomenen **préstecs** aquelles paraules que utilitzem en valencià i que provenen d'altres idiomes, però que daptem a la nostra llengua segons les normes ortogràfiques. Exemples: futbol (football), tenis (tennis), beisbol (baseball), estrés (stress), carrusel (carousel)...
5. Els **pronoms àtons o febles** substitueixen paraules o expressions per a evitar repetir-les. N'hi ha molts i sempre apareixen davant o darrere del verb. Són formes com: EM, ENS, LI, T', EN, 'LS, HO... **Exemples:** **Em** diuen Josep. **T'**has rentat les mans? Torna-**li** el seu joguet, per favor. No **ho** sé.
6. Les oracions compostes són aquelles que tenen dos o més verbs en forma personal. Exemple: Ahir, mentres jo treballava, la meua germana estudiava.
7. El dígraf "NY" és pronuncia com la lletra castellana Ñ. Podem trobar-lo entre vocals, al final i a l'inici d'algunes poques paraules.
8. El so del dígraf "CH" en castellà es representa en valencià per les lletres i dígrafs: "**X**", "**TX**", "**IG**" i "**G**". Exemples: Bat**x**illerat, **x**ufa, ve**ig**, llig...
9. La **carta de presentació** és un document que serveix per a fer una presentació per tal de respondre a una oferta de treball o per a presentar-se a una empresa. Sol acompanyar al currículum.

E. Comprovem el que hem après (autoavaluació)

1. Quin dels següents textos és un diàleg?

- a) Una recepta de cuina.
- b) La biografia d'una persona.
- c) Una entrevista.

2. La paraula "màrqueting" és un préstec lingüístic que pot definir-se com:

- a) Una paraula presa d'un altre idioma sense cap adaptació lingüística.
- b) Una paraula que fa referència a una realitat prohibida o socialment censurada.
- c) Una paraula presa d'un altre idioma que ha adaptat la seua forma al valencià.

3. Uneix els estrangerismes amb les paraules que tenen el mateix significat:

A	Best-seller	texans	
B	jeans	programari	
C	software	ratolí	
D	mouse	èxit de vendes	

4. Tria l'opció en què es substitueix el sintagma subratllat pel pronom feble corresponent:

"Pasqual ha donat el llibre a Marta"

- a) Pasqual l'ha donat a Marta.
- b) Pasqual els ha donat a Marta.
- c) Pasqual n'ha donat a Marta.

5. Tria l'opció en què es substitueix el sintagma subratllat pel pronom feble corresponent:

"No ha portat cap regal al seu germà".

- a) No l'ha portat cap regal.
- b) No li ha portat cap regal.
- c) No els ha portat cap regal.

6. Quina de les següents oracions és composta?

- a) Els amics anaren a la muntanya amb el seu cotxe.
- b) L'estiu passat vàrem anar de vacances a Irlanda.
- c) Este matí he batut quatre ous i m'he menjat una truita.

7. Indica com quedaria l'oració següent si desplaçem el pronom feble darrere el verb:

"Els vaig ajudar a fer els deures".

- a) Vaig ajudar-los a fer els deures.
- b) Vaig ajudar-li a fer els deures.
- c) Vaig ajudar-ho a fer els deures.

8. Tria el grup de paraules en el que estan totes escrites correctament:

- a) company - despatxar - muntaña.

- b) coxe - aranya - raig.
- c) pinya - pitxer - mareig.

9. Quin és l'objectiu d'una carta de presentació?

- a) Respondre a una oferta de treball o presentar-se en una empresa.
- b) Expressar l'opinió sobre algun tema o notícia d'actualitat.
- c) Comunicar-se amb un familiar per a contar-li alguna cosa.

10. Quina de les següents opcions no ha d'incloure una carta de presentació?

- a) Les dades de l'empresa a la que va dirigida.
- b) L'ús d'expressions col·loquials i vulgars.
- c) La petició d'una entrevista.

Com ho hem fet? (clau de respostes)

Activitat 1.1. Respon a les següents preguntes de comprensió:

- A - Fa trenta anys.
- B- Els seus inicis van ser difícils.
- C- Va nàixer a Alcoi.
- D- En Barcelona.

Activitat 2.1. Digues en quina part del cos es troben els següents membres:

- 1- a) 2- c) 3- c) 4- c)

Activitat 2.2. Identifica el tipus de lesió o malaltia

- 1- c) grip 2- b) 3- b)

Activitat 2.3.

- a) pòster b) pizza c) croissant d) penalti e) còmic
 f) walkman g) discjòquei h) caiac i) pírcing j) esmòquing

Activitat 3.1. Desplaça els pronoms darrere el verb:

1. Varen tombar-se
2. Volen escriure't
3. Vaig asseure'l a la taula
4. Va trobar-ne un muntó
5. Va dur-ne
6. Varen donar-li esperances
7. Vàrem avisar-la

Activitat 3.2. Desplaça els pronoms davant el verb:

1. Li vares fer molt de mal
2. Ho vaig fer jo mateix
3. Hi volia tornar
4. S'hi volia dedicar
5. Em vàreu amargar la nit
6. El varem rebre a casa
7. Ho vull decidir ara mateix

Activitat 3.3. Substitueix els Complementes Directes subratllats pel pronom feble corresponent:

- a) La professora **els** repartia
- b) Sempre **en** llig d'intriga
- c) Sempre **en** té alguns a la butxaca
- d) Ja **les** tenim per al concert de Melendi

Activitat 3.4. Substitueix els Complementes Indirectes subratllats pel pronom feble corresponent:

- a) **Els** enviaré la invitació de l'event.
- b) **Li** vaig explicar els fets.
- c) **Els** donarem la notícia.

- i) El dissenyador els va presentar la seua col·lecció.
j) Porta'ls els paquets.

Activitat 3.5. Separa les proposicions de les següents oracions.

- f) He patit mal d'esquena / també he tingut mal de cap.
g) Com que em feia molt mal la panxa, / no he menjat res.
h) En realitat, no bec, / En realitat, no menge.
i) Per tal de posar-me bé / em prenc el medicament.
j) M'he curat / perquè m'he pres moltes medicines.

Activitat 4.1. Escriuiu en els buits la paraula de cada definició. Totes porten "ny".

- a) juny b) cunyada c) piranya d) disseny

Activitat 4.2. Completa les paraules següents amb "x", "tx", "ig" o "g":

cot**txe** ro**ig** ma**ig** El**x** ar**xiu** ra**ig** escabet**tx** rebu**ig**
Bar**xeta** mare**ig** dut**xa** per**xa** xoriç **Tx**aikovski cartut**tx** pan**xa**

Activitat 5.1. A mode d'exemple:

<p>Nom i cognoms Carrer, no., pis Codi postal, Ciutat Telèfon de contacte Data</p>	<p>Bons Vins C/ La Nau. Mislata (València) 46625</p>
<p>Sr. / Sra.,</p> <p>Em pose en contacte amb vostés en referència a l'oferta de treball publicada per la seua entitat en què sol·liciten un/a comercial.</p> <p>Pense que el meu currículum pot resultar interessant, ja que compte amb deu anys d'experiència com a comercial.</p> <p>Estic molt interessat/da en formar part de la seua empresa. Personalment em motiva molt el fet de poder desenvolupar una carrera professional en el sector dels vins.</p> <p>Espere que valoren positivament el meu currículum, per tal de poder accedir al procés de selecció.</p> <p>Us saluda atentament, (Signatura)</p>	

Solucions autoevaluació

- C
- C
- B C D A
- A
- B
- C
- A
- C
- A
- B

Λεμι'naða
il·lustre Valenciana
[baleN'θjaño]
llengua valenciana

COMPETÈNCIES BÀSIQUES II

UNIDAD 10

Arruixa, que plou!

Unitat 10

Arruixa, que plou!

A. En acabar sabrem... (objectius)

- Expressions i vocabulari específic sobre l'oratge.
- Saber qué són les sigles i els acrònims.
- Reconèixer les característiques d'un text predictiu, com ara un butlletí meteorològic.
- Identificar els principals pronoms interrogatius.
- Utilitzar de manera adequada el futur simple d'indicatiu (per a fer prediccions).
- Conèixer els principals signes de puntuació i el seu ús: el punt, la coma, els dos punts, els punts suspensius.
- Redactar un text predictiu, com ara una previsió de l'oratge, utilitzant el futur simple i vocabulari relacionat amb la unitat.

B. Què sabem sobre...? (coneixements previs)

- Quin temps fa hui? (*huí fa sol i calor*)
- Quin oratge fa en estiu? (*a l'estiu l'oratge és calorós i sec*)
- Si plou molt, com diries que és l'oratge? (*oratge plujós*)
- Quan el temps està reboticat, diem que fa un oratge... (*oratge lleig*)
- Quin és l'oratge que més gaudeixes? (*a mi m'agrada més quan no fa ni fred ni calor*)

C. Què hem de treballar i com? (continguts i activitats)

1. Tipologia textual i comprensió escrita

La predicció

El text amb què expressem anticipacions d'esdeveniments que suposen que han d'ocórrer en un futur més o menys immediat és **el text predictiu**.

Generalment, forma part d'uns altres tipus de textos més extensos, com ara el narratiu (una novel·la, un diari personal, un conte...), l'expositiu (una declaració de fets, un informe...), el dialogat (una entrevista, una conversa...), etc. Però també apareix de manera autònoma, com en les prediccions meteorològiques, un tractament mèdic, l'horòscop, etc.

Hi ha tants tipus de textos predictius com varietat d'estructures hi pot haver. No obstant això, ara analitzarem el **butlletí meteorològic**.

Aquest tipus de text informa de la presència i l'acció dels diferents fenòmens atmosfèrics que poden afectar a un territori determinat. S'emet als mitjans de comunicació i sol tenir aquestes 3 parts:

- **Introducció** en què s'anuncia el fenomen atmosfèric que predominarà, i també l'evolució que l'oratge experimentarà al llarg del dia (boirina, sol, vent, pluja, tronades, mal oratge en general, etc).
- **Enumeració** de les variables meteorològiques: precipitacions, temperatura, vent i estat de la mar, amb l'especificació sobre l'evolució temporal, la distribució geogràfica i el mapa de símbols.
- **Conclusió** per a definir globalment quin dia farà i donar algun consell de seguretat o pràctic.

Activitat 1.1. Llig aquest text i indica on comença i on acaba cada una de les parts del text.

La calor, com els últims dies, també la tenim hui garantida.

La diferència respecte a l'oratge d'ahir és que hui contemplem en la previsió la possibilitat de tronades al nord de la Comunitat. Serà de nou a les muntanyes de Castelló on es formen a partir de migdia núvols d'evolució, i haurèm d'estar atents perquè algun model dona pluja al centre i al litoral de Castelló conforme avance la vesprada.

És el que hi ha...és el que toca. Estem en estiu, estem en juliol.

Passeu molt bon dia.

2. Lèxic i semàntica

Paraules relacionades: oratge, atmosfera, temperatura, mapa climàtic

Llig i aprèn els següents elements atmosfèrics:

sol	pluja	arc de sant martí
núvol	vent	neu
llampec	trons i llamps	precipitacions
granis/pedra	brisa	vendaval

Fixa't en la formació dels adjectius a partir del nom:

Nom	Adjectiu
sol	assolejat
vent	ventós
núvol	nuvolós
pluja	plujós
boira	boirós

Activitat 2.1. A continuació tens unes endevinalles sobre l'oratge. Seràs capaç de memoritzar-les?

Què és allò que corre sense tenir cames?	l'aigua quan plou
Estudiant de vell i nou, saps dir-me què fa quan plou?	cau aigua
A l'hivern, que és quan tinc vida, ningú em vol al costat seu, a l'estiu, que mort em quede, tothom va darrere meu.	el gel
Escup, brame, marege, sóc tomba, abisme i mirall, i d'igual manera tracte el rei com el seu vassall.	la mar
Una cosa blanca, blanca, que s'agafa i no s'aguanta.	la neu
Posat en el cel sóc aigua, posat en la terra, pols: dins de l'església sóc fum. Apa, contesta, qui sóc?	el núvol
¿Què és allò que espanta tant que en fuig tothom a l'instant?	la pluja
Sempre vola com la fura; sempre vola, mai s'atura.	el vent

Sigles i acrònims

Les sigles.

Les **sigles** són paraules constituïdes generalment per les inicials d'un conjunt de paraules, les quals substitueixen. Una de les característiques més importants de les sigles és:

- S'escriuen en majúscula i no porten punts ni espais entre les lletres: Impost sobre la renda de les persones físiques IRPF, Programa d'Ensenyament en Valencià PEV, Organització de les Nacions Unides ONU, Document Nacional d'Identitat DNI.

Els acrònims.

Quan les sigles no estan constituïdes per la inicial de cada paraula sinó per grups de lletres per a fer-les més llegidores, reben el non **d'acrònim** i, en aquestos casos, es poden escriure bé amb totes les lletres en majúscula (FOGASA, Fons de Garantia Salarial) o bé amb només la lletra inicial en majúscula (Fogasa)

- El gènere i el nombre coincideixen amb els de la primera paraula de l'expressió: Els Estats Units d'Amèrica EUA, Organització de les Nacions Unides ONU.
- No permeten cap marca de plural: Els ordinadors personals Els PC, Els programes d'incorporació progressiva Els PIP.
- Algunes sigles, consolidades per l'ús, s'han format duplicant les lletres com a marca de plural: Jocs Olímpics JJOO, Comissions Obreres CCOO.

Activitat 2.2. Escriu les paraules que corresponen a les sigles següents:

a) EOI

f) DNI

b) IVA

g) EUA

- c) OVNI h) DOGV
d) TIC i) FP
e) ONU j) ONG

Activitat 2.3. Uneix cada significat amb la seua sigla:

- a) Centre d'Atenció Primària UE
b) Unió Europea IVAM
c) Organització de les Nacions Unides CAP
d) Organització Mundial de la Salut ONU
e) Institut Valencià d'Art Modern OMS

Activitat 2.4. Dedueix els següents acrònims:

CCOO
EUA
JJOO
PC
FOGASA

3. Gramàtica

Els pronoms interrogatius

Els pronoms interrogatius són pronoms que s'usen per a fer, o formular, preguntes.

- Entre el verb i els complementos: **Ves a comprar bajoqueta per a la paella.*

Pronoms	què	Només coses (quina cosa)	<i>Què vols? No sé per què no te'n compres un.</i>
	qui	Persones (quina persona)	<i>Qui era aquella xica? No la reconec.</i>
	quin, quina, quins, quines	Persones o coses	<i>Quin prefereixes, el blanc o el verd?</i>
	quant, quanta, quants, quantes		<i>Quant val això? Quantes xiques van al sopar?</i>

Activitat 3.1. Completa els buits amb les formes que cal.

- A _____ hora passa el tren d'Alcoi?
- No sé _____ grup és el que sona ara mateix a la ràdio.
- No sé _____ són els culpables de la malifeta.
- De _____ xarres tant?
- _____ ha fet el comentari de text?
- _____ en tens, d'ulleres?
- Voldria saber per _____ he d'escurar jo tot el que hi ha a la pica.
- De tots, _____ prefereixes?

El futur simple

El futur simple d'indicatiu expressa, com el seu nom indica, una acció que encara no ha ocorregut: *"La setmana que ve anirem a França per a veure els cosins"* *"La reunió de treball serà demà de vesprada"*.

També pot expressar probabilitat, generalment precedit d'un adverbi de dubte: *"Potser vindrà el meu amic"*.

1ª conjugació	2ª conjugació (-er)	2ª conjugació (-re)	3ª conjugació
CANTAR	CÓRRER	BATRE	COSIR
cantaré	correré	batré	cosiré
cantaràs	correràs	batràs	cosiràs
cantarà	correrà	batrà	cosirà
cantarem	correrem	batrem	cosirem
cantareu	correreu	batreu	cosireu
cantaran	correran	batran	cosiran

Observacions:

- Fixeu-vos bé que la 3a persona del plural no porta accent, en valencià s'accentuen si acaben en: -én, -ín.
- Els verbs de la 2a conjugació que tenen -NDR-, -LDR- (vendre, moldre) mantenen la -d- només en el futur el condicional, en la resta de la conjugació desapareix: vendré, moldré.
- Els verbs que acaben en vocal+ir no porten dièresi en el futur: traduiran, obeirem.
- El futur té ben poques irregularitats, però fixeu-vos en aquestes:

ANAR:	aniré, aniràs, anirà, anirem, anireu, aniran.
FER:	faré, faràs, farà, farem, fareu, faran.
SABER:	sabré, sabràs, sabrà, sabrem, sabreu, sabran.
PODER:	podré, podràs, podrà, podrem, podreu, podran.
HAYER:	hauré, hauràs, haurà, haurem, haureu, hauran.
VOLER:	voldré, voldràs, voldrà, voldrem, voldreu, voldran.

Activitat 3.2. Posa el verb entre parèntesi en la persona que calga.

- Nosaltres _____ demà al concert (anar).
- Vosaltres ho _____ (comprar) demà i així _____ (tindre) les coses per a la paella.
- Si fumes _____ (morir) prompte.
- Quan comenceu a cantar; elles vos _____ (interrompre).
- En les teues malifetes, jo no hi _____ (participar) mai.
- La modista _____ (desfer) la vora i els camals _____ (ser) més llargs.
- Aquesta nit _____ (fer) tanta calor que no _____ (poder) pegar ull.
- Ella _____ (dur) la seua gandula per a prendre el sol a la platja.
- Les vacances que ve _____ (vindre) els meus amics de Mallorca.

4. Ortografia

Els signes de puntuació

La coma [,]

És el signe de puntuació que més funcions té. En general, indica una pausa curta i s'empra en els casos següents:

- Enumeracions: *Portarem pomes, plàtans, kiwis, albercocs i ciruelos.*
- Incisos (fragments dins d'una oració que es poden eliminar sense que afecte l'estructura profunda d'aquesta): *Els meus cosins, que són de Cocentaina, vindran al casament de la meua germana.*
- Oracions compostes: *Mon pare sempre feia l'arròs al forn, i ma tia després escurava la cassola / Acabada la maratón, dormirà ben a gust.*
- Darrere de la salutació que enceta una carta, un correu electrònic o un discurs: *Estimat amic, m'alegre que...*
- Adreces: *Plaça de l'Ajuntament, 21, 2on, 4rt. / Carrer Serpis, 20, 1er, 5é.*
- Fórmules de comiat de les cartes i correus electrònics si no hi ha verb en l'oració: *Molt atentament, / Salutacions cordials,*
- Datacions (darrere la localitat): *Alacant, 15 de juliols de 2018*
- L'expressió de nombres decimals: *3,141618*

No posarem coma en els casos següents:

- Entre el subjecte i el verb: *El meu germà Gustau, és molt sabut.*

El punt [.]

Indica una pausa més llarga. En general, es fa servir en els casos següents:

- Al final d'una oració amb sentit complet: *M'he comprat un banyador molt modern al centre comercial.*
- En les abreviatures: *Dr. / Sra.*
- En les xifres, quan indiquem els milers: *2.000, 70.000, 130.000*

No posem punt en els casos següents:

- En les xifres que indiquen ordre, no quantitat: *El número de loteria 34561, La matrícula 6854 JTW, L'any 2018*
- En les sigles: *OMS, ONU, UNICEF*
- En els símbols: *m, g, dL, km*
- En els avisos, rètols, etc.: *No fumeu; Tancat per vacances*
- En els títols, subtítols o titulars que encapçalen un text: *L'oratge*

Els dos punts [:]

Indiquen una pausa mitjana i acostumen a subordinar el segon element al primer. Les fem servir, sobretot, després d'expressions com *per exemple, següent, com segueix* (en alguns documents administratius com les instàncies, darrere les fórmules expose i demane), etc. Els dos punts introdueixen:

- Enumeracions: *Per al dinar necessitem: beguda, preparat per a la paella, gel, postres i dolcets.*
- Exemples: *Alguns autors de la literatura universal que han conreat la novel·la històrica són: Walter Scott, James Fenimore Cooper, Ken Follet, Umberto Eco...*
- Citacions textuais: *Com deia Jean Paul Sartre: «La felicitat no és fer el que un vol, sinó voler el que un fa».*

Els punts suspensius [...]

Hem de posar-ne sempre 3, ni més ni menys, i indiquen els casos següents:

- La interrupció d'una expressió (una idea o pensament, una enumeració): *Portava arracades, collar de perles, polsera, bolso... / Mira, no em facés parlar...*
- L'omissió d'una part del text en una citació literal: *«El resultat és novel·lesc però creïble, rocambolesc però versemblant, proper però dur. Funciona. Funciona molt bé. [...] En fi, novel·la i sèrie altament recomanables. Enganxen de mala manera.» Anna Maria Villalonga.*

Activitat 4.1. Posa els signes de puntuació que falten en el text:

Us faré una proposició _ tornareu amb mi al campament i procuraré que no siguen massa durs amb vosaltres _
 Us ajudaré a explicar el malentés i la bona intenció que us han portat fins ací _ Encara sort que ens hem trobat _
 amiguets _ D'ací endavant no hi ha ___
 El tresor de Saïda. Eva Peydró.

Activitat 4.2. Posa els signes de puntuació que falten en les oracions següents:

- Sense notícies_ electricitat_ aigua ni menjar_ una petita família lluita per sobreviure a la catàstrofe_
- Durant tot l'any i per tot el país_ es fan centenars de festes relacionades amb la mar_ processons marineres en honor a Sant Pere o la Mare de Déu del Carme_ revetlles de Sant Joan a la platja_ desembarcaments de moros i cristians_ trobades d'embarcacions de vela llatina___
- És molt bonic perquè gires el cap i sempre veus familiars a l'escenari_ mon pare vestit de frare_ una filla vestida de "xispeta" del gremi dels ferrer___ Tota la família és a l'escenari i encara en tenim a baix_ mirant_

5. Expressió oral i escrita

L'oratge

La previsió de l'oratge fa referència al temps atmosfèric en un moment i en un lloc determinats.

Les previsions són les informacions sobre l'evolució de la climatologia i els elements que apareixen en la previsió són: el sol, els núvols, la pluja, la tempesta, la neu, el vent i les temperatures.

Els verbs que parlen dels fenòmens atmosfèrics (ploure, nevar) són verbs impersonals. Per això s'usen en tercera persona del singular.

Mapa meteorològic

Temperatura mitjana MÀXIMA: 18.8°
 Temperatura mitjana MÍNIMA: 10.3°

Demà dimarts el cel estarà parcialment nuvolat en la major part de la comunitat. Plourà a l'interior de la província de Castelló. Estes pluges poden anar acompanyades de tempesta en alguns casos. Els vents seran dèbils de l'est i les temperatures moderades. Hi haurà 10 graus de mínima i 18 de temperatura màxima.

Activitat 5.1. Fixa't amb el següents mapa d'oratge de la Comunitat Valenciana i fes la previsió per a este dia:

Temperatura mitjana MÀXIMA: 8.3°

Temperatura mitjana MÍNIMA: 3.2°

D. Què hem après? (resum de la unitat)

1. Les **sigles** són paraules constituïdes generalment per les inicials d'un conjunt de paraules, a les quals substitueixen. Una de les característiques més importants de les sigles és que s'escriuen en majúscula i no porten punts ni espais entre les lletres.
2. Els **acrònims** són paraules constituïdes per grups de lletres, es poden escriure bé amb totes les lletres en majúscula o bé amb només la lletra inicial en majúscula.
3. Per a parlar del temps atmosfèric fem referència a **l'oratge**. Els elements de l'oratge són sol, núvol, pluja, neu, vent, etc.
4. El text amb què expressem **anticipacions** d'esdeveniments que suposen que han d'ocórrer en un futur més o menys immediat és el **text predictiu**.
5. El **butlletí meteorològic** és un tipus de text que informa de la presència i l'acció dels diferents fenòmens atmosfèrics que poden afectar a un territori determinat. S'emet als mitjans de comunicació i sol tenir 3 parts: **Introducció, Enumeració i Conclusió**.
6. Els **pronoms interrogatius** són pronoms que susen per a fer o formular, preguntes.
7. Els principals pronoms interrogatius són: **què, qui, quin, quina, quins, quines, quant, quanta...**
8. El **futur simple** d'indicatiu expressa, com el seu nom indica, una acció que encara no ha ocorregut. També pot expressar probabilitat, generalment precedit d'un adverbi de dubte.
9. Els principals **signes de puntuació** són: el punt, la coma, dos punts, punts suspensius.
10. Tots aquestos signes s'utilitzen per a indicar una **pausa**, més o menys llarga, segons cada situació. La coma és el signe de puntuació que més funcions té.
11. Redactar un text predictiu parlant de la predicció de l'oratge per als propers dies.

E. Comprovem el que hem après (autoavaluació)

1. Quin dels següents textos és un text predictiu?

- a) Un article en Viquipèdia.
- b) L'horòscop.
- c) Una entrevista.

2. Què és una sigla?:

- a) Una paraula constituïda per les inicials d'un conjunt de paraules.
- b) La representació escrita d'una paraula amb alguna o algunes de les seues lletres.
- c) Una paraula utilitzada popularment de manera incorrecta.

3. Uneix les sigles amb el seu significat:

A	IVA	Acadèmia Valenciana de la Llengua.	
B	AVL	Document Nacional d'Identitat.	
C	IPC	Impost sobre el valor afegit.	
D	DNI	Índex de preus al consum	

4. Quin fenomen meteorològic consisteix en la "Precipitació de gotes d'aigua, provinent de la condensació del vapor d'aigua de l'atmosfera"?

- a) Pluja.
- b) Vent.
- c) Brisa.

5. Completa la pregunta amb el pronom interrogatiu corresponent: " ____ és el teu color preferit?"

- a) Què.
- b) Qui.
- c) Quin.

6. Completa amb l'interrogatiu que cal: " ____ persones hi havia a la reunió ?

- a) Quant.
- b) Quants.
- c) Quantes.

7. Indica quina de les següents oracions té un verb en futur:

- a) El dissabte vam anar d'excursió.
- b) Vaig anar a urgències perquè tenia febre.
- c) Hui anirem a dinar a un restaurant en la platja.

8. Tria l'oració en la que els punts estan ben utilitzats:

- a) D'ací unes hores tornaré ara. Val més que me'n vaja.
- b) S'havia fet tard i havia de tornar a casa l'autobús. Arribava en aquell moment.
- c) El pare preparava el sopar. La mare parava taula al menjador.

9. En quina de les següents oracions les comes no estan ben utilitzades?

- a) Necessitem tisores, pegament, retoladors i cartolines de colors.
- b) Aquell cotxe, el de color blanc, és el meu.
- c) Irene Robles, l'amiga de la meua, germana està malalta.

10. Els verbs ploure i nevar són impersonals i...

- a) Sempre apareixen en infinitiu, gerundi participi.
- b) S'utilitzen en tercera persona del singular.
- c) Tenen sempre un subjecte en l'oració.

F. Com ho hem fet? (clau de respostes)

Activitat 1.1. Llig aquest text i indica on comença i on acaba cada una de les parts del text.

Introducció: La calor, com els últims dies, també la tenim hui garantida.

Enumeració: La diferència respecte a l'oratge d'ahir és que hui contemplem en la previsió la possibilitat de tronades al nord de la Comunitat. Serà de nou a les muntanyes de Castelló on es formen a partir de migdia núvols d'evolució, i haurèm d'estar atents perquè algun model dona pluja al centre i al litoral de Castelló conforme avança la vesprada.

Conclusió: És el que hi ha...és el que toca. Estem en estiu, estem en juliol.
Passeu molt bon dia.

Activitat 2.2. Escriu les paraules que corresponen a les sigles següents:

- a) Escola Oficial d'Idiomes
- b) Impost sobre el Valor Afegit
- c) Objecte Volador No Identificat
- d) Tecnologies de la Informació i la Comunicació
- e) Organització de les Nacions Unides
- f) Document Nacional d'Identitat
- g) Estats Units d'Amèrica
- h) Diari Oficial de la Generalitat Valenciana
- i) Formació Professional
- j) Organització No Governamental

Activitat 2.3. Uneix cada significat amb la seua sigla:

a) Centre d'Atenció Primària	CAP
b) Unió Europea	UE
c) Organització de les Nacions Unides	ONU
d) Organització Mundial de la Salut	OMS
e) Institut Valencià d'Art Modern	IVAM

Activitat 2.4. Dedueix els següents acrònims:

- Comissions Obreres
- Estat Units d'Amèrica
- Jocs Olímpics
- Personal Computer - Ordinador Personal
- Fons de Garantia Salarial

Activitat 3.1. Completa els buits amb les formes que cal.

- a) quina
- b) quin
- c) qui
- d) què
- e) qui
- f) quantes
- g) què
- h) quin

Activitat 3.2. Posa el verb entre parèntesi en la persona que calga.

- a) anirem
- b) comprareu - tindrem
- c) moriràs
- d) interrompran
- e) participaré
- f) desfarà - seran
- g) farà - podrem
- h) durà
- i) vindran

Activitat 4.1. Posa els signes de puntuació que falten en el text:

Us faré una proposició: tornareu amb mi al campament i procuraré que no siguen massa durs amb vosaltres. Us ajudaré a explicar el malentés i la bona intenció que us han portat fins ací. Encara sort que ens hem trobat, amiguets. D'ací endavant no hi ha...

El tresor de Saïda. Eva Peydró.

Activitat 4.2. Posa els signes de puntuació que falten en les oracions següents:

- a) Sense notícies, electricitat, aigua ni menjar, una petita família lluita per sobreviure a la catàstrofe.
- b) Durant tot l'any i per tot el país, es fan centenars de festes relacionades amb la mar: processons marineres en honor a Sant Pere o la Mare de Déu del Carme, revetlles de Sant Joan a la platja, desembarcaments de moros i cristians, trobades d'embarcacions de vela llatina...
- c) És molt bonic perquè gires el cap i sempre veus familiars a l'escenari: mon pare vestit de frare, una filla vestida de "xispeta" del gremi dels ferrer... Tota la família és a l'escenari i encara en tenim a baix, mirant.

Activitat 5.1. Resposta lliure. Pots seguir el model presentat en la unitat.

Solucions autoevaluació

1. B
2. A
3. B, D, A, C
4. A
5. C
6. C
7. C
8. A
9. C
10. B